

TÜRKÇE ÖĞRENELİM 3

Let's Learn Turkish

Video ve ses
Kasetleri
CD ROM
Glossary

engin

Dr. Mehmet
HENGİRMEN

İÇİNDEKİLER

Ders 1	6
Arayış.....	6
Aşk Tanrıçası.....	7
1A Çiçeklerin Dili.....	8
1B Murat İşleri Karıştırıyor.....	8
1C Bilgin ile Kayıkçı.....	9
Dilbilgisi.....	10
Bileşik Zamanlı Eylemler.....	10
Hikâye Bileşik Zamanı.....	10
Şimdiki Zamanın Hikâyesi.....	11
Belirli Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	11
Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	11
Gelecek Zamanın Hikâyesi.....	11
Geniş Zamanın Hikâyesi.....	11
İstek Kipinin Hikâyesi.....	11
Dilek-Koşul Kipinin Hikâyesi.....	11
Gereklik Kipinin Hikâyesi.....	11
Alıştırmalar.....	12

Ders 2	14
Pamukkale.....	14
2A Romalılar Yer Altı Kentinde.....	16
2B Tartışma.....	17
2C Kralın Altın Saçlı Kızı.....	17
Dilbilgisi.....	18
Rivayet Bileşik Zamanlı Eylemlerin Çekimi.....	18
Şimdiki Zamanın Rivayeti.....	18
Belirsiz Geçmiş Zaman Rivayeti.....	19
Gelecek Zamanın Rivayeti.....	19
Geniş Zamanın Rivayeti.....	19
Dilek-Koşul Kipinin Rivayeti.....	19
Gereklik Kipinin Rivayeti.....	19
Alıştırmalar.....	20

Ders 3	22
Gazete ve Televizyon Haberleri.....	22
Fethiye'de.....	23
3A Alış veriş.....	24
3B Yaşadığımız Evren.....	25
Dilbilgisi.....	26
Koşul Bileşik Zamanı.....	26
Şimdiki Zamanın Koşulu.....	26
Belirli Geçmiş Zamanın Koşulu.....	27
Belirsiz Geçmiş Zamanın Koşulu.....	27
Gelecek Zamanın Koşulu.....	27

Geniş Zamanın Koşulu.....	27
Gereklik Kipinin Koşulu.....	27
Alıştırmalar.....	28
Tekrar Oyunu.....	30
Sessiz Gemi.....	31

Ders 4	32
Işık Ülkesi.....	32
Nedar'ın Saldırı Planı.....	33
Fırsat Buldukça Gülün.....	34
Dilbilgisi.....	36
Bileşik Zamanlı Eylemler.....	36
Hikâye Bileşik Zamanı: -dı.....	36
Rivayet Bileşik Zamanı: -mış.....	36
Koşul Bileşik Zamanı: -sa.....	36
Eylem Çekimi.....	37
Alıştırmalar.....	38

Ders 5	40
Baskın.....	40
5A Yeryüzündeki Cennet.....	42
5B Kıskançlık.....	43
5C Zaman Tüneli.....	43
Dilbilgisi.....	44
Pekiştirme Sıfatları: m, p, r, s.....	44
Belirteçler.....	45
Zaman Belirteçleri.....	45
Yer, Yön Belirteçleri.....	45
Ölçü Belirteçleri.....	45
Niteleme ve Durum Belirteçleri.....	45
Soru Belirteçleri.....	45
Alıştırmalar.....	46

Ders 6	48
Yamaç Paraşütü.....	48
6A Savaş Sonrası.....	50
6B Ödül.....	51
6C Sorunların Çözümü.....	51
Dilbilgisi.....	52
İkilemeler.....	52
da (de) bağlacı.....	52

Alıştırmalar	54
Tekrar Oyunu	56
Nerdesin	57

Ders 7	58
İnsanlar Niçin Savaşır?	58
Aşk Nedir?	59
7A Yüksek Ökçeler	60
Dilbilgisi	62
ki bağlacı	62
Alıştırmalar	64

Ders 8	66
İnsan Nedir?	66
8A Mevlâna, Yunus Emre, Nasreddin Hoca	68
8B Tavşanın Suyunun Suyu	68
8C Aşk ve Savaş	69
Son Mektup	69
Dilbilgisi	70
Cümle	70
Sözcük Türleri	70
Ad Cümlesi	70
Eylem Cümlesi	71
Alıştırmalar	72

Ders 9	74
Tatil Sohbeti	74
Güzellik Avcıları	75
9A Japon Konuk	76
9B Hoca'nın Paltosu	76
9C Yunus Emre'de Evrensel Sevgi	77
Dilbilgisi	78
Ek Eylem	78
Ek Eylem ve Şimdiki Zaman	79
Alıştırmalar	80
Tekrar Oyunu	82
İlâhi Aşk	83

Ders 10	84
Yüzük	84
Dalyan'a Gidiş	85

Ailelerde Yakınlaşma	85
10A Mimar Sinan (1490,1588)	86
Dilbilgisi	88
Var, Yok	88
Ek Eylemin Bileşik Zamanlı Eylemlerle Kullanışı	89

Alıştırmalar	90
--------------------	----

Ders 11	92
Güneşlenen Dev	92
11A Büyükbaba, Köksal'ı Araştırıyor	94
11B Eğri Minareli Cami	95
Dilbilgisi	96
Sözcük Türleri	96
Alıştırmalar	98

Ders 12	100
Denizin Altındaki Kent	100
12A Köksal Beğenildi	102
12B Köksal'ın Annesi Hasta mı?	102
Serenad	103
Dilbilgisi	104
Yardımcı Eylemler: Olmak, Etmek	104
Alıştırmalar	106

Ders 13	108
Bu Dünya Kimin?	108
13A Tanışma İsteği	110
13B Üç Arkadaş	110
Dilbilgisi	112
Yardımcı Eylemler ve Ortaçlar	112
Alıştırmalar	114

Ders 14	116
Anne Sütü	116
Tekrar Oyunu	118
Tekrar Oyunu	119
Dilbilgisi (Genel Tekrar)	120

Ders 1

Arayış

Bundan önceki derslerde Robo ile Halil, Kapadokya'da tanıştıkları Ahmet Yiğit'i uçan daireye davet ederler. Ahmet Yiğit uçan dairede yanlışlıkla zaman tüneli tuşuna basar. Birdenbire üçü de kendilerini Romalılar döneminde bulurlar. Robo, Halil ve Ahmet'i, Romalı askerler kovalar. Helen onları yer altı kentinde gizleyerek Romalılardan kurtarır ve ailesiyle tanıştır. Ancak, Helen'in komşuları yer altı kentinde yabancıların bulunmasını istemezler. Kahramanlarımızın casus olabileceğinden şüphe ederler. Bu nedenle onları tutuklamak ya da öldürmek isterler. Bu sırada Helen'in kardeşi Solhess yaralı olarak eve gelir. Halil ile Robo, Helen'in kardeşinin göğsündeki oku çıkarırlar. Ok yarasını da lazerle tedavi ederler. Böylece yer altı kentinde halkın sevgisini ve güvenini kazanırlar. Ancak, onları kötü bir sürpriz bekler.

Dünya liderleriyle toplantılar yapar, muhtemel uzay saldırısına karşı önlemler almaya çalışırlar. Oğuz, bu toplantılardan sonra Halil ve Robo'yu arar. Ama uçan daireden hiçbir cevap alamaz. Bunun üzerine uçan dairenin olduğu yere, Kapadokya'ya gelir. Uçan dairenin çevresini kuşatan askerler onu durdururlar.

- Asker : Dur! Yaklaşmak yasak!
- Oğuz : Yalnızca bir şey söyleyeceğim.
- Asker : Düş önüme hadi! Komutana gidiyoruz.
- Oğuz : Tamam, peki. Komutana birlikte gidelim.
- Asker : Komutanım, bu adam size bir şeyler sor-mak istiyormuş.
- Komutan : Bana ne soracaksınız?
- Oğuz : Benim adım Oğuz. Bu uçan dairenin sa-hibiyim. Uçan dairede arkadaşlarım var-dı. Onlara ne oldu? Neredeler?
- Komutan : Biz de bilmiyoruz. Uçan dairenin içinden birdenbire yok olmuşlar. Yanlarında bura-lı bir kişi daha vardı.
- Telsiz : Kaymakamdan komutana, kaymakamdan komutana...
- Komutan : Buyrun kaymakam bey, sizi dinliyorum.
- Kaymakam : Ankara'dan üst düzey yetkililer, Kapadokya'ya geliyorlar, onları karşılayacağız.
- Komutan : Anlaşıldı efendim. Onları karşılamak için bütün önlemleri alıyoruz.

Aşk Tanrıçası

Aşka inanır mısınız? Hiç aşık oldunuz mu? Sevgiliniz size yüz vermediği zamanlar aşk tanrıçasından yardım istediniz mi? Aşk binlerce yıldır insanları etkileyen çok güçlü bir duygudur. Aşk yüzünden sürekli kavgalar edilmiş, cinayetler işlenmiş, savaşlar çıkmıştır.

Homeros'un İlyada'sında, üç bin yıl önce sözünü ettiği ünlü Truva Savaşı da aşk yüzünden çıkmadı mı? Aşk, gönlümüze, kalbimize hükmeden en büyük imparatorudur. Aşkı tanımayanlar hiç yaşamamış sayılırlar. Aşk ve sevgi bütün insanların ortak dilidir.

Bir zamanlar aşk Tanrıçası Afrodit tarafından özel olarak korunan antik bir kent Anadolu'dadır. Pamukkale yakınlarında bulunan Denizli'de Afrodisyas

adında güzel bir antik kent vardır. Afrodisyas, Afrodit'in koruyuculuğunu üstlendiği kent anlamına gelir. Bu kent M.Ö. 3.000 yılında kurulmuştur. Eskiden her yıl, bu kentte aşk tanrıçası adına törenler yapılırdı.

Enver, Dilek ve Serap, Efes'ten sonra Afrodisyas'a gelirler. Müzeyi, Afrodit'in tapınağını, antik tiyatroyu gezerler. Sonra dünyanın en büyük hipodromu olan arenaya giderler. Bu arena 227 metre uzunluktadır. 60.000 kişilik bir kapasitesi olan bu arenada eskiden gladyatör dövüşleri ve at yarışları yapılırdı. Burası eskiden dünyanın en büyük heykeltıraşlık okullarından biriydi. Bu nedenle burada yapılan birbirinden güzel heykeller Afrodisyas müzesinde sergilenmektedir.

1A Çiçeklerin Dili

Aşk tanrıçası Afrodit Köksal ile Elife pek yardım etmez. İkisi de birbirlerini severler, iyi geçinmek isterler. Ama daha aralarında bir sorun çıkar. Köksal, Elifle barışmak için ona çiçek yollamak ister. Küçük kız kardeşi Burcu'yla birlikte Elife çiçek yollamak için bir çiçekçiye giderler.

Çiçekçi : Buyrun efendim, ne emredersiniz?

Köksal : Şey, bir buket çiçek.

Çiçekçi : Çiçek kime gidecek? Hastaya mı yollayacaksınız? Bir yaş günü için mi? Biri doğum mu yaptı? Ona göre çiçek seçelim.

Burcu : Biz seçeriz beyefendi.

Çiçekçi : Tabii seçersiniz. Ama bu işin profesörü benim. Siz bana sorun, bana güvenin.

Köksal : Acaba gül mü alsak...

Erdal : Anladım, siz bir bayana yollayacaksınız. Belki bir kalp kırdınız. Özür dileyeceksiniz. Size tavsiyem kırmızı gül yollayın. On bir adet kırmızı gül. Buna hiçbir kalp dayanamaz. Sizi hemen affeder.

Köksal : Yedi kırmızı gül yeter.

Çiçekçi : Dokuz adet yapalım.

Burcu : Yedi adet yeter.

Çiçekçi : Tamam yedi adet olsun.

1B Murat İşleri Karıştırıyor

Köksal gülleri Elife verip barışmak ister. Elif'in liseden arkadaşı olan Murat, Elif'in evine köpek maması getirir. Elif onu içeri alır, babaannesiyile tanıştırır.

Elif : Babaanne, babaanne!

Babaanne : Ne var?

Murat : Merhaba, iyi günler!

Elif : Bu Murat babaanne, liseden sınıf arkadaşım.

Murat : Rahatsız etmiyorum değil mi? Yeni köpek maması geldi. Topak'a biraz mama getirdim.

Elif : Bir şey içer misin Murat?

Murat : Soğuk bir şey varsa içeyim.

Bu sırada Köksal, elinde güllerle Elife gelir. Kapının ziline basar. İçeride Murat'ın olduğundan habersizdir.

Elif : Hoş geldin Köksal! Bu güller benim için mi?

Köksal : Sana sürpriz yapmak istedim.

Elif : Çok teşekkür ederim. Güller çok güzel. İçeri girsene... Biz de Murat'la salonda otuyorduk.

Köksal : Murat burada mı? Ben sizi rahatsız etmeyeyim.

Elif : Lütfen Köksal! Önce beni dinle! Murat, Topak'a köpek maması getirmiş.

Köksal : Ben gidiyorum. Benimle birlikte gelersen bunları büroda konuşuruz.

Köksal ile Elif arabaya binerler ve birlikte büroya giderler.

1C Bilgin ile Kayıkçı

Bir gün dünyaca ünlü bir bilgin deniz kenarında geziniyordu. Kıyıda birbirinden güzel kayıklar vardı. Bu kayıklardan birine binip karşı sahile geçmek istedi. Kayıkçılardan birine seslendi. Karşı sahile geçmek istediğini söyledi. Hava biraz bozuk, deniz dalgalıydı. Kayıkçı karşı kıyı uzak olduğu için pek gitmek istemedi. Bilgin, ısrar edip bol para verince kayıkçı razı oldu. Bilgin, kayığa atladı ve denize açıldılar. Rüzgâr gittikçe sertleşiyor, dalgalar artıyordu. Bilginin canı kayıkçıyla sohbet etmek istedi:

- Sen hiç felsefe, matematik okudun mu?
- Hayır, ben fakir bir kayıkçıyım.
- Sen hiç edebiyat, dilbilgisi okudun mu?

— Hayır, ben cahil bir kayıkçıyım. Okuma, yazma bilmem.

— Vah vah! Yarı ömrün boşa gitmiş...

Bu sırada rüzgâr daha çok sertleşti ve fırtınaya dönüştü. Dalgalar kabardı ve kayık sallanmaya başladı. Bir ara kayık devrilecek gibi olunca kayıkçı, bilgine sordu:

— Yüzme biliyor musun?

— Hayır.

— Ey, her şeyi bilen dostum. Bütün ömrünü boşa harcamışsın. Çünkü az sonra kayık batacak ve sen yüzmeye bilmediğin için hayatının tamamını kaybedeceksin.

Dilbilgisi**Bileşik Zamanlı Eylemler**

Yalın zamanlı eylemlere **-dı, -mış, -sa** ekleri getirilerek ikinci bir zaman oluşturulmasına **bileşik zaman** denir.

Yalın zamanlı eylemlerde bir çekim eki, bileşik zamanlı eylemlerde iki çekim eki vardır.

Yalın zamanlı eylem	→	geliyor
Bileşik zamanlı eylem	→	geliyor+du

Türkçede üç bileşik zaman vardır:

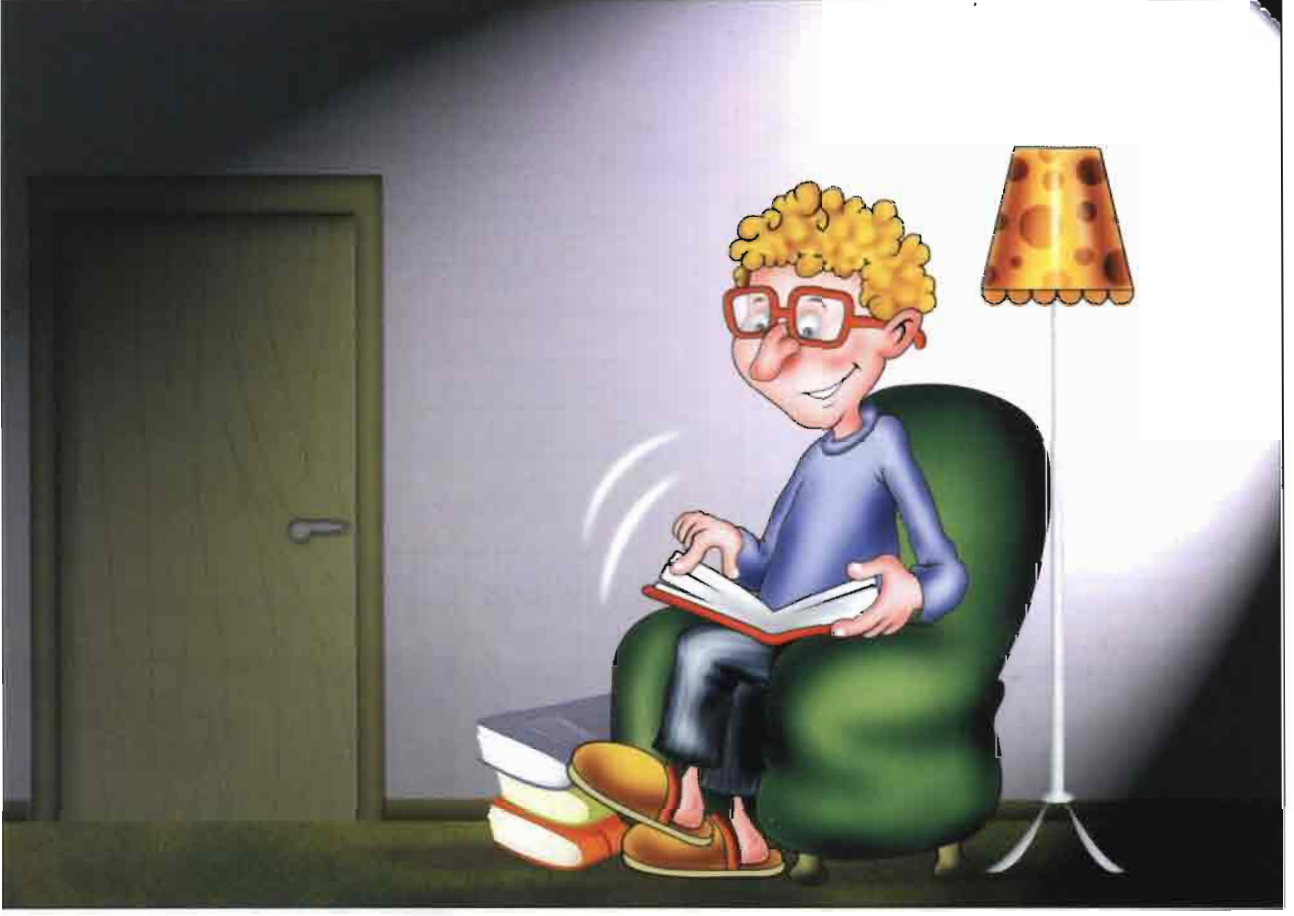
Hikâye bileşik zamanı	→	geliyordu
Rivayet bileşik zamanı	→	geliyormuş
Koşul bileşik zamanı	→	geliyorsa

Hikâye Bileşik Zamanı

Yalın zamanlı eylemlere **-dı** eki gelirse hikâye bileşik zamanı olur. Hikâye bileşik zamanında yapılan iş ve olaylar hikâye biçiminde anlatılır. Hikâye bileşik zamanı bildirme ve isteme kipleriyle çekime girer. Hikâye bileşik zamanının emir kipi yoktur.

Şimdiki Zamanın Hikâyesi	Belirli Geçmiş Zamanın Hikâyesi	Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikâyesi	Gelecek Zamanın Hikâyesi
geliyordum geliyordun geliyordu geliyorduk geliyordunuz geliyorlardı	geldiydim geldiydin geldiydi geldiydik geldiydiniz geldilerdi	gelmiştim gelmiştin gelmişti gelmiştik gelmiştiniz gelmişlerdi	gelecektim gelecektin gelecekti gelecektik gelecektiniz geleceklerdi

Geniş Zamanın Hikâyesi	İstek Kipinin Hikâyesi	Dilek-Koşul Kipinin Hikâyesi	Gereklik Kipinin Hikâyesi
gelirdim gelirdin gelirdi gelirdik gelirdiniz gelirlerdi	geleydim geleydin geleydi geleydik geleydiniz geleydiler	gelseydim gelseydin gelseydi gelseydik gelseydiniz gelselerdi	gelmeliydim gelmeliydin gelmeliydi gelmeliydik gelmeliydiniz gelmelilerdi

Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Hasan, her akşam kitap okuyordu.
Akın, her gün bizim eve geliyordu.

Belirli Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Hasan, her akşam kitap okuyuydu.
Akın, her gün bizim eve geldi.

Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Hasan, her akşam kitap okumuşt.

Akın, her gün bizim eve gelmişti.

Gelecek Zamanın Hikâyesi

Hasan, her akşam kitap okuyacakt.

Akın, her gün bizim eve gelecekti.

Geniş Zamanın Hikâyesi

Hasan, her akşam kitap okurdu.
Akın, her gün bizim eve gelirdi.

İstek Kipinin Hikâyesi

Hasan, her akşam kitap okuyaydı.
Akın, her gün bizim eve geleydi.

Dilek-Koşul Kipinin Hikâyesi

Hasan, her akşam kitap okusaydı.
Akın, her gün bizim eve gelseydi.

Gereklik Kipinin Hikâyesi

Hasan, her akşam kitap okumalıydı.
Akın, her gün bizim eve gelmeliydi.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Oğuz, liderlerle niçin toplantı yapıyor?
2. Oğuz, kimleri arıyor?
3. Halil, Robo ve Ahmet'e neler oluyor?
4. Afrodisyas ne anlama gelir?
5. Afrodisyas'taki arena kaç kişiliktir?
6. Köksal kime çiçek yolluyor?
7. Kayıkçı felsefe, matematik biliyor mu?
8. Bilgin, yüzme biliyor mu?

2. Lütfen tamamlayınız.

Bir gün dünyaca ünlü bir bilgin deniz kenarında geziniyor... Kıyıda birbirinden güzel kayıklar var... Bu kayıklardan birine bin... karşı sahile geçmek istedi. Kayıkçılardan birine seslen... Karşı sahile geçmek istedi..... söyledi. Hava biraz bozuk, deniz dalgalı..... Kayıkçı, karşı kıyı uzak olduğu için pek gitmek iste..... Bilgin, ısrar ed... bol para verince kayıkçı razı ol... Bilgin, kayığa at... ve denize açıl..... Rüzgâr gittikçe sertleşiyor, dalgalar artıyordu. Bilginin canı kayıkçıyla sohbet etmek iste...

3. Lütfen hikâye bileşik zamana çevirin.

Bilgin, karşıki sahile geçmek istiyor. —> Bilgin karşıki sahile geçmek istiyordu.

1. Kayıkçı denize açılmak istemiyor.
2. Rüzgâr gittikçe sertleşiyor.
3. Dalgalar sürekli kabarıyor.
4. Kayıkçı okuma yazma bilmiyor.
5. Dalgalar büyüyor, kayık sallanıyor.
6. Bilgin fırtınadan ve denizden korkuyor.
7. Sular kayığın içine doluyor.
8. Bilgin her şeyi biliyor, yüzme bilmiyor.

4. Lütfen tamamlayınız.

	Şimdiki Zamanın Hikâyesi	Belirli Geçmiş Zamanın Hikâyesi	Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikâyesi	Gelecek Zamanın Hikâyesi
Ben	geliyordum	geldiydim	gelmiştim	gelecektim
Sen	geliyor.....	geldi.....	gelmiş.....	gelecek.....
O	geliyor.....	geldi.....	gelmiş.....	gelecek.....
Biz	geliyor.....	geldi.....	gelmiş.....	gelecek.....
Siz	geliyor.....	geldi.....	gelmiş.....	gelecek.....
Onlar	geliyor.....	geldi.....	gelmiş.....	gelecek.....

	Geniş Zamanın Hikâyesi	İstek Kipinin Hikâyesi	Dilek-Koşul Kipinin Hikâyesi	Gereklik Kipinin Hikâyesi
Ben	gelirdim	geleydim	gelseydim	gelmeliydim
Sen	gelir.....	gele.....	gelse.....	gelmeli.....
O	gelir.....	gele.....	gelse.....	gelmeli.....
Biz	gelir.....	gele.....	gelse.....	gelmeli.....
Siz	gelir.....	gele.....	gelse.....	gelmeli.....
Onlar	gelir.....	gele.....	gelse.....	gelmeli.....

5. Lütfen soru cümlelerine çeviriniz.

Ahmet, yüzme biliyordu. —> Ahmet yüzme biliyor muydu?

- Oğuz, liderlerle toplantı yapmıştı.
- Uzaylılar dünyaya saldıracaktı.
- Dilek her akşam kitap okurdu.
- Arenada eskiden gladyatörler dövüşürdü.
- Serpil mutlaka doktora gitmeliydi.
- Antik kentler daha iyi korunmalıydı.
- Köksal, Elif'e kırmızı güller almıştı.
- Murat, Elif'in evine gelmeliydi.
- Elif, Köksal'a her şeyi anlatacaktı.
- Murat eve gelmeseydi, işler düzelecekti.

Ders 2

Pamukkale

Afrodiasyas, Efes, Pamukkale birbirlerine çok yakın bölgelerdir. Afrodisyas ile Pamukkale'nin arası ortalama altmış kilometredir. Enver, Serap ve Dilek Aforodiasyas'ı gezdikten sonra Pamukkale'ye geldiler. Pamukkale'de, havuzunda sıcak su bulunan termal bir otele yerleştiler.

Pamukkale'nin eski adı Hierapolis'tir. Millattan önce 190 yılında Bergama Kralı II. Eumenes tarafından kurulmuştur. Pamukkale dünyada eşi bulunmayan çok ilginç ve güzel bir antik kenttir. Dünyanın her tarafından binlerce insan bu antik kenti görmeye gelir.

Pamukkale'nin en önemli özelliği bembeyaz bir görünüme sahip olmasıdır. Bu bölgede, yerden 35° C sıcaklıkta kireçli sular çıkar. Bu suyun kalp, damar sertliği ve sinir sistemi hastalıklarına iyi geldiği saptanmıştır. Bu sıcak sular akarken toprağa kireç tabakası bırakır. Bu kireç tabakaları binlerce yıldır basamaklar biçimin-

de beyaz travertenleri oluşturmuştur. Travertenlerin içinde mini havuzlar vardır. Travertenlerin görünümü pamuk gibidir. Bu nedenle buraya Pamukkale adı verilmiştir.

Kentte Hierapolis döneminden kalma antik tiyatro, hamamlar, gymnasium, kütüphane, su kemerleri, antik havuz, kilise gibi antik yapılar vardır. Özellikle bir dağın yamacına kurulan antik tiyatro çok güzeldir. Pamukkale'de bulunan antik eserler güzel bir müzede sergilenmektedir.

Sabahları gün doğduğunda ve akşamları gün batımında Pamukkale büyümlü bir ülkeye benzer. Beyaz travertenlerin üzerindeki sular, önce gümüş beyazı, daha sonra altın sarısı olur. Fotoğraf çekmeyi sevenler bu anı kaçırmazlar. Pek çok turist Pamukkale'de gün batımını çekmek için akşam olmasını bekler.

Enver, Dilek ve Serap'ın kaldığı otelde termal bir havuz vardır. Bu havuzun içinde Hierapolis dönemine ait antik sütunlar bulunur. İnsanlar havuzda yüzerken yüzlerce yıl öncesinin anılarıyla birlikte yaşarlar. Böyle bir manzaranın dünyanın başka bir yerinde görülmesi çok zordur.

Havuzda önce Serap'la Dilek girer. Enver de onların fotoğraflarını çeker.

Serap : Pamukkale'den sonra nereye gidiyorsunuz?

Enver : Fethiye'ye doğru gideceğiz.

Serap : Daha yorulmadınız mı?

Dilek : Bedenimiz yoruluyor ama o kadar güzel yerler görüyoruz ki ruhumuz dinleniyor.

Serap : Ben Pamukkale'de kalacağım. Şu kısa gezi beni o kadar dinlendirdi ki.

Enver : Dilek, sen havuza girme istersen. Baksana burası da antik kalıntılarla dolu. Sonra eski çağdaki kadınları görürsün.

Dilek : Siz benimle dalga geçiyorsunuz, ama gerçekten Efes bana eski günlerdeki hâliyle göründü.

Enver : Doğru söylediğine eminim, burada ne görüyorsun şimdi? Göster de fotoğraflarını çekeyim.

Dilek : O fotoğrafları çekebilmen için önce benim duyarlılığıma sahip olman lâzım. Sen ancak eski kalıntıların fotoğraflarını çekebilirsin.

Enver : İzninle, biraz fotoğraf çekeyim.

Serap : Hadi gel, biz de havuza girelim.

Dilek : Su ne kadar sıcakmış.

Serap : Yaz, kış suyun sıcaklığı 35° derece. Eskiden beri burası şifa kenti olarak bilinir.

Dilek : Gerçekten insanı rahatlatıyor. Enver gelsene.

Enver : Tamam. Fotoğrafları çekeyim, ben de geliyorum.

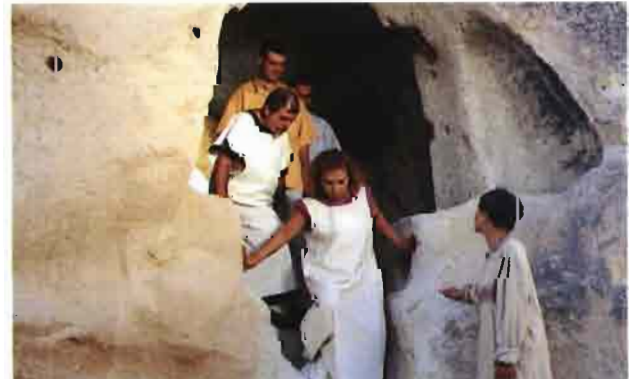
2A Romalılar Yer Altı Kentinde

Romalı askerler Bernaba'nın oğlu Solehess'i okla vururlar. Sonra da kan izlerini takip ederek yer altı kentini bulurlar.

- Kallios : Ayak sesleri geliyor! Romalılar yerimizi keşfettiler. Hemen kaçalım.
- Bernaba : Siz kaçın! Hayatınızı kurtarın. Oğlumu bu hâlde bırakıp bir yere gitmem.
- Helen : Solhess, bu durumda kaçamaz.
- Caligula : Evet, buradalar.
- Solhess : Ben iyiyim, kaçabiliriz.
- Caligula : Kimıldamayın! Yoksa hepinizi öldürürüz!
- Titus : Nihayet yerlerini bulduk. Bunların hepsi yer altı faresi.
- Marcus : Aralarında çok güzel fareler de var. Bu kız hiç de fena değil.
- Bernaba : Bizden ne istiyorsunuz? Biz size ne yaptık?
- Hadrianus : Biz sizden bir şey istemiyoruz. Yalnızca aslanlarımız aç. Onlara yem gerekiyor.
- Titus : Dün gördüğümüz üç kişi de burada.
- Halil : Biz yabancıyız. Kimseye bir şey yapmadık.
- Caligula : Yabancı olduğunuz her hâlinizden belli zaten. Burada bu kaçakla berabersiniz. Bu da bize bu kaçaklarla birlikte olduğunuzu kanıtlıyor. Bizim aslanlar pek önemsemez, yabancıları da yerler. Hem onlar için değişik bir gıda olur.

- Halil : Siz de mezarlarınızda sümüklü böceklerle yem olacaksınız. Ellerinizi kaldırın ve teslim olun. Yoksa hepinizin beynini dağıtırım. Beyin varsa tabîî.
- Caligula : O elindeki şey mi bizim beynimizi dağıtacak? Ben şimdi seni bu kılıçla parçalayacağım. Ahh.
- Marcus : Hemen kaçalım. Burası şeytanın ülkesi.
- Titus : Beni de bekleyin.
- Helen : Tebrik ederim. Çok başarılıydınız. Romalıları çil yavrusu gibi dağıttınız.
- Bernaba : O sesi nasıl çıkardınız? Komutanlara nasıl yıldırımlar gönderdiniz?
- Halil : Bu da bizim sırrımız olarak kalsın; olmaz mı?
- Robo : Romalılar bu yenilgiden sonra bir daha asla buraya gelemezler.
- Emily : Doğrusu ben olayları hâlâ anlamış değilim.
- Solhess : Bunlar bizim bilmediğimiz pek çok şeyi biliyorlar.
- Halil : Biz başka bir zamandan geldik. Sizin bizi anlamanız için 1700 yıl daha yaşamamız gerek.
- Robo : Şimdi biz 2001 yılına geri dönmek zorundayız.
- Bernaba : Bir şey anlasak da anlamasak da sizlere teşekkür ederiz. Bizi aslanlara yem olmaktan kurtardınız.

2B Tartışma

Köksal, elinde çiçekle Elif'i ziyarete gelir. Ancak Elif'in evinde Murat'ın olduğunu öğrenince sinirlenir, geri döner. Elif, Köksal'a durumu anlatmaya çalışır. İkisi de arabaya binerek büroya gelirler. Tartışma büroda devam eder.

- Elif : Ne kadar sinirlisin, beni dinlemiyorsun!
 Köksal : Sinirlenmeyeyim de göbek mi atayım?
 Elif : Ortada fol yok, yumurta yok. Her şeyi büyütüyorsun. Murat benim liseden arkadaşım. Onu eve ben davet etmedim.
 Köksal : Onun için mi sabahın köründe kahvaltıya geldi?

- Elif : Topak'a mama getirmiş. "Git" diyemedim. Hem ben senin başkalarıyla yemeğe çıkmama bir şey demiyorum.

2C Kralın Altın Saçlı Kızı

Günümüzden ortalama iki bin iki yüz yıl önceydi. Bergama kralı II. Eumenes'un altın saçlı bir kızı vardı. Kralın bu güzel kızına ülkenin bütün gençleri âşık. Nazar mı değdi, ne oldu? Kralın kızı hastalandı. Dünyanın her tarafından ünlü doktorlar geldi. Fayda etmedi. Kız her gün biraz daha zayıflıyor, benzi soluyor, yemekten içmekten kesiliyordu. Kral, bu duruma çok üzülüyor ama bir türlü çare bulamıyordu.

Kral her tarafa haber yolladı. Kızını iyileştirecek doktorlara büyük ödüller söz verdi. Bir gün saraya yaşlı bir doktor geldi. Krala onun kızını iyileştirebileceğini söyledi. Kral bütün doktorları, ilaçları denemiş, kızının iyileşmesi için pek umudu kalmamıştı. Yaşlı doktora kızını nasıl iyileştireceğini sordu. Yaşlı doktor:

— Efendim, buraya çok uzak olmayan bir dağda yerden sıcak sular çıkıyor. Kızınız bu sudan içers ve banyo yaparsa yirmi günde iyileşir, dedi.

Kral kızını alarak yaşlı doktorun söylediği dağa geldi. Bu dağ ortalama dört yüz metre yükseklikteydi. Gerçekten her tarafından sıcak sular çıkıyordu. Havası, manzarası çok güzel bir yerdi. Hemen bu dağda bir ev, bir de havuz yaptırdı. Kız sıcak sudan içti, havuzda yüzdü. Gerçekten yirmi gün sonra iyileşti.

Kızının iyileşmesine sevinen kral buraya bir kent kurulmasını emretti. Böylece Hierapolis kenti kuruldu. Hierapolis kısa zamanda çok ünlü oldu ve bir kaplıca kenti haline geldi. Roma İmparatorluğunun en üst düzey yöneticileri bu kente gelerek, havuzda yüzdüler. Hastalıklarından kurtulup rahatladılar. Sağlıklı olanlar da Hierapolis'e gelip ülkelerine daha dinç ve gençleşmiş olarak döndüler.

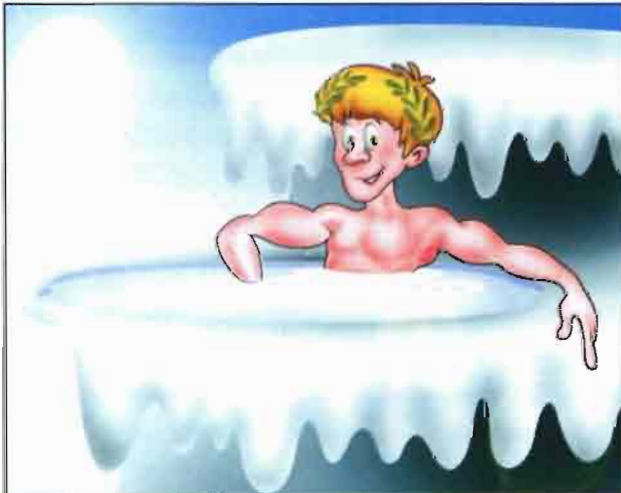
Bu nedenle Pamukkale, güzelliğinin, ilginç yapısının yanı sıra bir şifa merkezi olarak da tarih boyunca büyük ün yapmıştır.

Dilbilgisi**Rivayet Bileşik Zamanlı Eylemlerin Çekimi**

Yalın zamanlı eylemlere **-miş** eki eklenirse rivayet bileşik zamanı olur. Bir başkasından duyulan, kesin olmayan konular **rivayet bileşik zaman** ile anlatılır. Belirli geçmiş zaman kipiyle rivayet bileşik zamanı kurulmaz.

Şimdiki Zamanın Rivayeti	Belirsiz Geçmiş Zamanın Rivayeti	Gelecek Zamanın Rivayeti	Geniş Zamanın Rivayeti
geliyormuşum geliyormuşsun geliyormuş geliyormuşuz geliyormuşsunuz geliyorlarmış	gelmişmişim gelmişmişsin gelmişmiş gelmişmişiz gelmişmişsiniz gelmişlermiş	gelecekmişim gelecekmişsin gelecekmiş gelecekmişiz gelecekmişsiniz geleceklermiş	gelirmişim gelirmişsin gelirmiş gelirmişiz gelirmişsiniz gelirlermiş

Dilek-Koşul Kipinin Rivayeti	İstek Kipinin Rivayeti	Gereklik Kipinin Rivayeti
gelseymişim gelseymişsin gelseymiş gelseymişiz gelseymişsiniz gelselermiş	geleymişim geleymişsin geleymiş geleymişiz geleymişsiniz gelelermiş	gelmeliymişim gelmeliymişsin gelmeliymiş gelmeliymişiz gelmeliymişsiniz gelmelilermiş

Şimdiki Zamanın Rivayeti

Pamukkale’de yerden sıcak sular çıkıyormuş. Eskiden imparatorlar bile Pamukkale’ye gidiyormuş ve bu sıcak suya giriyormuş. Buradaki sıcak su pek çok hastalığa iyi geliyormuş. İnsanlar Pamukkale’de hem dinleniyor, hem gençleşiyormuş.

Belirsiz Geçmiş Zamanın Rivayeti

Belirsiz geçmiş zamanın rivayeti Türkçede sık kullanılmaz. Alay ve şüphe anlamı verir.

- Mustafa yüzme yarışlarına katıldı mı?
- Katılmış, güya birinci gelmişmiş. Oysa o hiç yüzme bilmez.

Gelecek Zamanın Rivayeti

- Enver havuza girecek mi?
- Birkaç fotoğraf çekecekmiş, daha sonra havuza girecekmiş.
- Serap Fethiye'ye gelecek mi?
- Hayır, Pamukkale'de kalacakmış, sonra İzmir'e dönecekmiş.

Geniş Zamanın Rivayeti

Kral'ın altın saçlı bir kızı varmış. Kral, kızını her şeyden çok severmiş. Her sabah kızını uyandırır, onunla kahvaltı yapar, yürüyüşe çıkarmış.

Dilek-Koşul Kipinin Rivayeti

Pamukkale'ye daha önce gelseymişiz, daha çok dinlenirmişiz. Havuzun suyu sıcak olmasaymış, bu kadar dinlendirici olmazmış.

Gereklik Kipinin Rivayeti

Biz buraya daha önce gelmeliymişiz. Şu güzelliğe bir bakın, insan burada binlerce yıl öncesinin büyüsunü yaşıyor. Bana anlattıklarına göre biz önce müzeyi gezmeliymişiz. İyileşmek istiyorsak, havuza günde iki defa girmeliymişiz. Az yemek yemeli, sabahları ve akşamları yürümeliymişiz.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Hierapolis ne zaman kurulmuştur?
2. Pamukkale’de havuza kimler giriyor?
3. Kralın kızı nerede iyileşiyor?
4. Romalılar, yer altı kentinde yaşayanlara ne yapıyor?
5. Romalılar hangi silâhları kullanıyorlar?
6. Romalılara kim ateş ediyor?

2. Lütfen şimdiki zamanın rivayetine çeviriniz.

Hastalar havuzda yirmi günde iyileşiyor. —> Hastalar havuzda yirmi günde iyileşiyormuş.

1. Pamukkale’de yerden sıcak su çıkıyor.
2. Pamukkale’ye imparatorlar gidiyor.
3. Sıcak suda bol kalsiyum bulunuyor.
4. Kireçli su beyaz travertenler oluşturuyor.
5. Dilek ile Enver Fethiye’ye gidiyor.
6. Serap, bir süre daha Pamukkale’de kalıyor.
7. Pamukkale’de gün batımı çok güzel oluyor.
8. Enver, antik tiyatrodan fotoğraf çekiyor.

3. Lütfen ortaçlarla cümle kurunuz.

beklemek + tren → beklediğim tren → Beklediğim tren istasyona geldi.

ağlamak	+	çocuk	→	ağlayan çocuk	
gülmek	+	kadın	→	gülen kadın	
gelmek	+	tren	→	gelecek tren	
okumak	+	kitap	→	okunacak kitap	
görmek	+	adam	→	gördüğün adam	
almak	+	ev	→	aldığım ev	
kalkmak	+	uçak	→	kalkacak uçak	
geçmek	+	hafta	→	geçen hafta	

4. Lütfen cevap veriniz.

Okuduğun kitabı anlayabiliyor musun? → Hayır, okuduğum kitabı anlayamıyorum.

1. Bu yaz tatile gidebilecek miyiz?
2. Ahmet yarınki sınavı başarabilecek mi?
3. Bu hızla uçağa yetişebilecek miyiz?
4. Biriken borçlarını ödeyebilecek misin?
5. Şu fili tek elinle kaldırabilir misin?
6. Dün akşam rahat uyuyabildin mi?
7. Bu yarışmada birinci olabilecek misin?
8. Masadaki yemeklerin hepsini yiyebilecek misin?

Ders 3

Gazete ve Televizyon Haberleri

Ayşe, Kapadokya ve Ankara seyahatinden sonra İstanbul'a döner. Olayların başladığı sırada Oğuz'la Anıtkabir'de yaptığı röportaj büyük ilgi görmüştür. Muhtemel bir uzay saldırısı dünyada herkesi buzursuz etmiştir. Ayşe'nin anne ve babası da olayları hem gazetelerden hem de televizyondan adım adım merakla izlemektedir.

Erdal : Gazetede ne haberler var?

Nermin : Zabalıların dünyayı işgal edeceği, Kapadokya'da bir uçan daire görüldüğü yazıyor.

Erdal : Biz de üniversitede hep aynı şeyleri konuşuyoruz. Dün uzay haritasında Zaba gezegeni ile Nekko gezegeninin yerlerini araştırdık. Haritada bu isimlere rastlayamadık.

Nermin : Şu televizyonu açar mısın canım? Sabah haberlerini izleyelim.

Spiker : Hepinize iyi günler dileyerek sabah haberlerini sunuyoruz, sevgili seyirciler. Ülkemizin Kapadokya bölgesinde bir uçan daire bulundu. Artık herkes uzaylıların varlığına inanıyor. Önemli dünya ülkelerinin üst düzey yetkilileri konuya ilişkin toplantılarını aralıksız sürdürüyor ve alınacak önlemleri sapıtırıyorlar. Bu arada uçan dairede bulunan iki uzaylı ile birlikte iki Nevşehirli vatandaşımızın kaybolduğu bildirildi. Bu konudaki gelişmeleri sizlere canlı olarak anında iletmeye devam edeceğiz.

Nermin : Doğrusu insan bu olanlara inanamıyor. Demek gerçekten uzaylı varmış.

Erdal : Elbette var. Bu koca evrende yalnız değiliz. Ben uzaylıların varlığına inanırım, ama onları böyle televizyonlarda görebileceğimi düşünmemiştim.

- Ayşe : Günaydınlar!
- Nermin : Günaydın kızım! Bu sabah çok geç uyandın.
- Erdal : Günaydın! Dün akşam çok geç geldin galiba?
- Ayşe : Dün işler çok yoğundu.
- Nermin : Otur da doğru dürüst kahvaltını yap kızım.
- Ayşe : Geç kaldım anne. Hemen çıkmak zorundayım. Bugün Zabalıların her an dünyaya saldırabilecekleri söyleniyor.
- Erdal : Oğuz'la Anıtkabir'de yaptığın röportaj çok güzeldi.
- Ayşe : Teşekkür ederim baba.
- Nermin : Kahvaltını yap kızım. Sabah kahvaltısı yapmayanlarda yüzde elli başarısızlık görülüyormuş.

- Ayşe : Zaman yok anne. Söz veriyorum, bir daha kahvaltı yapmadan evden çıkmayacağım. Haydi, hoşça kalın.
- Nermin : Güle güle.

Fethiye'de

Enver ile Dilek, Pamukkale'den ayrıldıktan sonra Fethiye'ye gelirler. Deniz kenarında güzel bir motele yerleşmek için resepsiyon memuru ile konuşurlar. Serap, Fethiye'ye gelmez. Dinlenmek için birkaç gün Pamukkale'de kalır.

- Enver : İyi günler.
- Görevli : İyi günler. Hoş geldiniz.
- Dilek : Hoş bulduk.
- Görevli : Size nasıl yardımcı olabilirim?
- Enver : Bir oda istiyoruz.
- Görevli : Tabii. Kaç gün kalacaksınız?
- Enver : İki gün.
- Dilek : Denize bakan bir oda olursa memnun oluruz.
- Görevli : Tabii, üçüncü katta öyle bir odamız var.
- Dilek : Klimanız var mı?
- Görevli : Var. Bütün odalarımız klimalıdır.
- Enver : Balkon var mı?
- Görevli : Tabii, balkonumuz da var. Ayrıca isterseniz odaya televizyon koydurabilirim.

- Enver : Çok iyi olur. Oda ücreti nedir?
- Görevli : İki kişi kahvaltı dahil, on beş milyon.
- Dilek : Pahalı değil mi?
- Görevli : Sizin için on iki milyon yapabilirim.
- Enver : Tamam, tamam! Biz arabadan eşyalarımızı alıp gelelim.
- Görevli : Eşyanız fazlaysa komiyi gönderebilirim.
- Enver : Teşekkür ederim, zahmet etmeyin. Fazla eşyamız yok.

3A Alışveriş

Sebze ve meyvelerinizi nereden alırsınız? Alışveriş için süpermarketleri mi, pazarı mı, manavı mı tercih edersiniz? Süpermarketlerde aradığınız her şeyi bir arada bulursunuz. Bu nedenle süpermarketlerde alışveriş yapmak kolaydır. Manavlarda da sebze ve meyveleri bir arada bulursunuz. Ama pazarın hepsinden ayrı bir yönü vardır. Yüzlerce insan bir meydanı doldurur. Satıcılar yüksek sesle bağırır. Rengârenk sebze ve meyveler tezgâhlarda sergilenir. İnsanlar birbirlerine sürünerek yürür, açık havada, masmavi gökyüzünün altında alışverişlerini yaparlar. Elif'in büyük babası da pazara gider. Sebze ve meyve alır. Arabaya binmez, yürüyerek eve döner. Sebze ve meyveleri elinde taşıdığı için yorulmuştur. Kapıyı eşi açar.

Büyükanne : Hoş geldin canım!

Büyükbaba : Lütfen şunları al!

Büyükanne : Ver bakalım! Zahmet oldu.

Büyükbaba : Off! Çok yoruldum! Hava öyle sıcak ki!

Büyükanne : Otur da sana bir yorgunluk kahvesi yapayım.

Büyükbaba : Pazara yürüyerek gidip geldim.

Büyükanne : Canım, manavdan alsaydın, bu kadar yorulmazdın.

Büyükbaba : Canım, manav hem ucuz değil, hem de sebze ve meyveler manavda pek taze olmuyor. Biraz yoruldum, ama iyi oldu. Soğanları, domatesleri, patatesleri, patlıcanları bir görsen. Hepsi çok taze ve güzel. Üstelik manava göre çok ucuz. Her şey yarı fiyatına.

Babaanne : Çok güzel ellerine sağlık, benim de sana haberlerim var. Sen yokken neler oldu biliyor musun?

Büyükbaba : Neler oldu?

Büyükanne : Elif'in köpek maması satan bir arkadaşı var. Adı Murat. Sen yokken o geldi.

Büyükbaba : Ee, sonra ne oldu?

Büyükanne : Tam bu sırada elinde çiçeklerle Köksal da geldi.

Büyükbaba : Ee?

Büyükanne : Elif ikisi arasında kaldı.

Büyükbaba : Sonra ne oldu?

Büyükanne : Köksal, Murat'ın burada olduğunu öğrendince çok öfkelenildi. Hemen geri döndü. Elif de Köksal'ın peşinden gitti. İkisi arabaya binerek uzaklaştılar. Murat evde kaldı. Biraz bekledikten sonra gitti.

Büyükbaba : Elif geri dönmedi mi?

Babaanne : Henüz geri dönmedi. Galiba Köksal'la büroya gitti. Köksal'la ne konuştular, çok merak ediyorum.

Büyükbaba : Elif'i aradın mı?

Büyükanne : Aradım, ama telefonu cevap vermiyor.

Büyükbaba : Bir de ben arayayım.

Büyükanne : Ben de sana bir yorgunluk kahvesi yapayım.

3B Yaşadığımız Evren

Helikopterle hava çekimleri yapıyordum. Başımı pencereden dışarı çıkardım. Rüzgâr yüzüme bir tokat gibi çarptı. Hemen geri çekildim. Pilota saatte kaç km hızla gittiğimizi sordum. Pilot "340 km. hızla gidiyoruz", dedi. Bir an düşündüm. Dünya saatte 100.000 km hızla gidiyor. En ufak bir sarsıntı bile hissetmiyoruz. Yüzyıllar boyu insanlar dünyanın döndüğüne bile inanmadılar. Güneş dünyanın çevresinde dönüyor, dediler. Dünyanın güneşin çevresinde döndüğünü söyleyen Galileo'yu idam etmeye kalktılar. Biz insanlar günlük işlerden, yaşadığımız dünyayı, galaksimizi ve evreni düşünmeye fırsat bulamıyoruz. Oysa evrenimizi tanımak o uçsuz bucaksız olağanüstü sonsuzluktaki mucizeleri bilmek bizi rahatlatır. Okuduğunuz bu kitapta hep uzaydan, uzaylılardan, uçan dairelerden söz ettik. Uzayda gerçekten canlılar var mı? Günün birinde uzaylılarla tanışacak ya da savaştığımız mıyız? Bu soruların cevaplarını verebilmek için yaşadığımız galaksiye kısaca bir göz atalım. Bizim güneş sistemimiz orta büyüklükte bir ga-

laksi içinde bulunur. Bu galakside ortalama 40 milyar yıldız vardır. Her yıldızın çevresinde yaklaşık 10 gezegen bulunur. Bu durumda galaksimizde ortalama 400 milyar gezegen vardır. Işık bir saniyede 300.000 km. yol alır. Galaksimizin uzunluğu 100.000 ışık yılıdır. Kalınlığı ise 20.000 ışık yılıdır. Güneş ve güneşe yakın yıldızlar galaksimizin merkezi çevresinde saniyede 305 km'lik bir hızla dönerler. Güneş ve çevresindeki yıldızlar bir turu 260.000.000 yılda tamamlarlar. Yani biz dünya ile birlikte Güneşin çevresinde döneriz. Dünya Güneşle birlikte galaksinin içinde döner, ama biz bunları hissetmeyiz. Galaksimiz evrende bir nokta kadar küçüktür. Güneş sistemi galaksinin içinde bir noktaya benzer. Güneş dünyamızdan 323.000 defa daha ağırdır. İnsan dünyanın üzerinde bir noktaya benzer. Evrende ortalama 125 milyar galaksi vardır. Bazı galaksiler bize 15 milyar ışık yılı uzaklıktadır. Evrende trilyonlarca gezegen içinde, yalnızca Dünyada canlıların varlığını kabul etmek büyük bir hatadır.

Dilbilgisi**Koşul Bileşik Zamanı**

Yalın zamanlı eylemlere **-sa (-se)** eki getirilerek **koşul bileşik zamanı** yapılır. Koşul bileşik zamanın dilek-köşul ve istek kipi yoktur.

Şimdiki Zamanın Koşulu	Belirli Geçmiş Zamanın Koşulu	Belirsiz Geçmiş Zamanın Koşulu
geliyorsam geliyorsan geliyorsa geliyorsak geliyorsanız geliyorlarsa	geldiysem geldiysen geldiye geldiysek geldiyseniz geldilerse	gelmişsem gelmişsen gelmişse gelmişsek gelmişseniz gelmişlerse
Gelecek Zamanın Koşulu	Geniş Zamanın Koşulu	Gereklik Kipinin Koşulu
geleceksem geleceksen gelecekse geleceksek gelecekseniz geleceklerse	gelirsem gelirsen gelirse gelirsek gelirseniz gelirlerse	gelmeliysem gelmeliysen gelmeliyse gelmeliysek gelmeliyseniz gelmeliylere

Şimdiki Zamanın Koşulu

Pazara gidiyorsan iki kilo elma al.
Hakan geliyorsa, tiyatroya gidelim.
Haberleri dinlemiyorsan, televizyonu kapat.
Arabaya binmiyorsanız, eve kadar yürüyün.
Eşyanızı taşıyamıyorsanız, yardım edebilirim.
Kahve içmiyorsanız, çay ikram edeyim.
Fazla kilo alıyorsan, sebze meyve ye.
Yarın pikniğe gidiyorsak, bugün hazırlık yapalım.

Belirli Geçmiş Zamanın Koşulu

Özkan Bey geldiyse, müdür onu bekliyor.
 Çok para kazandıysan, biraz fakirlere yardım et.
 Ayşe geç yattıysa, bu sabah erken uyanamaz.

Belirsiz Geçmiş Zamanın Koşulu

Mektuplar gelmişse, hemen bana getirin.
 Paranız bitmişse, size biraz borç verebilirim.
 Çocuklar uyanmamışsa onları uyandırırım.

Gelecek Zamanın Koşulu

Haberleri dinlemeyeceksen, televizyonu kapat.
 Uzaylılar dünyaya saldırırlarsa, nasıl bir önlem almalıyız.
 Otelde uzun süre kalacaksanız, size indirim yapabiliriz.

Geniş Zamanın Koşulu

Yaşadığımız evreni tanırsanız, yaşamın anlamını kavrsınız.
 Pazardan alış veriş yaparsanız, taze sebze, meyve alırsınız.
 Verdiğiniz sözde durmazsanız, size kimse güvenmez.

Gereklik Kipinin Koşulu

Bu kip Türkçede sık kullanılmaz.

Sinemaya gitmeliyse, yemeği erken yemeliyiz.
 İyi bir araba almalıysak, para biriktirmeliyiz.
 Sınavı başarmalıysak, çok çalışmalıyız.

Alıştırılmalar

1. Lütfen cevap veriniz.

1. Dünyaya kimler saldırarak?
2. Kim kahvaltı yapmıyor?
3. Meyve ve sebzeler nerede daha ucuz?
4. Büyükbaba nereden alış veriş yapıyor?
5. Dünya saatte kaç kilometre hızla dönüyor?
6. Galaksimizin uzunluğu kaç ışık yılıdır?
7. Güneş, ne kadar bir hızla döner?
8. Güneş, dünyamızdan ne kadar daha ağırdır?

2. Lütfen koşul bileşik zamanına göre tamamlayınız.

	Şimdiki Zamanın Koşulu	Belirli Geçmiş Zamanın Koşulu	Belirsiz Geçmiş Zamanın Koşulu
Ben	geliyorsam	geldiysem	gelmişsem
Sen	gel.....	gel.....	gel.....
O	gel.....	gel.....	gel.....
Biz	gel.....	gel.....	gel.....
Siz	gel.....	gel.....	gel.....
Onlar	gel.....	gel.....	gel.....
	Gelecek Zamanın Koşulu	Geniş Zamanın Koşulu	Gereklik Kipinin Koşulu
Ben	geleceksem	gelirsem	gelmeliysem
Sen	gel.....	gel.....	gel.....
O	gel.....	gel.....	gel.....
Biz	gel.....	gel.....	gel.....
Siz	gel.....	gel.....	gel.....
Onlar	gel.....	gel.....	gel.....

3. Lütfen belirli geçmiş zamanın koşuluna çeviriniz.

Gazeteyi okuyorsan, bana da anlat. —> Gazeteyi okuduysan, bana da anlat.

1. Haberleri izliyorsan bana da anlat.
2. Erken kalkıyorsan, kahvaltı yap.
3. Arabayı beğeniyorsanız size satabilirim.
4. Yürüyüşü seviyorsanız, eve birlikte gidelim.
5. Çocuk uyuyorsa, gürültü yapmayın.
6. Çok yoruluyorsanız, size kahve yapayım.

4. Lütfen geniş zamanın koşulu ile cümle kurunuz.

Sen hızlı yürürsün.
Murat'a yetişirsin.	}	Sen hızlı yürürsen, Murat'a yetişirsin.
Yarın vaktim olur.
Pazara giderim.	}	
Televizyonu izlerim.
Sana anlatırım.	}	
Gazeteyi okurum.
Sana veririm.	}	
Güzel bir araba alırız.
Yarın tatile çıkarız.	}	

TEKRAR OYUNU

Oyunun Kuralları

1. Bir kişi sayı sayısın.
1,2,3,4,5,6,7,8,9 ...
2. Başka bir kişi "DUR!" desin.
3. Bu sayının bulunduğu resmi tiyatro biçiminde oynayın ya da anlatın.

Sessiz Gemi

Artık demir almak günü gelmişse zamandan,
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.
Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli.
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli.
Bıçare gönüller! Ne giden son gemidir bu!
Hicranlı hayatın, ne de son matemidir bu!
Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler;
Bilmez ki, giden sevgililer dönmeyecekler.
Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden,
Birçok seneler geçti; dönen yok seferinden.

Yahya Kemal Beyatlı

Ders 4

Işık Ülkesi

Enver erkenden kalktı. Dilek mışıl mışıl uyuyordu. Dilek'i uyandırmak istemedi. Usulca fotoğraf makinesini aldı. Balkona çıktı. Gün doğumunu çekmek istiyordu. Ama vakit biraz erkendi. Güneş henüz doğmamıştı. Birazcık bekledi, az sonra Güneş dağlara sürtünerek yükselmeye başladı. Bir anda deniz kıpkızıl oldu. Güneş yükseldikçe, kıvılcık turuncuya dönüştü. Enver hızla arka arkaya güzel pozlar aldı. Kocaman bir balık suyun üstünde sıçradı. Balıklar da uyanmış, suların aydınlığında yem aramaya başlamışlardı. Derken hafif bir rüzgâr çıktı. Deniz ürperdi, sular hafifçe titredi ve deniz uyanı. Çarşaf gibi durgun olan denizin üzerinde minik dalgacıklar oluştu. Ağaçlarda uyuklayan kuşlar da uyandılar. Yeni günü selâmlamak için güneşe doğru kanat çırpırlar.

Enver'in gözleri bu güzel manzaraya takılı kalmıştı. Birden omuzuna bir el dokundu. Korkuyla arkasına döndü. Dilek uyanmıştı. Enver'e "Niçin beni de erken uyandırmadın" diye sitem etti. Sessizliğin büyüündeki güzellik bozulmuştu. Enver çekimi bıraktı. Hava serinken Fethiye'yi gezmek, özellikle kaya mezarlarına gitmek istiyordu.

Enver : Bu kaya mezarları Dalyan'dakinden daha büyük değil mi?

Dilek : Bu bölgede binlerce kaya mezarı var. Likyalılar durup dinlenmeden kaya mezarı yapmışlar.

Enver : Peki en güzel kaya mezarları nerede?

Dilek : Mezarın güzeli olmaz. Bu mezarların çoğu deniz manzaralı. Bazıları dik yamaçlara yapılmış. Bütün Likya bölgesinde bu mezarları görmek mümkün.

Enver : Likya, güzel isim.

Dilek : Anlamı da öyle. Likya ılık demek. Akdenizin güneşi ve ışığı gerçekten çok parlak ve etkileyici. Dünyanın en büyük uygarlıkları Akdeniz kıyılarında kurulmuş. En büyük filozof, şair ve düşünürler bu kıyılarda yetişmiş.

Enver : Akdeniz bir ılık ülkedir. Bu kıyılardaki uygarlıkların ışığı yüzyıllardan beri bütün dünyayı aydınlatıyor.

Nedar'ın Saldırı Plânı

Mavi gezegen galaksimizin, belki de evrenin en güzel gezegenidir. Üzerinde milyonlarca canlının yaşadığı, çiçeklerin çevreye renk ve koku saçtığı, okyanuslar ve denizlerin bulunduğu bu eşsiz gezegeni, Zaba gezegeninin imparatoru ele geçirmek istiyor. Nekko gezegeninin imparatoru Oğuz da dünyayı korumaya çalışıyor. Oğuz, Kapadokya'da Halil ve Robo'yu ararken Venüs gezegeninden General İsmail, Oğuz'u arıyor ve Nedar'ın saldırıya geçmek için hazırlandığını bildiriyor. Bu sırada gerçekten de Nedar arkadaşlarıyla Dünya'ya saldırı plânını görüşmektedir.

Nedar : Değerli arkadaşlarım, yarın bizim için büyük bir gün. Yarın mavi gezegen bizim olacak. Saldırı için bütün hazırlıklar tamamlandı mı?

General : Sayın imparatorum saldırı için bütün hazırlıklar tamamlandı. 250 uzay gemisi bugün Mars'a indikten sonra, yeniden bakıma alındı. İki uçan daire keşif uçuşu için dünyaya gönderildi. Oğuz'un 100 uzay gemisinin Venüs'te olduğu tespit edildi.

Nedar : Venüs'te gemilerin bulunduğu yer belirlendi mi?

General : Hayır efendim. Bildiğiniz gibi Venüs'ün çevresi çok yoğun bulutlarla kaplı ve her yer mağaralarla dolu. Yerlerini tam tespit için radar sinyalleri kullandık. Fakat bu sinyaller cevapsız kaldı. Sanırım uzay gemileri Venüs'teki büyük mağaralar içinde gizleniyorlar.

Nedar : Onlar gizlenmeye devam etsinler. Biz saldırı plânımızı öne almakla akıllıca hareket ettik

Ketencir : Efendim, önce Venüs'e saldırıp, Oğuz'un uzay gemilerini imha edelim. Biz dünyaya saldırırken, Oğuz bizi arkadan vurabilir.

Nedar : Bu söylediklerin doğru. Bunu ben de düşünüyorum. Ancak Oğuz'un uzay gemileri

teknik olarak bizden daha üstün. Onun uzay gemileri bir anda görünmez oluyor. Radarlarımız onların yerlerini tespit edemiyor. Onlar bizi görüyor, biz onları göremiyoruz. Bu nedenle de savaşlarda devamlı olarak yeniliyoruz. Şu görünmezlik formülünü bir ele geçirebilirsek!...

Tena : Onların uzay gemilerinden ya da uçan dairelerinden birini sağlam olarak ele geçirebilirsek, görünmezlik formülünün şifresini ben çözebilirim.

Nedar : Bu doğru. Onların uzay gemilerinden ya da uçan dairelerinden birini sağlam olarak ele geçirmeliyiz. Böylece görünmezlik formülünün şifresini çözebiliriz.

Ketencir : Yarın ne yapıyoruz? Venüs'e mi yoksa dünyaya mı saldırıyoruz?

Nedar : Yarın mavi gezegene saldırıyoruz, dünyayı ele geçirince gücümüz daha çok artacak. Oradaki insanların, hayvanların hepsi bizim robotlarımız olacaklar ve Oğuz'a karşı savaşıacaklar. Oğuz, bizi arkadan vurmak isterse kendimizi koruruz, çünkü tehlikenin nereden geleceğini biliyoruz ama şimdi Venüs'e saldırırsak yine bizi yenebilir. Siz yarın dünyaya dört bir yandan saldırarak atmosfere uyku bombalarını atın. Sonra uyuyan herkesi uzay gemilerine alarak beyin yıkama aletlerine koyun ve Oğuz'a karşı savaşmaları için programlayın. Şimdi hepimize iyi geceler. Yarın için bol şanslar.

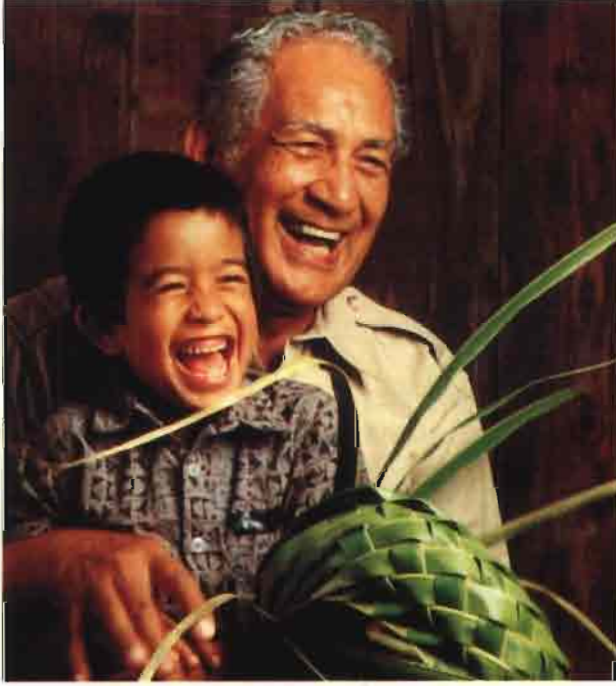
FIRSAT BULDUKÇA GÜLÜN

Santa Barbara'daki Kaliforniya Üniversitesinde sağlık eğitimi yöneticisi Sabina White, gülmeyle ilgili ilginç bir sav öne sürmektedir. White'a göre, insan bedeninde solunum, kas ve kalp-damar sistemlerini etkilediği için gülme eylemi günümüzün güçlüklerle dolu dünyasında gerginliği azaltıcı bir rol oynamaktadır.

White savını 1982'de başlatılan bir dizi çalışmadan elde edilen sonuçlara dayandırıyor. White şöyle diyor: Gülüş bedene bir tür antrenman yaptırıyor ve tıpkı egzersiz gibi bedenin bütün sistemlerini etkiliyor. Gülme de, üzüntü ya da öfkeye benzer şekilde bir boşalma yoludur. Bunun niçin böyle olduğunu tam olarak bilmiyoruz, ancak belki beyinde endorfinlerin salınımı ile ilgili olabilir. Yine de hepimiz güldükten sonra kendimizi daha iyi hissediyoruz.

White "Yeni doğan bebekler günde ortalama olarak 180 kez gülerler. Ama daha sonra kültürümüzün etkisiyle boşalım sağlayan davranışlarımızı engelleriz. Böylece bir yetişkin ortalama olarak günde on beş kez güler." demektedir. Santa Barbara gülme araştırmasına katılan kişiler -çoğu üniversite öğrencileriydi- gülmeyi tartışılar, çözümlemeye çalışılar ve gülmenin uygun ve sağlıklı bir tepki olduğu durumlarda gülme konusunda kendi içlerindeki engellemeyi kırmayı çoğu kez başardılar.

White, "Gülmenin gerek ruhsal, gerekse bedensel yararı olduğuna kuşku yoktur. Egzersizde olduğu gibi, gülme sırasında da bedendeki gerginlik, kaslardaki denetimin yitirildiği noktaya kadar azalmaktadır. Bu yüz-

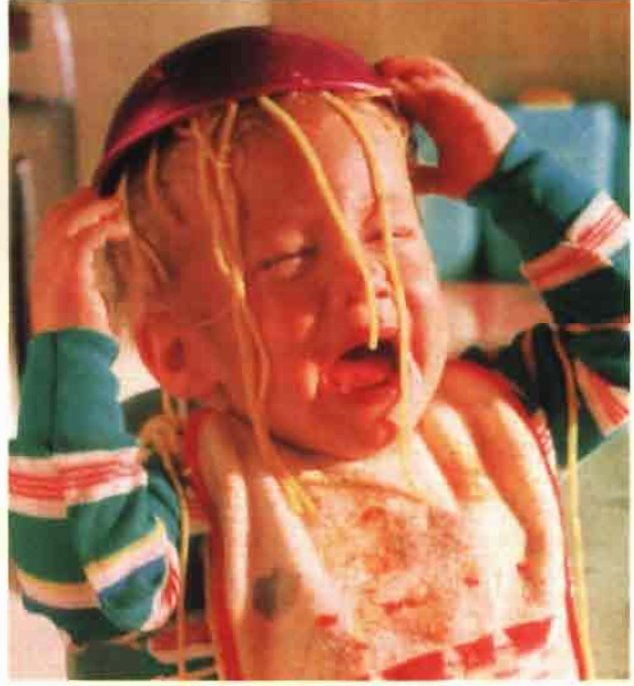
den "gülerken sandalyeden düştüm." diyoruz. Bizi engelleyen sadece toplumsal kurallardır. Toplum bize "yüzünüzdeki gülümsemeyi silin" demektedir. Oysa niye daha çok gülmek daha iyi olmayalım?

Araştırmada hemen her gün sınavlar, tezler ve akademik yarışmalar gibi çoğu gerginlik yaratan durumlar ve parasal veya toplumsal ilişkilerdeki olağan sorunlarla karşılaşan öğrencilere yaşamı daha az ciddiye alarak gerginliği yenmeye çalışmaları ve kendilerine daha çok gülmeleri öğretilmeye çalışıldı. Araştırma sınıflarında bir eğlence ve rahatlık havası yaratmak için son olarak gülünç gösteriler düzenlendi ve bu ortam kişilerdeki engellemelerin kırılmasına yardımcı oldu.

İyileştiren Gözyaşları

Birkaç yıl önce Minnesota Üniversitesinden William Frey insan gözyaşlarının gerginliğe yol açan bazı kimyasal maddeleri uzaklaştırarak sıkıntı duygusunun hafiflemesini sağladığını gösterdi. Rusya'daki Sağlık Bilimleri Akademisinden bir araştırma grubu ağlamanın bedensel hastalıkları da iyileştirebildiğini göstermiş bulunuyor.

Deneyisel Kardiyoloji Araştırma Enstitüsüne bağlı Rus araştırma grubu, laboratuvarındaki farelerin derilerinde bazı hafif yaralar oluşturmakla işe başladı. Daha sonra farelerin gözlerine ağlamalarını sağlamak için tahriş edici bir madde damlattılar. Fareleri gözlediklerinde hayret verici bir şekilde sadece ağlama eğiliminin

bile yaraların iyileşmesini büyük oranda hızlandırdığını gördüler. Bazı durumlarda yaranın iyileşmesi için gerekli süre on iki günden daha az olabiliyordu. Daha da şaşırtıcı olan farelerin gözyaşı bezleri çıkartıldığında yaraların ayrılmaya başlamasıydı; bu ise iyileşme işleminin tersine döndüğünü gösteriyordu.

Bilim adamları bu gözlemlere dayanarak gözyaşı bezlerinin kana bazı kimyasal maddeler salgıladığı, bu maddelerin de bedenin başka bir yerinde iyileştirici etkileri olduğu sonucuna vardılar. Bu konudaki raporda "Sonuçtan emin olmak için bu maddelerin kesin bir şekilde ayırılmalı belirlenmesi gerekmektedir ancak şimdiden bedende, en azından deri üzerinde iyileştirici bir etkileri olduğu açıktır." denmektedir.

Dilbilgisi**Bileşik Zamanlı Eylemler**

Bileşik zamanlı eylemler biraz zor gibi gözükür. Ama aslında çok kolaydır. Yalın zamanlı eylemlere **-dı, -mış, -sa** ekleri getirilerek bileşik zamanlı eylemler yapılır. Bu konuda öğrendiklerimizi kısaca şöyle özetleyebiliriz.

Hikâye Bileşik Zamanı: -dı

Yalın zamanlı eylemlere **-dı** eki gelirse hikâye bileşik zamanı olur. Hikâye bileşik zamanı bildirme ve isteme kipleriyle çekime girer.

Şimdiki Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil geliyordu.
Belirli Geçmiş Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil geldi di .
Belirsiz Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil gelmiş ti .
Geniş Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil gelirdi.
Gelecek Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil gelecekti.
İstek Kipinin Hikâyesi	—>	Serpil geleydi.
Dilek-Koşul Kipinin Hikâyesi	—>	Serpil gelseydi.
Gereklik Kipinin Hikâyesi	—>	Serpil gelmeliydi.

Rivayet Bileşik Zamanı: -mış

Yalın zamanlı eylemlere **-mış** eki gelirse rivayet bileşik zamanı olur.
Belirli geçmiş zamanın rivayeti yoktur.

Şimdiki Zamanın Rivayeti	—>	Hasan okuyormuş.
Belirsiz Geçmiş Zamanın Rivayeti	—>	Hasan okumuş muş .
Geniş Zamanın Rivayeti	—>	Hasan okur muş .
Gelecek Zamanın Rivayeti	—>	Hasan okuyacak mış .
İstek Kipinin Rivayeti	—>	Hasan okuyay mış .
Dilek-Koşul Kipinin Rivayeti	—>	Hasan okusay mış .
Gereklik Kipinin Rivayeti	—>	Hasan okumalı ymış .

Koşul Bileşik Zamanı: -sa

Yalın zamanlı eylemlere **-sa (-se)** eki getirilerek koşul bileşik zamanı yapılır.
Koşul bileşik zamanın dilek-köşul ve istek kipi yoktur.

Şimdiki Zamanın Koşulu	—>	Akın biliyorsa.
Belirli Geçmiş Zamanın Koşulu	—>	Akın bildiyse.
Belirsiz Zamanın Koşulu	—>	Akın bilmişse.
Geniş Zamanın Koşulu	—>	Akın bilirse.
Gelecek Zamanın Koşulu	—>	Akın bilecekse.
Gereklik Kipinin Koşulu	—>	Akın bilmeliyse.

BİLDİRME KIPLERİ							İSTEME KIPLERİ			
	Şimdiki Zaman	Belirli Geçmiş Zaman	Belirsiz Geçmiş Zaman	Gelecek Zaman	Geniş Zaman	Dilek-Koşul Kipi	İstek Kipi	Gereklik Kipi	Emir Kipi	
Yalın Zaman	geliyorum geliyorsun geliyor geliyoruz geliyorsunuz geliyorlar	geldim geldin geldi geldik geldiniz geldiler	gelmişim gelmişsin gelmiş gelmişiz gelmişsiniz gelmişler	geleceğim geleceksin gelecek geleceğiz geleceksiniz gelecekler	gelirim gelirsin gelir geliriz gelirsiniz gelirler	gelsem gelsen gelse gelsek gelseniz gelseler	geleyim gelesin gele getelim gelesiniz geleler	gelmeliyim gelmelisin gelmeli gelmeliyiz gelmelisiniz gelmeliler	... gel gelsin ... gelin, geliniz gelsinler	
Hikâye Bileşik Zamanı	geliyordum geliyordun geliyordu geliyorduk geliyordunuz geliyordular	geldiydim geldiydin geldiydi geldiydik geldiydiniz geldiydiler	gelmiştim gelmiştin gelmişti gelmiştik gelmiştiniz gelmiştiler	gelecektim gelecektin gelecekti gelecektik gelecektiniz gelecektiler	gelirdim gelirdin gelirdi gelirdik gelirdiniz gelirdiler	gelseydim gelseydin gelseydi gelseydik gelseydiniz gelseydiler	geleydim geleydin geleydi geleydik geleydiniz geleydiler	gelmeliydim gelmeliydin gelmeliydi gelmeliydik gelmeliydiniz gelmeliydiler	yok	
Rivayet Bileşik Zamanı	geliyormuşum geliyormuşsun geliyormuş geliyormuşuz geliyormuşsunuz geliyormuşlar	yok	gelmişmişim gelmişmişsin gelmişmiş gelmişmişiz gelmişmişsiniz gelmişmişler	gelecekmişim gelecekmişsin gelecekmiş gelecekmişiz gelecekmişsiniz gelecekmişler	gelirmişim gelirmişsin gelirmiş gelirmişiz gelirmişsiniz gelirmişler	gelseymişim gelseymişsin gelseymiş gelseymişiz gelseymişsiniz gelseymişler	geleymişim geleymişsin geleymiş geleymişiz geleymişsiniz geleymişler	gelmeliymişim gelmeliymişsin gelmeliymiş gelmeliymişiz gelmeliymişsiniz gelmeliymişler	yok	
Koşul Bileşik Zamanı	geliyorsam geliyorsan geliyorsa geliyorsa geliyorsa geliyorsa	geldiysem geldiyse geldiyse geldiysek geldiyse geldiyse	gelmişsem gelmişsen gelmişse gelmişsek gelmişseniz gelmişseler	geleceksem gelecekse gelecekse geleceksek gelecekse gelecekse	gelirsem gelirsen gelirse gelirsek gelirseniz gelirseler	yok	yok	gelmeliysem gelmeliyse gelmeliyse gelmeliysek gelmeliyseniz gelmeliyseler	yok	

Alıştırıcılar

1. Lütfen cevap veriniz.

1. Enver niçin erken kalkıyor?
2. Likya ne demektir ?
3. Nedar'ın kaç uzay gemisi var?
4. Oğuz'un gemileri nerede gizleniyor?
5. Kimin uzay gemileri görünmez olabiliyor?
6. Bebekler günde kaç kez güler?
7. Gülmenin yararları nelerdir?
8. Ağlamanın ve gözyaşlarının yararları var mıdır?

2. Lütfen tamamlayınız.

Enver erkenden kalktı. Dilek mışıl mışıl uyuyor..... Dilek'i uyandırmak istemedi. Usulca fotoğraf makinesini aldı. Balkona çıktı. Gün doğumunu çekmek istiyor..... Ama vakit biraz erkendi. Güneş henüz doğma..... Birazcık bekle....., az sonra Güneş dağlara sürtünerek yükselmeye başla..... Bir anda deniz kıpkızıl oldu. Güneş yükseldik....., kızılık turuncuya dönüş..... Enver hızla arka arkaya güzel pozlar aldı. Kocaman bir balık suyun üstünde sıçradı. Balıklar da uyan....., suların aydınlığında yem aramaya başlamışlardı. Derken hafif bir rüzgâr çıktı. Deniz ürperdi, sular hafifçe titredi ve deniz uyandı. Çarşaf gibi durgun olan denizin üzerin..... minik dalgacıklar oluş..... Ağaçlarda uyuklayan kuşlar da uyan..... Yeni günü selâmlamak için güneşe doğru kanat çırp.....

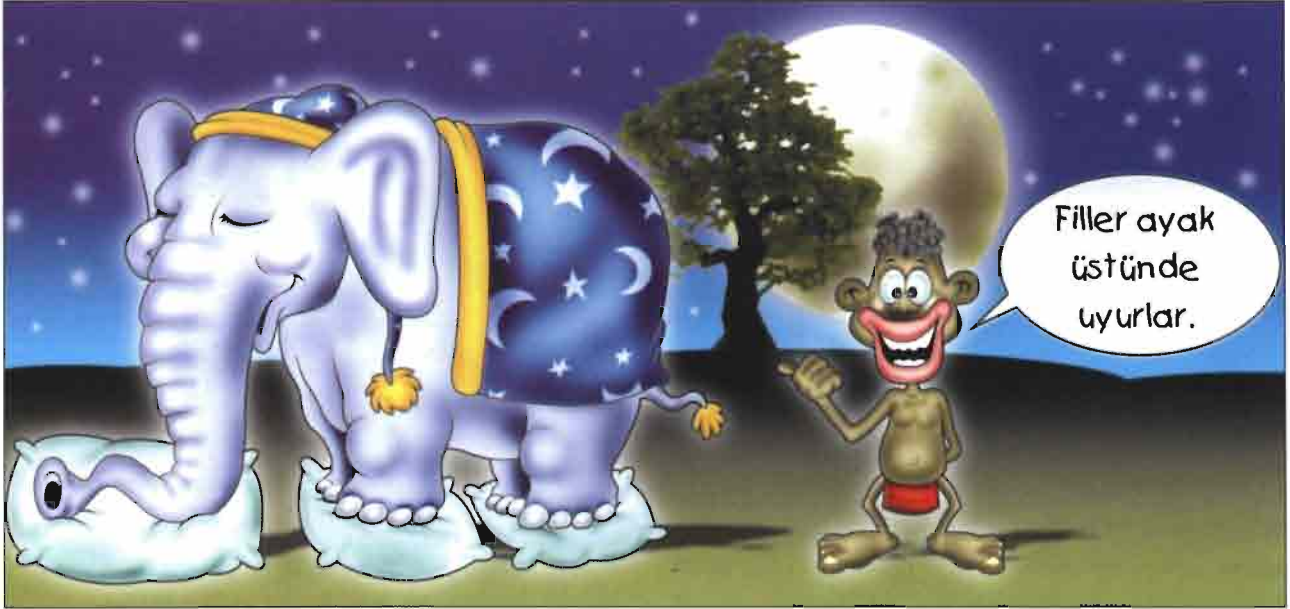
3. Lütfen tamamlayınız.

	Şimdiki Zamanın Hikâyesi	Gelecek Zamanın Rivayeti	Geniş Zamanın Koşulu	Geniş Zamanın Hikâyesi
Ben	biliyordum	bilecektmişim	bilirsem	bilirdim
Sen	bil.....	bil.....	bil.....	bil.....
O	bil.....	bil.....	bil.....	bil.....
Biz	bil.....	bil.....	bil.....	bil.....
Siz	bil.....	bil.....	bil.....	bil.....
Onlar	bil.....	bil.....	bil.....	bil.....

4. Lütfen rivayet bileşik zamanına çeviriniz.

Filler ayak üstünde uyurlar. —> Filler ayak üstünde uyurlarmış.

1. Enver sabahları erken kalkıyor.
2. Doktorlar göz yaşını yararlı buluyorlar.
3. Gülmek insanları çok rahatlatıyor.
4. İnsanlar yakında yüz elli yıl yaşayacaklar.
5. Çocuklar yabancı dili daha iyi öğreniyorlar.
6. Yılan zehri ilâç olarak kullanılıyor.
7. Aylin'in düğününe kimler geliyor?
8. Likya, ıssık ülkesi anlamına geliyor.

5. Lütfen cümleleri birleştiriniz.

Nedar erken saldırarak.
Hemen önlem almalıyız.	}	Nedar erken saldırırsa hemen önlem almalıyız.
Uzay gemileri görünmez olur.
Onları göremeyiz.	}	
Önce Venüs'e saldırırız.
Uzay gemilerini imha ederiz.	}	
İki uçan daire keşfe çıkar.
Bize bilgi verir.	}	

Ders 5

Baskın

Vakit gece yarısıydı. Oğuz çok yorulmuş ve derin bir uykuya dalmıştı. Birden bir sinyal sesiyle uyandı. Şaşkın şaşkın çevresine bakındı. Uçan dairenin içi karanlıktı. Gülnaz ile Budi Ürgüp'teydi. Bu nedenle uçan dairede yalnızdı. Işığı yaktı. Sinyal sesi monitörden geliyordu. Monitörü açtı. Ekranda General İsmail göründü. General İsmail'in çok heyecanlı ve telâşlı bir hâli vardı. Zaten çok önemli bir şey olmasaydı, gece yarısı Oğuz'u uyandırıp rahatsız etmezdi. General İsmail Nedar'ın saldırı plânını anlattı. Oğuz bir an düşündü. Durum gerçekten çok tehlikeliydi. Nedar'ın erken saldırı plânı Dünya'ya çok zarar verebilirdi. Gerçi gelişmiş ülkelerin bütün liderleriyle görüşmüş, bazı önlemler alınmıştı. Ama bir uzay saldırısına karşı hazırlıklar henüz tamamlanmamıştı. Üstelik dünya ülkelerinin böyle bir uzay saldırısına karşı koyacak teknik gücü de henüz yeterince gelişmemişti.

Oğuz beynini bütün gücüyle zorladı. Hemen karar vermeliydi. Bekleyecek zaman yoktu. General İsmail ondan acil bir cevap bekliyordu. Dünya bu erken saldırıya hazır değildi. Kendisinin Venüs'e gidip, uzay donanmasının başına geçme şansı yoktu. Halil ile Robo kaybolmuştu. Nedar'ın Mars'ta bulunan uzay gemilerine anî bir saldırıdan başka çare gözükmüyordu. General İsmail'e güveniyordu. Bugüne kadar yapılan uzay savaşlarında son derece akıllıca hareket etmiş ve hiç yenilmemişti.

Oğuz, bütün bunları düşünürken, dalıp gitmişti. General İsmail, sabırsızlıkla hemen acil bir karar alınması gerektiğini bir kez daha hatırlattı. Oğuz "Biz de anî bir baskın yapalım." dedi. Bu tek ve son şansı. Nedar, uykudayken yapılacak anî bir baskınla düşmanın uzay gemileri henüz havalanmadan imha edilebilirdi. Oğuz, kararını General İsmail'e bildirdi.

General İsmail de Oğuz'la aynı fikirdeydi. Bu karar her ikisini de rahatlatı.

Oğuz, bu çok zor ve stratejik savaşı monitörden izlemek, General İsmail'le devamlı irtibat halinde olmak ve baskını birlikte yönetmek istiyordu. Bu nedenle hemen elini yüzünü yıkadı, üniformalarını giydi. Kumanda koltuğuna oturarak, General İsmail'le savaşı yönetmeye hazırlandı.

Nedar, Oğuz'un Dünya'da olduğunu biliyordu. Bu nedenle savaşı kazanacağından emin, rahat bir uykuya dalmıştı. Birdenbire bağrışmalar ve çığlık sesleriyle uyandı. Her tarafta koşuşmalar ve ayak sesleri vardı. Komutanlardan biri Nedar'a baskın haberini verdi. Nedar, hemen karşı saldırıya geçmek istedi, ama artık çok geçti. Saldırı, herkes uykudayken başlamıştı. Baskının başarılı olduğunu gören Oğuz, rahat bir nefes al-

Oğuz : Bir şey bulabildin mi?

Budi : Hayır, bulamadım. Zaman tünelineki bütün koordinatları taradım Halil'i ve Robo'yu bulamadım.

Gülnaz : Dünyayı Zabalılar'ın elinden kurtardık, ama arkadaşlarımızı kaybettik.

Bu sırada General İsmail, Oğuz'u yeniden arayarak ona savaş sonrasındaki gelişmeleri bildirir.

General : Sayın İmparatorum. Görevimizi tamamladık. Nedar bir kez daha yenildi.

Oğuz : Kaç uzay gemisi imha edildi?

General : Büyük bir bölümü efendim.

dı. "Baskın basanıdır." atasözünü hatırladı. Kendi kendine "Atalarımız doğru söylemişler" dedi. Çok yorulmuştu. General İsmail'le kısa bir süre için vedalaşarak biraz uyumak istedi, yatağa uzandı. Aklında hep Robo ile Halil vardı. Onları bir an önce bulup rahatlatmak istiyordu.

Uykudan Gülnaz ve Budi'nin sesleriyle uyandı. Halil ve Robo'yu Ürgüp ve çevresinde bulamamışlardı. Oğuz, Nedar'a yapılan anî baskını anlattı. Bir savaş kazanılmış, ama iki dostları kaybolmuştu. Budi, zaman tüneli aletin başına geçti. Halil ve Robo'yu zaman tüneline aramaya başladı. Çünkü bütün bulgular onların zaman tüneline kaybolduklarını gösteriyordu. Bir süre sonra Oğuz, Budi'ye sordu:

Oğuz : Nedar'ı yakalayabildiniz mi?

General : Kaçış füzesiyle kaçmış. Yakalayamadık.

Oğuz : Sizi ve arkadaşlarınızı kutluyorum. Dünyayı büyük bir tehlikeden kurtardınız.

General : Şimdi ne emrediyorsunuz efendim?

Oğuz : Önce bir durum değerlendirmesi yapalım. Bizim uzay gemilerimizde çok hasar var mı?

General : Çok az. Zaba gezegenine saldırıp bu işi bitirelim mi?

Oğuz : Önce Halil ve Robo'yu bulalım. Sonra buna karar veririz. Beni tekrar arayın General. Sizi kutluyorum ve teşekkür ediyorum.

General : İyi günler efendim.

Oğuz : Aramaya devam et Budi.

5A Yeryüzündeki Cennet

Ölüdeniz, yalnızca Türkiye'nin değil dünyanın en güzel ve ilginç bölgelerinden biridir. Bu nedenle tarih boyunca bu bölgeye dünyanın en büyük uygarlıkları yerleşmiştir. Ölüdeniz'in Fethiye'ye uzaklığı 18 kilometredir. Burada yeşil ve mavinin bütün tonları o kadar güzel kaynaşmıştır ki insan kendini cennette sanır. Buraya gelen insanlar genellikle "Ben cennette olsaydım, başka ne isteyebilirdim" diye düşünürler. Fethiye'ye yakın bir kent olan Datça'da yaşayan Heredot ise Ölüdeniz için "Eğer Tanrılar yeryüzüne inselerdi, yaşamak için burayı seçerlerdi." demiştir.

Enver ile Dilek de Fethiye'den sonra Ölüdeniz'e gelirler. Deniz kenarındaki bir restoranda soğuk bir şeyler içmek isterler.

Enver : Şuraya oturalım.
 Dilek : Tamam, burası iyi. Şu güzelliğe bir bak! Heredot'un dediği kadar var. Gerçekten Tanrılar yeryüzüne inselerdi, her hâlde burada otururlardı.
 Garson : Hoş geldiniz.
 Enver : Hoş bulduk.
 Garson : Ne alırsınız?
 Dilek : Ben buz gibi soğuk su istiyorum.
 Enver : Ben de soğuk bir kola alayım.
 Dilek : Su ve kola gelinceye kadar ben bir Elif'e telefon edeyim.
 Enver : Olur.

Dilek : Alo! Elif nasılsın?
 Elif : Ben iyiyim. Sen nasılsın?
 Dilek : Ben de iyiyim canım. Keşke burada olsaydın! Ölüdeniz çok güzel. Sen Ankara'da neler yapıyorsun?
 Elif : Köksal'la görüşüyorum.
 Dilek : Köksal'la mı görüşüyorsun? Siz, işi bayağı ilerlettiniz galiba. Bizim yaramazlar Topak ile Çalçene ne yapıyorlar. Seni çok üzmüyorlar ya! Köksal da hayvanları seviyor mu?
 Elif : Sen merak etme Dilek, Köksal da hayvanları seviyor.
 Dilek : Onunla henüz tanışmadık, ama selâmlarımızı ilet.
 Elif : Olur, iletirim. Sen de Enver'e selâm söyle.
 Dilek : Enver'in de sana çok selâmı var. Seni öpüyorum. Hoşça kal.
 Elif : Ben de seni öpüyorum. İyi tatiller, iyi eğlenceler.
 Enver : Dönüşte Ankara'da bir düğün olacak galiba! Elif, bu işte çok ciddi gözüküyor.
 Dilek : Bence de ikisi evlenecek. Buradan sonra nereye gidiyoruz?
 Enver : Kalkan, Kaş, Patara, Xsantos taraflarına gidiyoruz.
 Dilek : Harika! Yalnız senden bir ricam var.
 Enver : Nedir?
 Dilek : Ölüdeniz'den ayrılmadan önce yamaç paraşütü ile uçmak istiyorum.

5B Kıskançlık

Sevenler kıskanır. Bu nedenle kıskançlık bir sevgi belirtisidir.

Elif, Köksal'ın kıskançlıklarını düşünürken telefon çalar.

Elif : Buyrun efendim!

Murat : Merhaba Elif.

Elif : Merhaba.

Murat : Seninle görüşebilir miyim?

Elif : Şu anda mümkün değil.
Hoşça kal!

Murat : Hoşça kal.

Büyükbaba : Köksal mı aradı?

Elif : Murat aradı.

Büyükanne : Ne istiyor?

Elif : Hiç öylesine aramış.

Büyükanne : O çocuğu hiç gözüm tutmadı kızım. Köksal'la onun yüzünden galiba aran açıldı.

Elif : Aslında Murat iyi çocuktur. Benim Köksal'la olan arkadaşlığımı biraz kıskandı.

Büyükbaba : Köksal da onu kıskandı. İkisinin arasında bir kıskançlık denizinde yüzyorsun.

Elif : İnsanların sevdiklerini kıskanmasını doğal karşılıyorum. Ama aşırı kıskançlık da huzur bozuyor.

5C Zaman Tüneli

Halil, Robo ve Ahmet Romalıları yenerler. Ancak, lazer tabancasından korkup kaçan Romalıları, toplanıp yeni bir saldırı daha yapmak isterler. Bu arada kahramanlarımız nerede ve kaçınıcı yüzyılda olduklarını merak ederler.

Robo : Biz neredeyiz ve kaçınıcı yüzyıldayız?

Bernaba : Nerede olduğumuzu ve kaçınıcı yüzyılda bulunduğumuzu bilmiyor musunuz?

Ahmet : Hayır, bilmiyoruz. Biz buraya zaman tüneline geldik.

Emily : Zaman tüneli mi? O da ne demek?

Helen : Biz şimdi M.S. 224 yılındayız.

Robo : Peki neredeyiz?

Bernaba : Bir yer altı kenti olan Kapadokya'dasınız.

Ahmet : Demek Oğuz'la aramızda tam 1987 yıl zaman farkı var.

Helen : Siz neler diyorsunuz. Ben hiçbir şey anlamıyorum.

Ahmet : Bakın, bunu anlatması zor. Zamanda ileri ya da geri doğru gidirsiniz. Buna zaman tüneli denir.

Bernaba : Bunları sonra konuşuruz. Romalıları korkup kaçtılar. Ama her an yeniden saldırabilirler. Bütün yer altı kenti şimdi Romalıların yeni saldırısına karşı savunma hazırlıkları yapıyor.

Dilbilgisi**Pekiştirme Sıfatları: m, p, r, s**

Bir varlığın niteliklerinin üstünlüğü ve en yüksek derecesi pekiştirme sıfatları ile gösterilir. Türkçede ön ek yalnızca pekiştirme sıfatlarında görülür. Pekiştirme sıfatları yapılırken sıfatın önüne **m, p, r, s** ünsüzlerinden oluşan bir hece getirilir.

m	dik	→	dimdik	:	dimdik yol (çok dik yol)
	beyaz	→	bembeyaz	:	bembeyaz çiçek (çok beyaz çiçek)
	yeşil	→	yemyeşil	:	yemyeşil ağaçlar (çok yeşil ağaçlar)
	düz	→	dümdüz	:	dümdüz yol (çok düz yol)
	sıcak	→	sımsıcak	:	sımsıcak oda (çok sıcak oda)
p	kırmızı	→	kıpkırmızı	:	kıpkırmızı gelincik (çok kırmızı gelincik)
	yeni	→	yepyeni	:	yepyeni araba (çok yeni araba)
	sarı	→	sapsarı	:	sapsarı çiçek (çok sarı çiçek)
	sağlam	→	sapasağlam	:	sapasağlam adam (çok sağlam adam)
	uzun	→	upuzun	:	upuzun yol (çok uzun yol)
r	temiz	→	tertemiz	:	tertemiz ev (çok temiz ev)
	çıplak	→	çırılçıplak	:	çırılçıplak çocuk (tamamen çıplak çocuk)
s	mavi	→	masmavi	:	masmavi gökyüzü (çok mavi gökyüzü)
	mor	→	mosmor	:	mosmor gözler (çok mor gözler)
	doğru	→	dosdoğru	:	dosdoğru yol (tamamen doğru yol)
	yuvarlak	→	yusyuvrak	:	yusyuvrak masa (tamamen yuvarlak masa)
	koca	→	koskoca	:	koskoca ev (çok büyük ev)

Belirteçler

Eylemlerden, sıfatlardan, belirteçlerden önce gelerek bunların anlamlarını etkileyen sözcüklere **belirteç** denir. Belirteçler önüne geldikleri sözcüklerin anlamlarını *zaman, yer, ölçü, nitelik* ve *soru* bakımından etkiler.

Zaman Belirteçleri

Genellikle zaman belirteçleri olarak kullanılan sözcükler şunlardır: *dün, bugün, şimdi, yarın, sabahleyin, akşamleyin, öğleden sonra, gece, gündüz, bu yıl, gelecek yıl...* gibi.

Oğuz, o gece **çok erken** yatmıştı.
General İsmail, Oğuz'u **gece yarısı** aradı.
Enver ile Dilek **sabahleyin** deniz bisikletine bindiler.

Yer, Yön Belirteçleri

Yer, yön belirteci olarak kullanılan bazı sözcükler şunlardır: *ön, arka, ileri, geri, alt, üst, sağ, sol, aşağı, yukarı* gibi.

Dilek, yamaç paraşütüne binerek dağdan **aşağı** indi.
Deniz kenarındaki insanlar **yukarıya** bakıyorlardı.
Dağın tepesine çıkınca, şoför jipi **sağa** park etti.

Ölçü Belirteçleri

Ölçü belirteci olarak kullanılan bazı sözcükler şunlardır: *az, çok, en çok, en az, pek çok, pek az, biraz, çok fazla, çok az...* gibi.

Serpil **çok güzel** tenis oynuyor.
Çiçekler arasında **en çok** gülü severim.
Budi, **çok az** konuşuyor.

Niteleme ve Durum Belirteçleri

Araba **çok hızlı** gidiyordu.
Benimle biraz **yavaş** konuşur musun?
Güzel kadın, on yıldır **yalnız** yaşıyordu.

Soru Belirteçleri

Soru belirteci olarak kullanılan bazı sözcükler şunlardır: *ne, nasıl, niçin, nereden, neden, hani, ne biçim, ne kadar...* gibi.

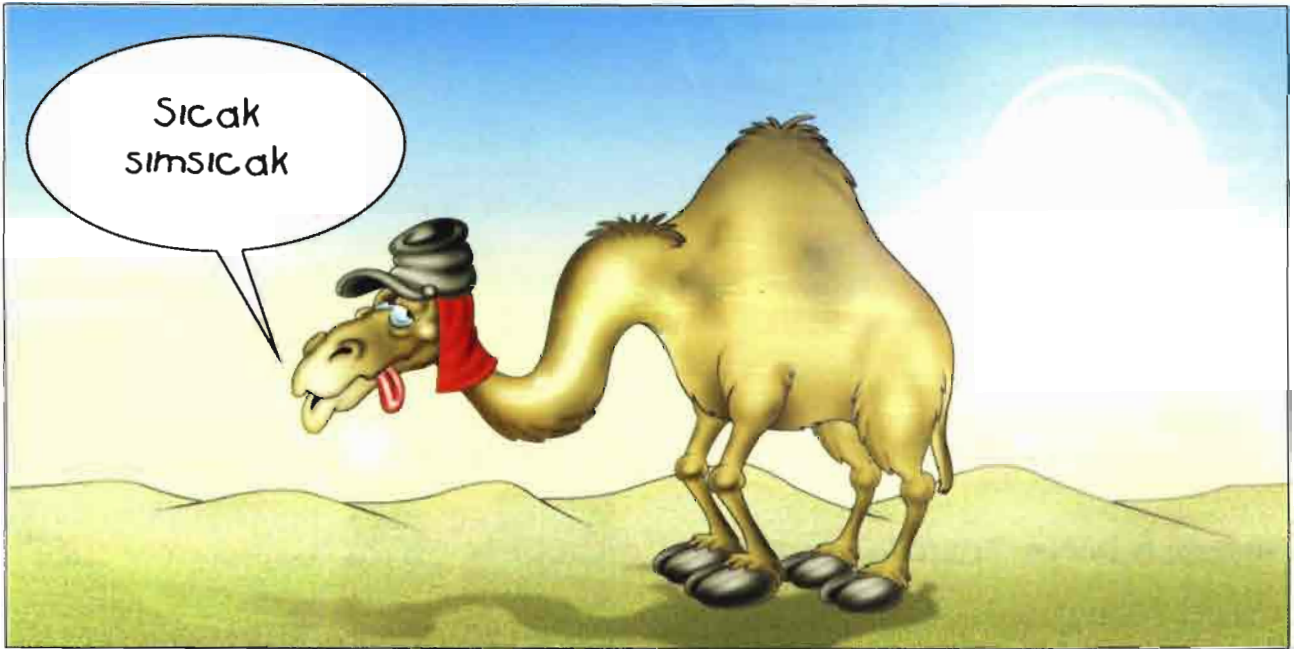
Eylemlerin ve sıfatların anlamlarını soru yoluyla belirleyen sözcüklerdir.

Romalılar size **niçin** saldırıyor?
2001 yılına **nasıl** döneriz?
Siz **nereden** geliyorsunuz?

Alıştırıcılar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Nedar'a niçin ani baskın yapılıyor?
2. Savaşı kim kazanıyor?
3. Budi ile Gülnaz niçin Ürgüp'e gidiyorlar?
4. Heredot'a göre dünyadaki en güzel yer neresidir?
5. Elif, Murat'la görüşmek istiyor mu?
6. Büyükanne, Murat'ı beğeniyor mu?
7. Kıskançlık neye işarettir?
8. Dilek, yamaç paraşütüyle uçmaktan korkuyor mu?

2. Lütfen pekiştirme sıfatları yapınız.

sıcak	→	sınısıcak	sarı	→	sapsarı	karanlık	→	kapkaranlık
boş	→		kırmızı	→		düz	→	
doğru	→		yeşil	→		başka	→	
koca	→		taze	→		sağlam	→	
ince	→		uzun	→		yalnız	→	
yuvarlak	→		mor	→		temiz	→	
çıplak	→		siyah	→		mavi	→	

3. Lütfen zaman belirteçlerini bulunuz.

1. ☐ Ölüdeniz'e arabayla gittik.	3. ☐ Nedar, kötü kalpli bir imparatorudur.
☐ Enver, erkenden kalktı.	☐ Nedar, uzay gemilerini Mars'a indirdi.
☐ Dilek mışıl mışıl uyuyordu.	☐ Nedar, sabahleyin saldırmak istedi.
☐ Martılar gökyüzünde uçuşuyordu.	☐ General İsmail saldırıyı haber aldı.
2. ☐ Gemi Fethiye'ye yarın gelecek.	4. ☐ Dilek, Elif'le konuştu.
☐ Yolcular otobüse bindiler.	☐ Heredot, Datça'da yaşadı.
☐ Oğuz, sinyal sesiyle uyandı.	☐ Enver, buz gibi bir kola içti.
☐ Budi, sabırla arkadaşlarını aradı.	☐ Dilek, yarın Baba dağına çıkacak.

4. Lütfen belirteç kullanarak cevap veriniz.

Arabayı **hızlı** mı kullanırsınız? —> Hayır, arabayı **yavaş** kullanırım.

1. Merdivenlerden yukarı mı çıkıyorsunuz.	Hayır,
2. Akşamları geç yatar mısınız?	Evet,
3. Arabayı evin önüne mi park ettin?	Hayır,
4. Çocuklar dışarda mı oynuyorlar?	Evet,
5. Üniversiteyi bu yıl mı bitirdiniz?	Hayır,
6. Kışın Uludağ'da kayak yapacak mısınız?	Evet,
7. Bu yaz tatile çıkacak mısınız?	Hayır,
8. Konuşmanız bir saatte biter mi?	Evet,

Ders 6

Yamaç Paraşütü

Enver ile Dilek restorandan çıkıp biraz gezmek istediler. Güneş yükselmeye başlamıştı. Kumsala doğru yürüdüler. Dilek ayakkabılarını çıkardı. Çıplak ayaklarla kuma bastı. Kum sımsıcaktı. Denizin kenarında sevimli bir yumurcak cırılcıplak soyunmuş, kumla oynuyordu. Dilek derin bir nefes aldı. Yemyeşil çam ormanlarının mis kokulu havasını ciğerlerine doldurdu. Enver, deniz bisikletine binmek istiyordu. İkisi bisiklete binerek Ölü Denizde dolaşmaya başladılar. Ölü Denizin üç tarafı dağlarla çevrilmişti. Her zaman bir havuz gibi durgun olduğu için buraya Ölü Deniz adı verilmişti. Dilek'in gözü yine dağdan atlayan, yamaç paraşütçülerine takıldı. Enver'e dönerek:

Dilek : Şuraya bak Enver!

Enver : Burası yamaç paraşütü için dünyanın en uygun yeri. Her yıl yüzlerce insan Ölüdeniz'e yamaç paraşütüyle atlamak için geliyor. Sen de denesene.

Dilek : Asla! Ben yüksekten korkarım.

Enver : Korkacak ne var? Bak herkes atlıyor, görmüyor musun?

Dilek : Şuna bak Enver! Ne güzel, kartal gibi süzülüyor. Hadi fotoğrafını çek.

Enver : Tamam.

Yamaç paraşütü ile uçabilmek için 2000 metre yüksekliğindeki Baba dağına çıkmak gerekiyordu. Bu dağa jiplerle çıkılıyor, sonra da yamaç paraşütü ile aşağı atlanıyordu. Enver ile Dilek jipe bindiler. Dağ yolu dimdikti. Yol, asfalt olmadığı için jip devamlı sarsılıyordu. Ama manzara çok güzeldi. Yolun kenarında bembeyaz papatyalar açmıştı. Yemyeşil otlar arasında kırmızı gelincikler, hafiften esen bir rüzgârla başlarını bir o yana bir bu yana sallıyorlardı.

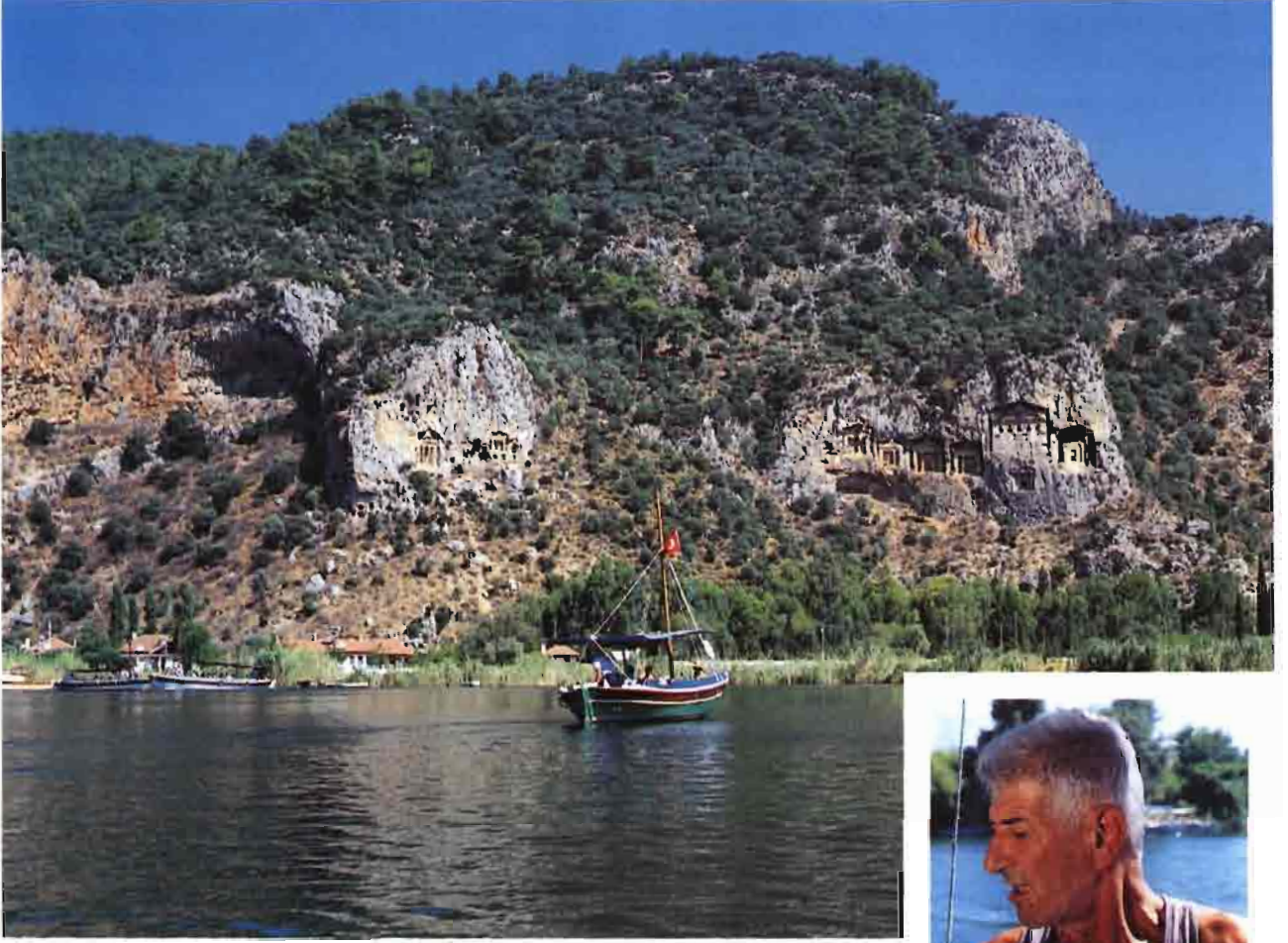
Dağın tepesine geldiler. Rengârenk paraşütler açıldı. Dilek çok heyecanlıydı. Kalp atışları hızlanmış, korkudan dili damağı kurumuştu. Enver'e hiçbir şey belli etmedi. Paraşütler tek kişilik ya da iki kişilik olabiliyordu. Acemilere birer hoca refakat ediyordu. İkisi de birer

hoca refakatinde uçmak istediler. Enver, fotoğraf çekmek istediği için Dilek'ten sonra atlamak istiyordu. Bu nedenle önce Dilek atladı.

Uçmak, insanların yüzyıllardan beri hayal ettikleri en güzel duygu. Masmavi gökyüzünde rengârenk paraşütler bir kuş gibi aşağıya doğru süzülüyordu. Dilek, elini uzatsa bembeyaz bulutları yakalayabileceğini düşündü. Aşağıya baktı, deniz pırıl pırıldı. Gökyüzü ile denizin birleştiği noktada hafif bir sis vardı. Yukarıdan bakınca insanlar, evler, birer nokta gibi görünüyordu.

Bu sırada Enver ona yaklaşmıştı. "Bana bak bir portreni alacağım." dedi. Gökyüzüyle, denizin birleştiği ufuk çizgisinde Dilek'in bir portresini aldı.

6A Savaş Sonrası

Balıkçı o gün erkenden uyandı. Hava henüz karanlıktı. Ortalık yeni ağarıyordu. Kayığa bindi. Birkaç balıkçı kendisi gibi erken kalkmıştı. Onları başıyla selâmladı. Deniz durgundu. Etrafta kürek seslerinden başka cıt yoktu. Nedense şafak vaktinin her zaman büyüğü bir güzelliği oluyordu. Tam bu saatlerde, gece gündüzle buluşuyor, gece, görevi gündüze devrediyordu.

Balıkçı kayığına bindi, denize açıldı. İçinde garip bir his vardı. Dalgın dalgın kürek çekiyor, sessizliğin ve manzaranın güzelliğinin büyüünü yaşıyordu. Dalyan, bu saatlerde bir başka güzel oluyordu. Kayık sazlıklar arasından geçerken balıklar suyun üstünde sıçırıyor, ona karşı çıkıyorlardı. Birden gökyüzünde bir ışık parladı. Arkasından güçlü bir ses duyuldu. Önce şimşek çakıyor sandı ama havada bir tek bulut yoktu. Rüzgâr esmiyor-

du. Gayri ihtiyari korktu, çevresine baktı. Diğer balıkçılar da şaşkın şaşkın çevrelerine bakıyorlardı. Demek ki sesi onlar da duymuşlardı. Bu sırada gökyüzünde bir cisim belirdi. Hızla aşağı doğru indi ve hemen yakınlarında denize düştü. Bütün balıkçılar korkuyla oradan uzaklaştı. Sonra bu cismin ne olduğunu merak ettiler. İki balıkçı hemen emniyete giderek durumu haber verdi.

Emniyette nöbetçi polisten başka kimse yoktu. Sabahın en güzel saatinde herkes evinde mışıl mışıl uyuyordu. Nöbetçi polis komiseri evinden aradı. Komiser yanına iki dalgıç alarak hemen olay yerine hareket etti. Dalgıçlar denize daldılar; biraz sonra korku ve şaşkınlık içersinde yukarı çıkarak deniz dibinde iki uçan darenin bulunduğunu bildirdiler.

6B Ödül

- Müdür : Ayşe Hanım sizi kutlarım. Son yazılarınızla ülkenin en iyi muhabirlerinden biri oldunuz.
- Ayşe : Teşekkür ederim, efendim.
- Müdür : Uzaylı Oğuz'la ilk siz tanışıp röportaj yaptınız. Son günlerde sizin yazılarınız sayesinde gazetemizin tirajı yüzde otuz arttı. Bu nedenle ücretinize yüzde elli zam yapıyorum.
- Ayşe : Teşekkür ederim Müdür Bey. Ben olayları izlemeye devam ediyorum.
- Müdür : Bir dakika, telefon çalıyor.
- Ayşe : Lütfen Müdür Bey siz telefona bakın.
- Müdür : Buyurun efendim.
- Muhabir : Bu sabah erken saatlerde Dalyan yakınlarına iki uçan daire düşmüş. Balıkçılar olayı görmüş ve emniyete haber vermişler.
- Müdür : Ne, uçan daire mi dedin! Bu nasıl olur?
- Muhabir : İki dalgıç, denizin altında uçan dairenin düştüğü yeri tespit ettiler.
- Müdür : Öyle mi? Demek olay kesin.
- Muhabir : Uçan dairenin içinden bir uzaylının çıktığını söylüyorlar.

- Müdür : Bu çok önemli bir haber. Ben hemen Ayşe Hanım'ı Dalyan'a gönderiyorum. Sana iyi günler!
- Ayşe : Ne oldu? Dalyan'da uçan daire mi var?
- Müdür : Evet, iki uçan daire Dalyan'da denize düşmüş. Olayı balıkçılar görmüş. Dalgıçlar denizin dibinde uçan dairenin yerini tespit etmişler.
- Ayşe : İzin verirseniz ben hemen Dalyan'a hareket edeyim.
- Müdür : Çok iyi olur. Haber merkezinden yanına bir kameraman al. Dalyan'a gider gitmez durumu bana bildir.
- Ayşe : Tamam, hoşça kalın.
- Müdür : İyi yolculuklar, bol şanslar.

6C Sorunların Çözümü

Elifin büyükbabası ile babaannesi Elifin durumunu endişe ile izler ve ona bir zarar gelmesinden korkarlar.

- Babaanne : Elif'in durumu hiç hoşuma gitmiyor Bey. Çok sıkıntılı.
- Büyükbaba : Bütün bunların nedeni o Murat denen çocuk.
- Babaanne : Hiç sevmedim o çocuğu.
- Büyükbaba : Köksal'ı görebildin mi bari?
- Babaanne : Kapı aralığından birazcık gördüm. Elif'e çiçeği verdi, gitti. Ahh, Elif de geldi işte!

- Elif : İyi günler babaanneciğim.
- Babaanne : Yavrum, güzelim.
- Elif : Büyükbabacığım.
- Büyükbaba : Canım! Ne güzel oldun böyle.
- Elif : Sağ ol büyükbabacığım.
- Babaanne : Hayrola kızım, ağzın kulaklarında!
- Elif : Sorunların üzülerek çözümlenmeyeceğini anladım babaanne.
- Babaanne : Bak bu doğru.
- Büyükbaba : Bu sabah evde olay çıkmış öyle mi? Murat ile Köksal bizim evde karşılaşmışlar. Köksal, buradan kızarak ayrılmış.
- Elif : Pek öyle sayılmaz. Daha doğrusu kışkançlık olayı.
- Büyükbaba : Kışkanan Köksal değil mi? Bir yerde kışkançlık varsa, sevgi de var demektir.
- Babaanne : Vakit akşam olmuş. Ben yemeği hazırlayayım.
- Elif : Üstümü değiştireyim, ben de geliyorum babaanne.

Dilbilgisi

İkilemeler:

Bir konuyu daha güzel ve etkili anlatabilmek için aralarında ses benzerliği bulunan sözcüklerin yan yana kullanılmasına **ikileme** denir. İkilemelerde aynı, yakın ve zıt anlamlı sözcükler yan yana kullanılabilir.

Balıkçı **dalgın dalgın** kürek çekiyordu.

Komiser evde **mışıl mışıl** uyuyordu.

Balıkçılar **şaşkın şaşkın** gökten düşen cisme baktılar.

Az sonra **çoluk çocuk** herkes kıyıya koştu.

Sahil meraklı insanlarla **tıklım tıklım** doldu.

Üzerinde **yırtık pırtık** elbiseleri olan yaşlı bir adam öne doğru yürüdü.

İkilemeler Türkçede çok kullanılır. Sözcükleri tekrar etmek dile ayrı bir ahenk kazandırır ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu nedenle ikilemeler Türkçeye şiirsel bir anlam kazandırır.

da (de) bağlacı:

Türkçede çok kullanılan bir bağlacıdır. Cümlede kullanıldığı duruma göre pek çok değişik anlamlar üstlenir. Bu bağlaç genellikle cümleleri, sözcük öbeklerini aynı türden sözcüklere bağlar.

Cümleleri bağlar:

Güzel resim yapıyorsun **da** bana hiç göstermiyorsun.
Sen üniversiteyi bitir **de**, nasıl olsa sana bir iş buluruz.
Sinemaya gidiyorsun **da** bize hiç haber vermiyorsun.

*Bu cümleler arasından **de** bağlacı çıkarılınca iki ayrı cümle oluşur.*
Sen üniversiteyi bitir. Nasıl olsa sana bir iş buluruz.

Cümleler arasında neden sonuç ilişkisi kurar:

Buraya gel **de** bir konuşalım.

Erken kalk **da** balık tutalım.

Komisere haber ver **de** hemen denize bakalım.

da (de) bağlacının üstlendiği anlamlar:

Azarlama

Sen önce dersini çalış **da** sonra öğretmenini eleştir.

İşe zamanında gel **de** maaşına öyle zam iste.

Para kazan **da** ailene fazla yük olma.

Korkutma, tehdit

Geleceği varsa, göreceği **de** var.

Yarına kadar parayı ödeme **de** sana gününü göstereyim.

Şaşkınlık, hayret

Sen **de** mi Brutüs?

Ahmet **de** mi hırsızlık yapmış?

Sen **de** mi ders çalışmadın?

Ad durum eki -da (-de) buluma durumu gösterir ve sözcüklere bitişik yazılır. Bağlaç olan da (de) ayrı yazılır.

Alıştırılmalar

1. Lütfen cevap veriniz.

1. Balıkçı, gördüğü ışığı ne sanıyor?
2. Gökyüzünden denize ne düşüyor?
3. Balıkçılar olayı kime haber veriyor?
4. Dalgıçlar, denizde ne buluyorlar?
5. Müdür, Ayşe'ye ne ödülü veriyor?
6. Ayşe, niçin Dalyan'a gidiyor?
7. Babaanne Murat'ı beğeniyor mu?
8. Baba dağının yüksekliği ne ne kadardır?

2. Lütfen da (de) bağlacıyla cevap veriniz.

Dağın tepesine araba **da** çıkıyor mu? —> Evet, dağın tepesine araba **da** çıkıyor .

1. Enver de yamaç paraşütü ile uçuyor mu?
2. Dağdan atlarken Enver de heyecanlanıyor mu?
3. Dilek de fotoğraf çekiyor mu?
4. Elif, Enver'e de telefon ediyor mu?
5. Köksal da hayvanları seviyor mu?
6. Komiser de denize dalıyor mu?
7. Dalyan'a Ayşe ile birlikte kameraman da gidiyor mu?
8. Başka gazeteler de bu olaya ilgi duyuyor mu?

3. Lütfen yanlış yazılan da (de) bağlaçlarını ve -da (-de) eklerini bulunuz.

1. ☐ Dalyan bu saatler de bir başka güzel oluyordu.
☐ Balıklar suyun üstünde sıçıyorlardı.
☐ Gökyüzünde ki ışığı diğer balıkçılar da görmüşlerdi.
☐ Denizin derinliklerinde iki uçan daire vardı.
2. ☐ Diğer balıkçılarda çevrelerine şaşkın şaşkın bakıyorlardı.
☐ Komiser evinde mışıl mışıl uyuyordu.
☐ Uçan dairelerin çevresin de bir köpek balığı dolaşıyordu.
☐ Uçan dairenin içinde bir ceset vardı.

4. Lütfen da (de) bağlacı ile cümleleri birleştiriniz.

Hemen komişere git.
Ona durumu haber ver.	}	Hemen komişere git de ona durumu haber ver.
İki iyi dalgıç bulun.
Denizin dibini araştıralım.	}	
Hemen bir uçak bileti al.
Dalyan'a hareket et.	}	
Yarın bize gel.
Seninle ders çalışalım.	}	
Bu hafta işleri bitir.
Çocuklarla tatile çıkalım.	}	

5. Lütfen boşlukları pekiştirme sıfatı ile doldurunuz.

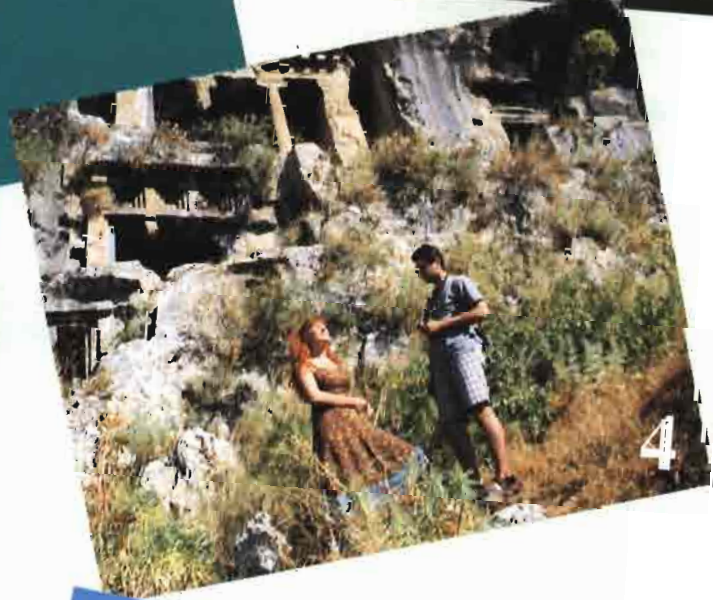
1. Yolun kenarında **bembeyaz** papatyalar vardı.
2. Bizim evimi.....yeşil ağaçlar arasındadır.
3. Ölüdeniz'de denizmavi, ormanyeşildir.
4. Paraşütler,beyaz bulutlar arasında süzülüyordu.
5. Baba dağınadik bir yokuştan çıktık.
6. Bu ay kendimizeyeni bir araba aldık.
7. Genç kızın yüzü utancındankırmızı oldu.
8. Küçük çocuk kumsaldaçıplak dolaşıyordu.

TEKRAR OYUNU

Oyunun Kuralları

1. Bir kişi sayı sayısın.
1,2,3,4,5,6,7,8,9 ...
2. Başka bir kişi
"DUR!" desin.
3. Bu sayının bulun-
duđu resmi tiyatroy bi-
çiminde oynayın ya
da anlatın.

Nerdesin

Geceleyin bir ses böler uykumu,
İçim ürpermeyle dolar: -Nerdesin?
Arıyorum yıllar var ki ben onu,
Aşkıyım beni çağıran bu sesin.

Gün olur sürüyüp beni derbeder,
Bu ses rüzgarlara karışır gider,
Gün olur peşimden yürür beraber,
Ansızın haykırır bana: - Nerdesin?

Bütün sevgilileri atıp içimden,
Varlığımı yalnız ona verdim ben.
Elverir ki, bir gün bana, derinden,
Ta derinden bir gün bana: "Gel" desin.

Ahmet Kutsi Tecer

Ders 7

İnsanlar Niçin Savaşırlar?

Ünlü bilim adamı Sigmund Freud, savaşın bir içgüdü olduğunu söylüyor. Gerçekten de insanlık tarihi boyunca gezegenimizde savaş hiç eksik olmamış. İlk insan olan Adem babamızın iki oğlu olmuş. Bir süre sonra Habil, kardeşi Kabil'i öldürmüştü. Böylece ilk insanla birlikte savaş başlamış.

Bilim adamlarının yaptıkları araştırmaya göre yılda ortalama üç savaş çıkmış. Bu rakam dünyada her bin yılda ortalama üç bin savaş çıktığı anlamına geliyor. Günümüzde de gezegenimizde savaşlar hiç eksik olmuyor. Küçük de olsa her yıl mutlaka bir yerlerde savaşlar oluyor. Ayrıca ikinci dünya savaşındaki büyük acılardan ders almayan insanoğlu, trilyonlar harcayarak yeni savaşlara hazırlanıyor.

Gökyüzünde, yeryüzünde, denizlerde bütün canlılar sürekli savaş halindeler. Düzenli bir savaş düzeni içinde bütün hayvanlar birbirlerini yiyerek besleniyorlar. Bu durumda Sigmund Freud'a hak vermemek mümkün değil.

Bizim Türkçe Öğrenelim dizisinde bile sürekli olarak savaşlardan söz ediliyor. General İsmail'in Nedar için düzenlediği baskın harekâtı başarılı oluyor. Ancak, bütün araştırmalara rağmen zaman tüneline kaybolan Halil ve Robo bir türlü bulunamıyor.

Oğuz : Bir şey bulabildin mi?

Budi : Hayır bulamadım. Zaman Tünelindeki bütün koordinatları taradım, Halil ve Robo'yu bulamadım.

Gölnaz : Dünyayı Zabalıların elinden kurtardık; ama arkadaşlarımızı kaybettik.

General İsmail : Sayın İmparatorum. Görevimizi tamamladık. Nedar bir kez daha yenildi.

Oğuz : Kaç uzay gemisi imha edildi?

General İsmail : Büyük bir bölümü.

Oğuz : Nedar'ı yakalayabildiniz mi?

General İsmail : Kaçış füzesiyle kaçmış, yakalayamadık.

Oğuz : Sizi ve arkadaşlarınızı kutluyorum. Dünyayı büyük bir tehlikeden kurtardınız.

General İsmail : Şimdi ne emrediyorsunuz efendim?

Oğuz : Önce bir durum değerlendirmesi yapalım. Bizim uzay gemilerimizde çok hasar var mı?

General İsmail : Çok az hasar var efendim. Zaba gezegenine saldırıp bu işi bitirelim mi?

Oğuz : Önce Halil ve Robo'yu kurtaralım. Sonra buna karar veririz. Beni tekrar arayın General. Sizi tekrar kutluyorum ve teşekkür ediyorum.

General İsmail : İyi günler efendim.

Oğuz : Aramaya devam edin. Halil ve Robo'yu mutlaka bulmalıyız.

Aşk Nedir?

Bazı insanları niçin çok sever, bazılarından da nefret ederiz. İnsanlarla ilk karşılaştığımızda onlardan hoşlanmamızın ya da hoşlanmamamızın bilimsel bir sebebi var mıdır? Evrendeki bütün olayların mutlaka bilimsel bir sebebi vardır. Öyleyse aşkın, sevginin, nefretin de bilimsel bir sebebi olmalıdır.

Atomlardan oluşan insan vücudundan renkli ışınlar çıkar ve bu ışınlar aura adını verdiğimiz manyetik bir alan oluşturur. Bu manyetik alan her insanda ortalama on iki metre karedir.

Biz bu ışınları göremeyiz. Ama bazı hayvanlar bu ışınları görürler. Örneğin beyinden fısıkiye biçiminde beyaz, kalpten mor ışınlar çıkar. Her organdan çıkan ışınlar farklıdır. Rengârenk ışınlardan oluşan insanın manyetik alanı onun kişiliğini de yansıtır. İyi insanlar çevreye güzel renkli ışınlar yayarlar. Biz bunlara nur yüzlü, melek gibi insanlar deriz. Kötü insanlardan daha kirli renkli ışınlar çıkar. Bunlardan ilk görüşte hiç hoşlanmayız. İnsanlarının iyi ya da kötü olduklarını genellikle auralarından hissederiz. Bu nedenle insanlarla ilk karşılaştığımızda edindiğimiz ilk duygu çok önemlidir.

Evrendeki her cismin kendine özgü bir titreşim frekansı vardır. İnsanların da titreşim frekansları birbirlerini etkiler. Bazı insanlar güçlü bir mıknatıs gibi bizi çeker. Onları severiz, âşık oluruz. Aşk insanlar arasındaki titreşimin uyuşmasıdır. Yıldırım aşklarının sebebi bu titreşim frekansındaki tam uygunluktur. Aşkı iki bedendeki tek ruh olarak tanımlayabiliriz. Bazı insanları da hiç sevmeyiz. Onlarla da titreşim frekansımız bir türlü uyuşmaz.

Elif ile Köksal da birbirlerini severler. Ama insanlar arasındaki iletişimde titreşim kadar olgunluk da önemlidir. Olgun olmayan insanlar, olayları tam incelemeden yanlış karar verirler. Aşkın uzun süreli olabilmesi için duygu ve düşünceler arasında da uygunluk olmalı-

dır. Köksal ile Elif arasındaki sorunlar genellikle yanlış anlamalardan kaynaklanmaktadır.

Elif'in sürekli üzüldüğünü gören büyükbaba Köksal'ı yakından tanımaya karar verir.

Büyükbaba : Hanım, ben gidiyorum, hadi eyvallah.

Babaanne : Nereye gidiyorsun sabahın köründe?

Büyükbaba : Tahkikata.

Babaanne : Ne tahkikatı?

Büyükbaba : Köksal'ı bir araştırmam lâzım. İn midir, cin midir, nedir? Bu iş ciddiye bindi galiba.

Babaanne : Tahkikata nereden başlayacaksın?

Büyükbaba : Köksal'ın adresini buldum.

Babaanne : İyi, artık çalıştığı yeri biliyoruz.

Büyükbaba : Bürosuna gideceğim. Şu bizim Gölbaşı'ndaki arazi vardı ya? Oraya proje çizdirme bahanesiyle gidip, bir konuşacağım. Tabii soruşturma işine önce kapıcıdan başlayacağım.

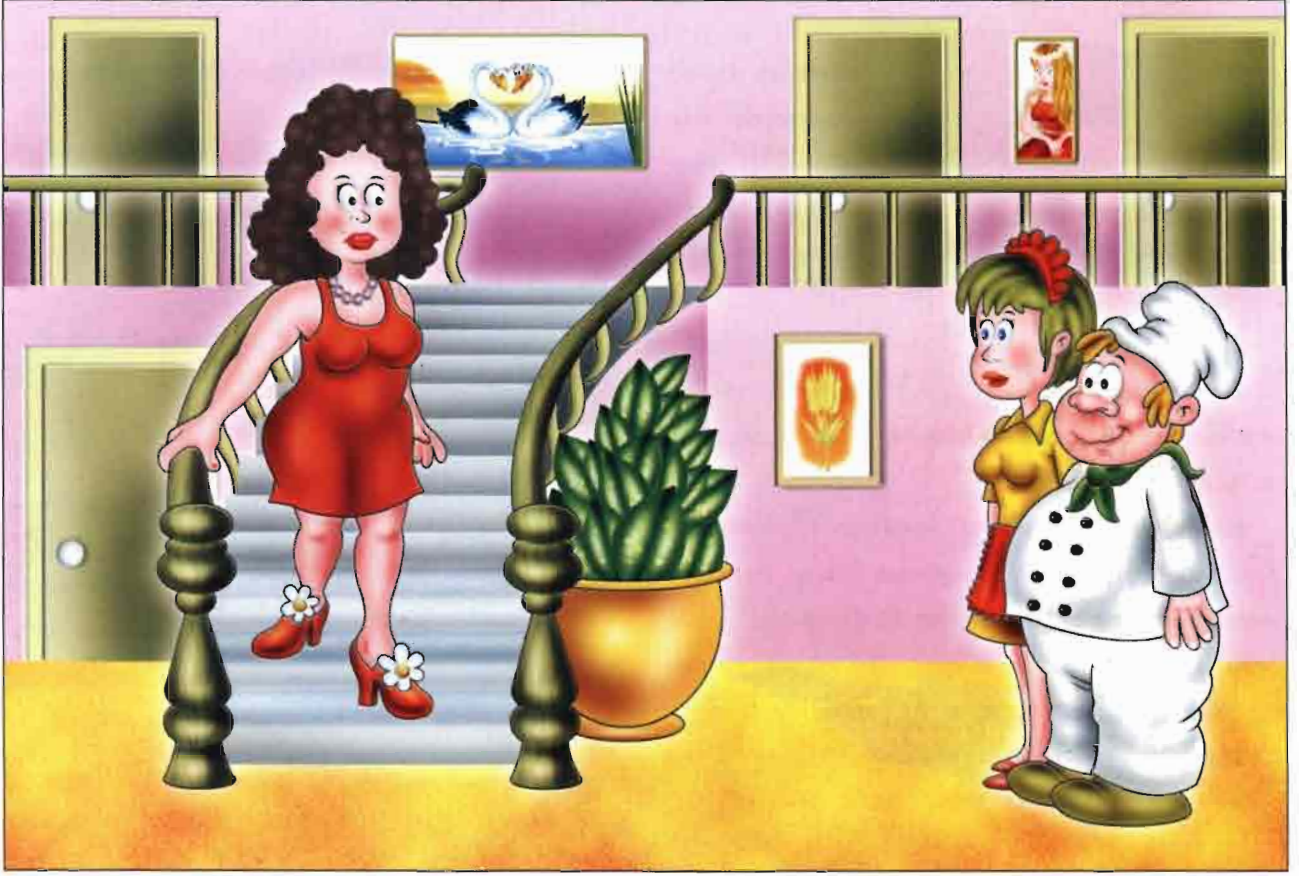
Babaanne : Hadi güle güle.

Büyükbaba : Sağol.

Babaanne : Güle güle, kolay gelsin.

Büyükbaba : Sağol.

7A Yüksek Ökçeler

Hatice Hanım pek genç dul kalmış, zengin bir hanımcağızdı. On üç yaşındayken altmış altı yaşında bir kocaya vardığı için evlilik denen şeyden nefret etmişti. İşte hemen hemen on sene vardı ki erkeğin hâyali zihnine romatizma, balgam, pamuk, tentürdiyot yığınlarından yapılmış pis, asık suratlı, lânet bir yaratık şeklinde gelirdi.

— Gençler başkadır! diyenlere:

— Aman, aman... Onlar da bir gün olup ihtiyarlamazlar mı? Sonra dertlerini kim çeker? diye haykırırdı.

Başlıca merakı temizlikle, namusluluktı. Göztedeki köşkünü hizmetçisi Eleni ve evlatlığı Gülter'le her sabah beraber temizler, aşçısı Mehmet'i her gün tıraş ettirir, zavallı Bolulu oğlanı tepeden tırnağa kadar beyazlar giymeye mecbur ederdi. Eleni de, Gülter de son derece namusluydular. Kileri kitlemezdi, paraları meydana dururdu, hele Mehmet'in namusuna diyecek yoktu. Konuşurken gözlerini kaldırıp insanın yüzüne bile bakmazdı. Hatice Hanım, köşkten hiçbir yere çıkmadığı için

işi gücü adamlarını teftişti. Habire odaları dolaşır, tavanarasına çıkar, mutafağa inerdi. Derdi ki:

— Benim gibi olun! Ben kimseyle görüşüyor muyum? Sakın siz de komşuların hizmetçileriyle, uşaklarıyla konuşmayın. El, insanı azdırır!

Mehmet bile bu nasihatı noktası noktasına tutmuştu. Arka bahçedeki mutfağına değil misafir, hemşeri filân hatta yabancı bir kedi bile gelmiyordu. Hatice Hanım belki günde on defa iner, onu yapayalnız tenceresinin başında bulurdu. Hatice Hanımın temizlik ve namus merakından başka bir de yüksek ökçe merakı vardı. Güzeldi, tombuldu, cıvılcıvılcıvı bir şeydi. Fakat boyu çok kısa olduğu için evin içinde de bir karışa yakın ökçeli iskarpinler giyerdi. Âdeta bir cambaza dönmüştü.

Bu yüksek ökçelerle merdivenleri takır takır bir hamlede iner, ayağı burkulmadan bir aşağı bir yukarı koşar dururdu. Birgün bir baş dönmesine uğradı. Çağırdığı doktor ilâç filân vermedi.

— Bütün rahatsızlığınıza sebep bu ökçelerdir, Hanımefendi, dedi. Onları çıkarın. Rahat, yünden, yumuşak bir terlik giyin. Hiçbir şeyiniz kalmaz.

Hatice Hanım, doktorun tavsiye ettiği bu yünden terlikleri aldırdı. Hakikaten rahattı. İki gün içinde başının dönmesi falan geçti. Dizlerinde, baldırlarında sızı kalmadı. Fakat tüm vücudu rahat ettiği sırada ruhu derin bir azap duydu. Dokuz senelik adamlarının iki gün içinde birdenbire ahlâkları bozulmuştu. Eleni'yi kendi diş fırçasıyla ağzını yıkarken, Gülter'i kilerde reçel kavanozunu boşaltırken görmüştü. Mehmet'i et günü olmadığı hâlde bol bir sahan külbastısı yerken yakaladı.

— Ne oldu bunlara yarabbim? Bunlara ne oldu, bunlara? diyordu.

Bir hafta içinde adamlarının on beşten fazla hırsızlığı, yolsuzluğunu tuttu. Hele Mehmet'i komşu paşanın erleriyle koca bir tencere pirinç pilâvını atıştırırken görünce hiddetinden ne yapacağını şaşırdı. O gün her tarafı kilit, kürek altına aldı.

— Bakalım şimdi ne çalacaklar? dedi.

Hakikaten çalınacak bir şey kalmamıştı. Ertesi gün biraz geç kalktı; aşağıya indi, Gülter'le Eleni meydan-da yoktu. Yürüdü, mutfığa doğru gitti. Gözleri aralık kapıya ilişkin az daha nefesi duracaktı. Mehmet ocağın başında kısa iskemleye çökmüş, bir dizine Eleni'yi bir dizine Gülter'i oturtmuş, kalın kollarını ikisinin belle-rinden halattan bir kemer gibi sarmıştı. Hatice Hanım, bu manzaranın rezaletini görmemek için hemen gözle-rini kapadı. Fakat kulaklarının kapağı olmadığı için ko-nuşuklarını duymamazlık edemedi. Mehmet diyordu ki:

— Ülen Gülter, artık sen şeker filân getirmiyorsun.

Gülter:

— Her taraf kilitli ne yapayım? diyordu. Mehmet bir tu-haf şapırtı içinde Eleni'ye de:

— Ülen gece niçin gelmiyorsun? Sana helva yapıp saklıyorum, sualini soruyor?

Eleni:

— Yakalanacağız! Sonra Hanım bizi kovacak! diye çırpınıyordu.

Aralarında çıtır pıtır bir sohbet başladı. Hatice Ha-nım gözünü açmıyor, yüreği çarparak merakla dinliyor-du. Gülter:

— Ah o terlikler! dedi, her işimizi bozdu. Hanımın geldiği hiç duyulmuyor. Ne yapsak yakalanıyoruz. Es-kiden ne iyiydi. Yüksek ökçelerin tıkırtısından evin en üst katından kimıldadığını duyardık...

Sohbet uzadıkça kendi görmediği başka rezaletlerin ayrıntılı hikâyelerini işitiyordu. Dayanamadı. Gözlerini açtı:

— Sizi alçak, hırsız, namussuzlar! Defolun şimdi evimden! diye haykırdı.

.....

Bu dokuz senelik sadık hizmetçilerini hemen kapı dı-şarı etti.

Aşçı, işçi artık eve ne kadar adam aldıysa hepsi ar-sız, hırsız, yüzsüz, namussuz çıkıyordu. Tam iki sene bir adam akıllısına rast gelemedi. Malı, mülkü varken hiç-bir sıkıntısı yokken bu hizmetçilerin üzüntüsünden zayıf-lıyor, sararıp soluyordu. Baktı olmayacak! Yine yüksek ökçeli iskarpinlerini giydi. Hizmetçilerinin arsızlıklarını, uğursuzluklarını, namussuzluklarını görmez oldu.

Benzine kan geldi. Gerçi yine başı dönmeye başla-dı. Fakat sesi işitilmeyen ökçesiz terlik giydireceğini dü-şünerek doktora kendisini göstermiyor. Hiç olmazsa şimdi yüreğim rahat diyordu.

Atasözleri

Gönülsüz yenen aş ya karın ağrıtır, ya baş.
Çok söyleme arsız edersin, aç bırakma hırsız edersin.
Gönül kimi severse güzel odur.
Kötülük her kişinin kârı, iyilik er kişinin kârı.
Kör ölür badem gözlü olur, kel ölür sırma saçlı olur.
Zaman sana uymazsa, sen zamana uy.

Dilbilgisi

ki bağlacı

Bu bağlaç genellikle cümleleri bağlar ve cümleler arasında sebep-sonuç ilişkileri kurar.

Güçlü olun **ki** yaşama şansımız olsun.

Öyle bir gezegende yaşıyoruz **ki** savaştan bir türlü kurtulamıyoruz.

Ben inanıyorum **ki** bütün insanlar barışı yürekten isterlerse savaşlar ortadan kalkar.

Atatürk diyor **ki**: “Yurtta barış, dünyada barış.”

Geçmişteki olaylardan ders almalıyız **ki** geleceğe güvenle bakabilelim.

ki bağlacı bazen cümle başındaki eylemlerden sonra gelir:

Desem **ki** seni her şeyden çok seviyorum.

Bilsem **ki** beni seviyorsun. Sana her şeyimi verirdim.

Baktım **ki** adam evin çatısında yürüyor.

De **ki** insanlar birbirini severlerse, savaş da olmaz.

Soru cümlelerinden sonra kullanılır:

Bu yıl tatile çıksak mı **ki**?

Acaba bu işe başlasam mı **ki**?

Size göre bu adam iyi biri mi **ki**?

ki bağlacı ad ve ad soylu sözcüklerden sonra gelir:

Deniz o kadar güzel **ki** akşama kadar yüzebilirim.

Öyle güçlü bir insan **ki** onu hiç kimse yenemez.

Sen **ki** bütün yarışlarda birinci olmuştun.

Sizler **ki** benim en yakın dostumduunuz.

ki bağlacı ve -ki ilgi ekinin yazımı

ki bağlacı ayrı bir sözcüktür. Bu nedenle diğer sözcüklerden ayrı yazılır.

Büyüklerini dinle **ki** başarılı olabilesin.

Sen çalış **ki** diğer işçiler de çalışsın.

Sen **ki** bu ülkenin en güzel kızıdır.

-ki eki bulunma ve aidiyet durumu bildirir.**Ek olduğu için sözcüklere bitişik yazılır:**

bahçedeki çocuk	(bahçede bulunan çocuk)
sınıftaki masa	(sınıfta bulunan masa)
cebimdeki cüzdan	(cebimde bulunan cüzdan)
garajdaki araba	(garajda bulunan araba)

Bugünkü gazete.	(bugün çıkan gazete)
Bu araba benimki.	(bana ait araba)
Bu kalem seninki.	(sana ait kalem)
Dünkü ekmek.	(dün çıkan ekmek)

Eylemlerden sonra gelen bütün **da (de)** ve **ki** bağlaçları ayrı yazılır.

Eylemlerden sonra **-da (-de)** ve **-ki** eki gelmez. Bu ekler sadece ad ve ad soylu sözcüklerden sonra gelir.

Alıştırma**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Savaş bir içgüdü müdür?
2. Dünyada her yıl ortalama kaç savaş çıkmış?
3. General İsmail Nedar'ı yakalayabiliyor mu?
4. Aşkın uzun süreli olabilmesi için ne gereklidir?
5. Büyükbaba kimi yakından tanımak istiyor?
6. Hatice Hanım niçin yüksek ökçe giyiyor?
7. Hatice Hanım niçin evlenmiyor?
8. Hatice Hanımın hizmetçileri dürüst kimseler mi?

2. Lütfen -ki ekiyle tamamlayınız.

denizdeki balıklar
cebimde... cüzdan
dün... gazete
odada... masa
bahçede... çiçek
bugün... ekmek

sendeki kalem
bende... kitap
onda... defter
bizde... araba
sizde... anahtar
onlarda... dergi

salondaki koltuk
sınıfta... sandalye
Ayşe'de... küpe
Ahmet'te... bisiklet
ormanda... ağaçlar
sokakta... adam

3. Lütfen yanlış yazılan ki bağlaçlarını ve -ki eklerini bulunuz.

1. ☐ Halil, o kadar dürüst ki hayatı boyunca hiç yalan söylememiştir.
☐ Sen de yeterince çalışmıyorsunki, bu işi bir an önce bitirelim.
☐ Bahçede ki çiçekleri sulayın ki güller solmasın.
☐ Denizdeki uçan daireleri çıkaralım ki gerçeği öğrenelim.
2. ☐ Sende ki paralar ile bendeki paraları birleştirelim.
☐ Sen ki benim otuz yıllık dostumsun.
☐ Benimki seninkinden biraz daha güzel.
☐ İnsanlar birbirini sevmeli ki barıştan söz edebilelim.

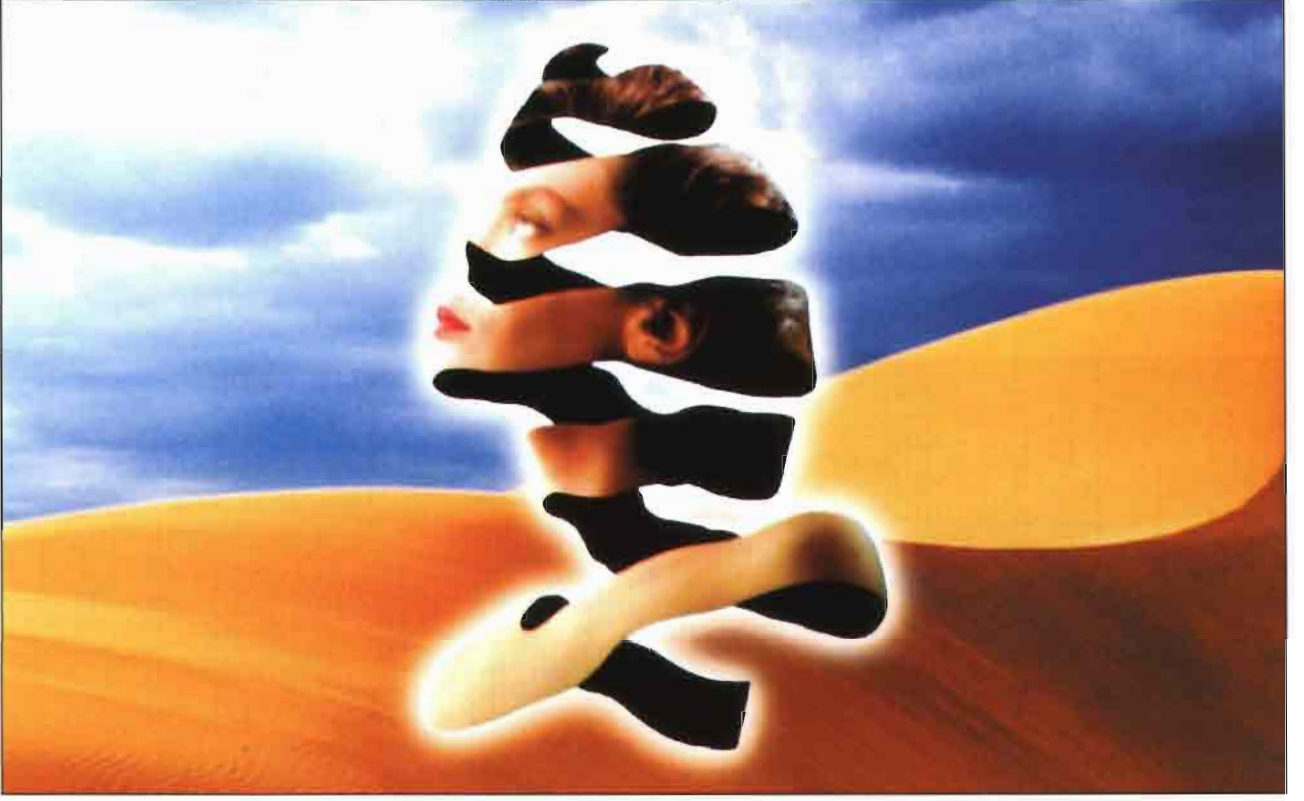

4. Lütfen -ki bağlacıyla cümle kurunuz.

erken yatmak + erken kalkmak → Erken yat ki erken kalkasın!

1. bize gelmek + sinemaya gitmek	
2. televizyonu kapatmak + sohbet etmek	
3. size inanmak + bu işi başarmak	
4. birbirimizi sevmek + savaş olmamak	
5. bulut yok + şimşek olmak	
6. kılıcı bırakmak + seni affetmek	
7. bizi dinlemek + her şeyi anlamak	
8. oku göğsünden çıkarmak + Solhess'i kurtarmak	

Ders 8

İnsan Nedir?

İnsanlar genellikle yaşadığımız Dünya ve uzay hakkında araştırmalar yaparlar. Dağları, volkanları, denizleri, gökyüzünü, böcekleri, bitkileri incelerler. Oysa ilk önce incelenmesi gereken varlık insandır. Çünkü biz kendimizi tanımazsak evreni tanıyamayız. Tıbbî yönden insan hakkında pek çok araştırma yapılmıştır. Ama insanın özü, temel yapısı, çevre ve evrenle ilişkisi, evrenin içerisindeki yeri hakkında yeterince bilgimiz yoktur.

Konuyu biraz daha açalım ve kendimize biraz zor sorular soralım. Biz doğmadan önce neydik, ölümden sonra ne olacağız? İnsan gerçekten topraktan mı yaratıldı, yoksa Darwin'in dediği gibi, insan maymun soyundan mı geliyor?

Bu sorulara cevap vermek biraz zor gibi gözüküyor; ancak doğaya dikkatli bir şekilde bakarsak ve olaylara bilimsel bir mantıkla yaklaşırsak, bu soruların cevaplarını verebiliriz. Pek çok kimse insanı etten, kemikten yapılmış bir varlık sanır. Oysa Albert Einstein'den sonra bütün bilim âlemi evrende her şeyin enerji olduğunu kabul ediyor. Madde enerjiye, enerji maddeye dönüşebilir. Bu bilimsel gerçeği artık herkes kabul ediyor. Öyleyse bütün maddeler enerjinin yoğunlaşmış biçimidir. Bu açıdan insanı inceleyelim. İnsan hücrelerden yapılmıştır. Hücreler ise mineral, elementler ve atomlardan oluşmuştur.

İnsan vücudu, trilyonlarca atomdan oluşan bir enerjidir. Vücudumuzda daha çok demir, magnezyum, azot, oksijen, hidrojen gibi elementler bulunur. İnsan vücudundaki elementlerin tamamı toprakta da vardır. Öyleyse insan vücudu ile toprak aynı elementlerden oluşmuştur. Bu durumda insan topraktan yaratılmıştır demek bilime aykırı değildir. Aksine bilime daha uygundur. Çünkü maymunlar, bütün hayvanlar ve bitkiler de topraktaki elementlerden oluşmuştur. Bütün elementler enerjiye, enerji de maddeye dönüşür. Yani her şey bir şeydir, bir şey her şeydir. Cisimlerin birbirinden farklı olmalarının tek nedeni atomlardaki elektron sayılarının değişik olması ve bunların diziliş biçimidir.

Günümüzde atom ve elektron sayılarının eşitlenerek yapay altının yapılması bunun en güzel örneğidir. Aynı şekilde elma ağacının yaptığı tek şey topraktan elementleri alıp elma biçiminde dizmesidir. Ama biz bir elmayı yerken toprak yediğimizi hiç düşünmeyiz.

Atomların çekirdekleri pozitif elektrikle, elektronları ise negatif elektrikle yüklüdür. Elektrğin olduğu her yerde manyetik alan, manyetik alanın olduğu her yerde elektrik vardır. Bu nedenle de insan vücudunda hem manyetik alan, hem de elektrik vardır. Örneğin ağızımızda elli miliamperlik bir elektrik akımı mevcuttur.

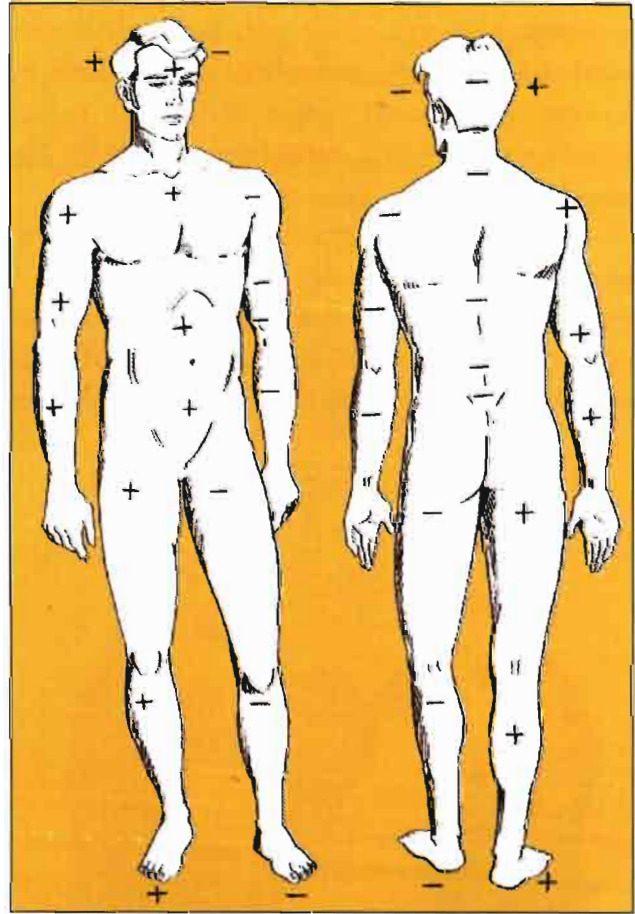
İnsan vücudundaki manyetik alanları bilim adamları belirlemişlerdir.

Bu manyetik alanlar insan vücudundaki biyoenerjiyi değerlendirme yönünden fevkalâde önemlidir. Son zamanlarda bilimsel bir kişilik kazanmaya başlayan parapsikoloji, insanı tanıyabilmek için hipnozla çok yakından ilgilenmiştir. Gerçekten de hipnoz insanın kendi kendini tanıyabilmesi için mucizevî özelliklere sahiptir.

Budi, zaman tüneline uzun süre bütün şansını dener, ama Halil ve Robo'yu bir türlü bulamaz. Bu nedenle Oğuz, hipnozla Gülnaz'ı uyutarak, Halil ve Robo'nun yerini öğrenmek ister. İyi ve yetenekli medyumlarla ya-

pılan hipnoz deneylerinde birçok bilinmeyene ulaşmak mümkün olmuştur.

Ne yazık ki günümüzde bazı insanlar hipnozu yalnızca bir sahne sanatıymış gibi göstermişler ve bilimsel yönü üzerinde fazla durmamışlardır. Hipnoz sırasında süje genellikle bir cisim ya da ışığa bakarak uyur. Oğuz da uçan dairede Gülnaz'ı rahat bir koltuğa oturtur. Gülnaz'dan bütün el, kol ve vücut adalelerini gevşetmesini ister. Gülnaz derin uykuya dalınca Halil ile Robo'nun bulundukları yeri öğrenmeye çalışır.

Yukarıdaki resimde insan vücudundaki manyetik alanlar gösterilmiştir.

8A Mevlâna, Yunus Emre ve Nasreddin Hoca

13. yüzyılda Anadolu'da durum oldukça karışıktır. Türkler, Bizanslılar, Ermeniler, Rumlar hepsi bir arada yaşamaktadır. Hepsinin kendilerine göre ayrı ayrı inançları, düşünceleri ve yaşayış tarzları vardır. Hepsi kendi dininin, kendi milletinin, kendi inançlarının en iyi olduğunu savunmaktadırlar. Duygular, düşünceler, inançlar arasında birlik yoktur. Bu nedenle de sürekli savaşırlar. Halk perişandır. Bir yandan Moğollar Anadolu'yu istilâ etmiştir. Selçuklu devleti yıkılmak üzeredir. Bitip tükenmek bilmeyen taht kavgaları, kanlı isyanlar halkı canından bezdirmiştir.

Bu karışık ortamda bütün milletleri, bütün dinleri birleştirecek ve bir inanç altında toplayacak aydınlık ruhlu liderlere ihtiyaç vardır. İşte böyle bir ortamda bütün insanlığa sevgi ve hoşgörü çağrısında bulunan üç Türk büyüğü yetişir: Mevlâna, Yunus Emre ve Nasreddin Hoca.

Mevlâna ve Yunus Emre, insanları sevgiye, birliğe, barışa, dostluğa ve kardeşliğe çağırır. Nasreddin Hoca, en zor durumlarda bile insanlara gülmeyi ve hoşgörüğü öğretir. Fıkraları Anadolu'nun sınırlarını aşarak bütün dünyaya yayılır. Bu nedenle Nasreddin Hoca'ya dünya-

yı güldüren adam denir.

Mevlâna'ya göre bütün insanlar barışı, sevgiyi ve kardeşliği isterler. Ancak, istekler bir, diller ayrı olduğundan bir türlü birleşemezler. Birleşebilmeleri için hepsinin birbirini anlamaya çalışmaları ve birbirlerinin düşünce ve inançlarını hoşgörü ile karşılamaları gereklidir. Hoşgörü ve karşılıklı saygı olmazsa insanlar ve ülkeler arasında dostluk ve barış oluşmaz.

8B Tavşanın Suyunun Suyu

Köylünün biri bir gün Nasreddin Hocaya konuk olur. Beraberinde de bir tavşan getirir. Hocanın karısı bu tavşanı bir güzelce temizler, pişirir, sofraya koyar. Birlikte afiyetle yerler.

Ertesi gün bir başka köylü gelir, oturur Hocanın sofrası-

sına:

— Ben geçen gün sana tavşan getiren köylünün komşusuyum, der.

Hoca ses çıkarmaz. Konuşu ağırlar.

Bir başka gün, bir başka köylü gelir akşam yemeği-ne:

— Ben de geçen gün gelen köylünün komşusuyum der.

Hoca kızar, ama, yine ses çıkarmaz. Allah ne ver-diyse yiyip yatarlar. Sabah olur, öğle olur, köylüde kı-pırtı yok, rahatça, yiyip içip yatıyor... Hoca bakar ki böyle olmayacak. Sofranın ortasına bir tas su koyar:

— Afiyetle için, der.

Köylü merakla sorar:

— Hocam, bu su da neyin nesî?

Hoca cevabı yapıştırır:

— Bu mu, hani o tavşan vardı ya, işte o tavşanın su-yunun suyudur!

8C Aşk ve Savaş

Savaşın girmedığı yer yok. Truva savaşları da âşk yüzünden çıkmadı mı? Biz de dünyada yaşama hakkını elde edebilmek için az mı savaş verdik. Biliyorsunuz kadınla erkeğin birleşmesi sırasında, ortalama kırk milyon sperm yumurtalığa hücum ediyor. Yumurtalığa ulaşmak için spermier arasında acımasız bir yarış ve savaş başlıyor. Bu savaş sonucunda sadece bir sperm yumurtalığa girebiliyor ve bu sperm dünyaya gelip yaşama hakkına sahip oluyor.

Unutmayınız bizler kırk milyon sperm arasında birinci olarak yaşama hakkını elde ettik. Bu savaşı kazanamasaıydık, şimdi bu kitabı okuyup Türkçe öğrenemeyecektik.

Köksal'ın kafası aşkyüzünden yine karışık. Arkadaşı Berna ile oturmuş, Elif hakkında sohbet ediyor. Bakalım Elif ile Köksal arasındaki bu savaşın sonu barış olabilecek mi?

Berna : Olayları çok abartıyorsun Köksal.

Köksal : Belki, ama Elif de biraz duyar-

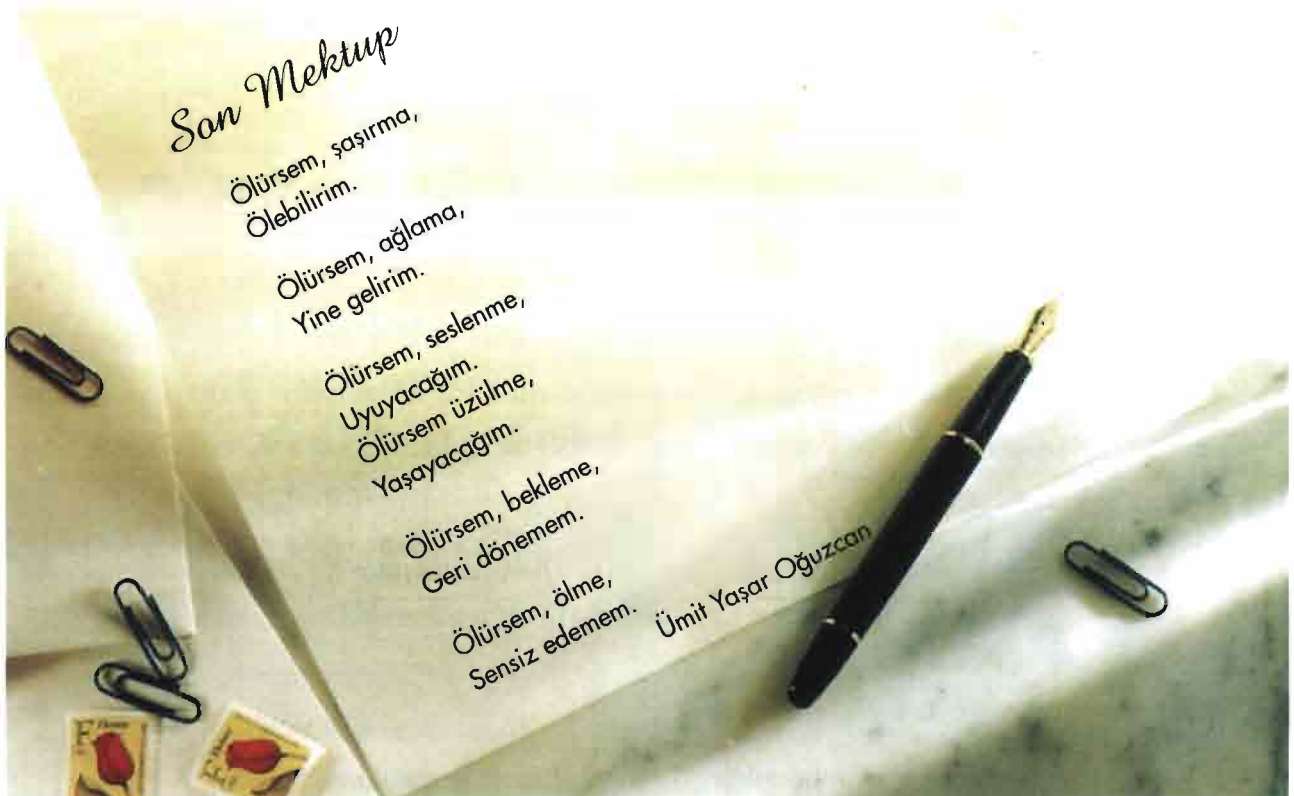
sız davranıyor.

Berna : Ona duyarsızlık demeyelim de naz yapıyor diyelim.

Köksal : Fazla nazın âşık usandırdığını biliyor her hâlde. Elif'in fazla naz yapması beni çok üzüyor. Elimde çiçekle evine gidiyorum, evde Murat denen o sevimsiz adam karşıma çıkıyor.

Berna : Kendini bunlarla yorma. Elif seninle bir ilişkiye girmek istiyorsa, gerekeni en yakın zamanda yapacaktır.

Köksal : Bekliyorum, her şeyin düzeleceğini umuyorum. Onun da beni sevdiğini hissediyorum.

Dilbilgisi

Cümle: Duygu ve düşüncelerimizi anlatan ve içinde yargı bulunan sözcük dizisine **cümle** denir. Cümlenin dört temel ögesi vardır.

- Yüklem
- Özne
- Nesne
- Tümleç

Bu öğeler içerisinde en önemlisi yüklemdir.

Serpil paketleri eve götürdü.

özne nesne tümleç yüklem

Cümleler yüklemlerine göre ikiye ayrılır:

- Ad cümlesi
- Eylem cümlesi

Sözcük Türleri

Türkçede sekiz sözcük türü vardır: Ad, sıfat, adıl, belirteç, ilgeç, bağlaç, ünlem ve eylem. Bu sözcüklerin ilk yedisi ad soyundandır.

1) **Ad Soylu Sözcükler** : Ad, sıfat, adıl, belirteç, ilgeç, bağlaç, ünlem.

2) **Eylemler** : Etken eylem, edilgen eylem, ettirgen eylem, işteş eylem, dönüşlü eylem, geçişli eylem, geçişsiz eylem.

Ad Cümlesi:

Ad ya da ad soylu sözcüklere ek eylem getirilerek kurulan cümlelere **ad cümleleri** denir. *güzel, iyi, kötü, mutlu, mutsuz* gibi sözcükler ad soylu sözcüklerdir. Bu sözcükler tek başlarına yüklem olamazlar. Ancak ek eylem yardımıyla yüklem olabilirler.

Serpil güzeldir.

özne yüklem

Ben mutluyum.

özne yüklem

Ek eylemin olumsuz **değil** sözcüğü ile yapılır:

Serpil güzel **değildir**.

Ben mutlu **değilim**.

Eylem Cümlesi:

Yüklemi çekimli bir eylem olan cümleye **eylem cümlesi** denir.

Bebek uyuyor.

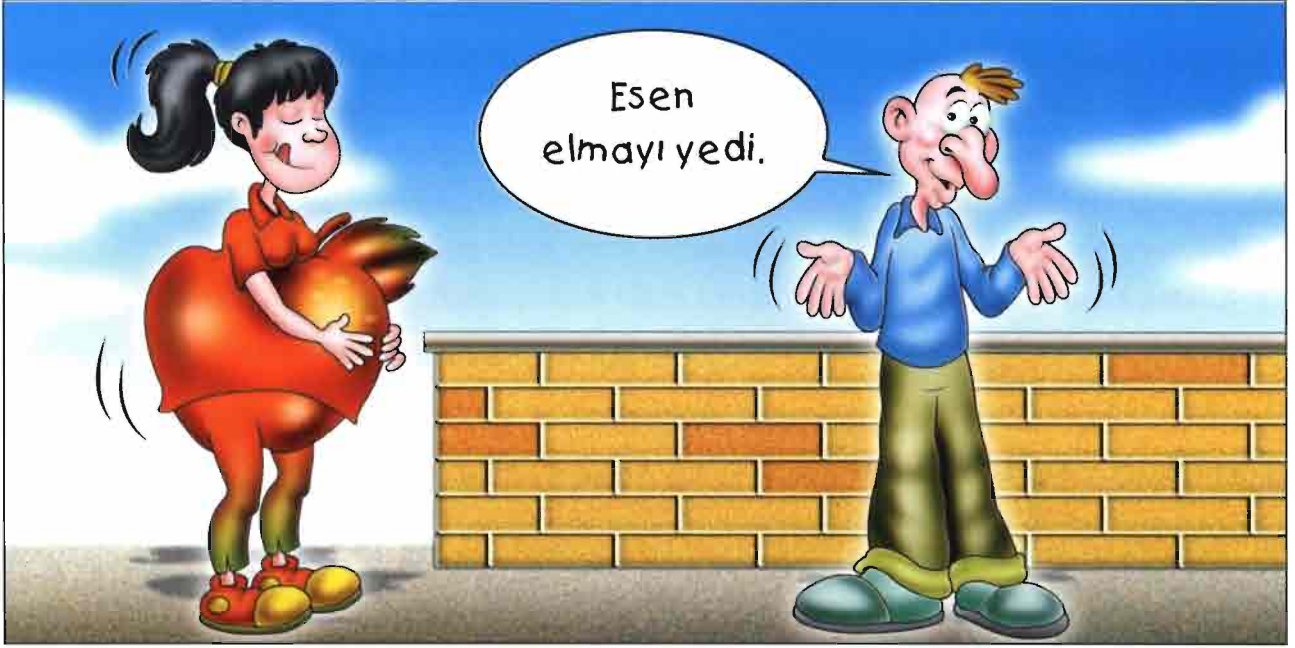
Akın geliyor.

Nuran çalışıyor.

özne yüklem

özne yüklem

özne yüklem

Geçişli Eylemler

Nesne ile kullanılan eylemlere **geçişli eylemler** denir.

Bebek sütü içti.

Esen elmayı yedi.

özne nesne yüklem

özne nesne yüklem

Geçişsiz Eylemler

Nesnesi olmayan eylemlere **geçişsiz eylemler** denir.

Bebek uyudu.

Fatih bugün çok yoruldu.

Araba hızla gidiyor.

Cümlede nesneyi bulmak için yükleme **kimi, neyi** sorusu sorulur.

Esen neyi yedi? → Esen **elmayı** yedi.

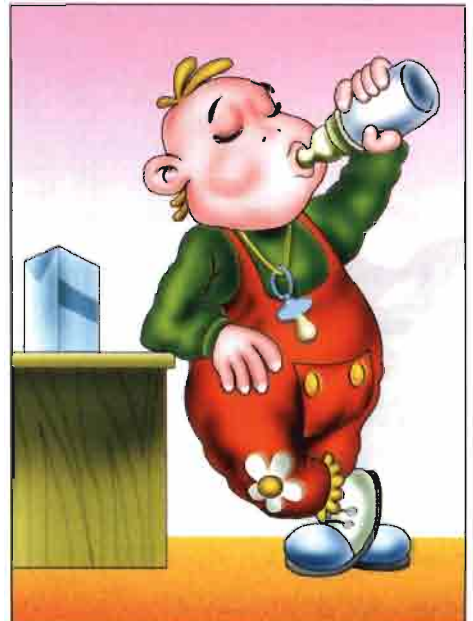
Engin kimi gördü? → Engin **annesini** gördü.

Geçişsiz eylemler **neyi, kimi** sorusuna cevap vermez.

Nuran çok gülüyor.

Ahmet bütün gece uyudu.

Çocuk sabaha kadar ağladı.

Alıştırmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Evrende her şeyin temeli nedir?
2. İnsan vücudu neden yapılmıştır?
3. İnsan vücudunda niçin manyetik alan vardır?
4. Sizce günün birinde suni elma yapılabilir mi?
5. 13. yüzyılda hangi Türk büyükleri yaşadı?
6. Ülkeler arasında barış için neler gereklidir?
7. Köksal, kiminle sohbet ediyor?
8. Sizce kızların çok naz yapması normal mi?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Lütfen tamamlayınız.

Cisimlerin birbirinden farklı olmaları... tek nedeni atomlardaki elektron sayıları... değişik olması ve bunların diziliş biçimidir. Günümüzde atom ve elektron sayıları... eşit... yapay altının yapı... bunun en güzel örneğidir. Elma ağacının yaptı... tek şey toprak... elementleri alıp elma biçim... dizmesidir. Ama biz elmayı yer... toprak yedi... hiç düşünmeyiz.

Atomlar... çekirdekleri pozitif elektrikle, elektronları ise negatif elektrik... yüklüdür. Elektri... olduğu her yerde manyetik alan, manyetik alan... oldu... her yerde elektrik vardır. Bu nedenle de insan vücudun... hem manyetik alan, hem de elektrik vardır. Örneğin ağzımız... elli miliamperlik bir elektrik akımı mevcuttur.

3. Lütfen ad cümlelerini işaretleyiniz.

1. ☐ İlk önce incelenmesi gereken varlık insandır.
☐ Biz doğmadan önce neydik, ölümden sonra ne olacağız?
☐ İnsan atomlardan yapılmış bir varlıktır.
☐ İnsan vücudu, trilyonlarca atomdan oluşan bir enerjidir.
2. ☐ 13. yüzyılda Anadolu'da üç Türk büyüğü yetişir.
☐ Nasreddin Hoca'nın fıkraları bütün dünyaya yayılır.
☐ Mevlâna barış ve sevgiye önem veren bir insandır.
☐ Yunus Emre'nin şiirleri günümüzde hâlen zevkle okunur.

4. Lütfen ek eylemle ad cümleleri kurunuz.

akıllı + insan + hayvanlar + daha → İnsan, hayvanlardan daha akıllıdır.

1. elma + tatlı + güzel + meyve + bir
2. önemli + Yunus Emre + büyük + Türk + bir
3. manyetik güç + insan + bir + varlık
4. her şey + evren +
5. parapsikoloji + bilim + artık + pozitif
6. iyi + bir + hipnoz + için + Gülnaz +
7. toprak + bütün + var + mineraller
8. sahip + hipnoz + özellik + mucizevî

Ders 9

Tatil Sohbeti

Hakan ve Maria Almanya'dan tatil için Türkiye'ye gelmişlerdi. Ancak, başlarına gelen olaylardan sonra tatile çıkma fırsatı bulamadılar. Yemek yerken söz tatilden açıldı.

- Erdal Bey : Türkiye'ye tatil için geldiniz; ama hiç eğlenemediniz.
- Maria : Tatilden çok daha ilginç olaylar oldu. Bu olayları rüyamda görsem inanamazdım.
- Hakan : Ben yine de bir tatil programı yaptım.
- Nermin Hanım : Bu mevsimde Akdeniz çok güzel olur.
- Hakan : Bir yerde sürekli kalmayı düşünmü-

yoruz. Ege kıyılarını takip ederek Truva, Bergama ve Meryem Ana'yı görerek Bodrum'a gideceğiz.

- Erdal Bey : Türkiye'de eşsiz güzellikte yerler var. Keşke biz de sizinle gelebilseydik.
- Maria : Sizler de gelin. Hep birlikte daha güzel tatil yaparız.
- Nermin Hanım : Yok canım siz yalnız başınıza daha çok eğlenirsiniz.
- Erdal Bey : Bodrum'a varınca, bir tekne kiralayın ve mutlaka mavi yolculuğa çıkın. Gökova'yı mutlaka görün. Gökova yalnızca Türkiye'nin değil, dünyanın en güzel yerlerinden biridir.

Güzellik Avcıları

Dünyada en büyük mutluluk bir insanın işini severek yapması ve bu işten para kazanmasıdır. Enver de fotoğraf çekimlerini severek yapmakta ve bu işten para kazanmaktadır. Üniversitede sanat tarihi eğitimi gördüğü için aynı mutluluğa Dilek de sahiptir. Gezmek, pek çok yer görmek, güzellikleri yakalayabilmek için sürekli olarak bir yerden diğer yere gitmek, başka bir deyişle güzellik avcısı olmak ne güzeldir!

Güzel yerlerden ayrılmak insana hüznü verir. Bizim güzellik avcıları da Ölüdeniz'den biraz hüznü ayrıldılar. Ama yola çıkınca daha başka güzellikler gördüler. Fethiye ile Kaş arasındaki kıyı yolu çok güzeldi. Yolu iki tarafı yemyeşil ormanlarla kaplıydı. Yüksek dağların tepesine kıvrılarak çıkan yol eşsiz güzellikteydi. Dilek, nefes almadan çevredeki bu güzel manzarayı seyrediyordu. Güzelliğin ve sessizliğin büyüğü bozulmasın diye Enver'le hiç konuşmuyordu.

Göcek'ten geçerek Kalkan'a geldiler. Kalkan, minik bir balıkçı kasabasıydı. Enver arabasına benzin aldı. Yeniden yola koyuldular. Bir an önce Kaş'a varıp, güzel bir pansiyona yerleşmek istiyorlardı. Kalkan ile Kaş arasındaki yoldan Toros dağları denize dik olarak iniyordu. Az sonra inanılmaz bir manzarayla karşılaştılar.

Dik dağların denize ulaştığı bir uçurumun dibinde, altın renkli bir kumsal ve bu kumsalı sürekli olarak okşayan boncuk mavisi bir deniz vardı. Burası hiç şüphesiz dünyanın en güzel kumsal ve denizlerinden biriydi. Bu eşsiz manzaranın seyredilebilmesi için Karayolları Genel Müdürlüğü arabalar için bir park yeri yapmıştı.

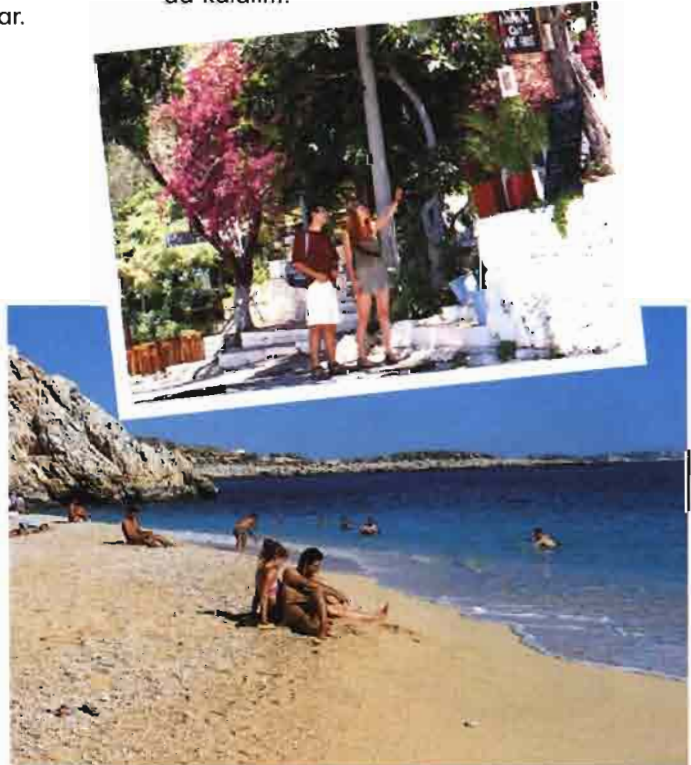
Enver, arabayı uygun bir yere park etti. İkisi de aynı şeyi düşünüyorlardı. Denize bir an önce girmek, yüzmek, yüzmek, yüzmek...

Vakit epeyce geçmişti. İkisi de denize bir türlü dıyamıyor, çocuklar gibi birbirlerine su atıyorlardı. Denizde iyice serinleyip dinlendikten sonra, Enver güzellik avcılığına devam etti. Birbirinden güzel pozlar alarak Kaş'a doğru hareket ettiler. Yirmi dakikalık kısa bir yolculuktan sonra Kaş'a geldiler. Çiçekler içerisindeki tek katlı evlere ve pansiyonlara baktılar.

Dilek : Ne kadar çok pansiyon var. Hepsi de birbirinden güzel.

Enver : İnsan hangisini seçeceğine karar veremiyor.

Dilek : Enver şu çiçeklerin güzelliğine bak, hadi burada kalalım.

9A Japon Konuk

Elif'in babası Japonya'da büyükelçidir. Japon dostlarından birinin kızı Türkiye'ye gelmek ister. Elif'in annesi Asuman Hanım, Elife telefon ederek Japon dostlarının Türkiye'ye geleceğini bildirmek ister. Ancak, Elife ulaşamaz. Bunun üzerine Şadiye Hanım'a telefon eder.

- Asuman : İyi günler Anne. Ben Asuman, nasılsınız?
 Babaanne : İyiyim kızım. Siz nasılsınız?
 Asuman : Biz de iyiyiz. Babam nasıl?
 Babaanne : Baban da iyi. Çarşıya çıktı.
 Asuman : Elif'i cep telefonundan aradım. Ama ulaşamadım. Anneciğim, burada bir Japon dostumuz var. Onun kızı Türkiye'ye geliyor. Ankara'da Japon Elçiliğinde çalışacak. Ona Elif'in telefonunu ve adresini verdim. Elif, Japon dostumuzla ilgilenirse sevinirim.
 Babaanne : Elif mi ilgilenecek! Vallahi onun işi çok, ilgilenebilir mi? Bilmem.
 Asuman : İş çok mu? Ne iş yapıyor?
 Babaanne : Bir erkekle çıkıyor. Adı Köksal. Çocuk marmış. Bana bak, bence siz izninizi şim-

- diden ayarlayın, yakında nikâh gibi hayırlı işler olabilir.
 Asuman : Nikâh mı? İş, bu kadar ciddi mi?
 Babaanne : Vallahi bilmem ki, iş ciddiye benziyor. Elif, sana Köksal'dan söz ettiğimi duymasın, sonra bana kızar.
 Asuman : Tamam anne, Elif'e bir şey söylemem. Ama çocuğu merak ettim.
 Babaanne : Merak etme, biz Elif'le ilgileniyoruz. Göndereceğin Japon kızla da ilgileniriz.
 Asuman : Teşekkür ederim anne. Hoşça kal.
 Babaanne : Sen de hoşça kal yavrum, oğlumu da öpüyorum.

9B Hoca'nın Paltosu

- Bir sabah Nasreddin Hoca evinden çıkınca komşusuna rastlar, komşu sorar:
 – Hoca, merak ettim. Bu sabah sizde heyecanlı bir münakaşa duydum. Sonra arkasından büyük bir gürültü oldu. Acaba o gürültü neydi?
 Nasreddin Hoca:
 – Hiçbir şey değildi. Bizim hanımla biraz münakaşa ettik. Sonra paltom merdivenden aşağı yuvarlandı.
 Komşu:
 – Aman hocam, hiç palto o kadar gürültü çıkarır mı?
 Nasreddin Hoca:
 – Niçin çıkarmasın?
 Komşu:
 – Çünkü paltonun o kadar ağırlığı yok ki!.. Ben büyük bir gürültü duydum.
 Nasreddin Hoca:
 – Canım, beni zorla söyletme paltonun içinde ben de vardım...

9C Yunus Emre'de Evrensel Sevgi

Büyük Türk düşünürü ve şairi Yunus Emre, günümüzden yedi yüzyıl önce bütün insanlığı sevgiye, dostluğa, kardeşliğe, birlik ve beraberliğe çağırmış, evrensel sevgi üzerinde durmuştur. Yunus Emre'de sevgi yalnızca insan sevgisiyle sınırlı değildir. Bitkiler, hayvanlar, insanlar, dağlar, denizler, ormanlar, yıldızlar bu evrende bir bütünün parçalarıdır. Hepsini de aynı Tanrı yaratmıştır. Bu nedenle Tanrı'yı seven, onun yarattığı her şeyi sever. Bu düşüncesini Yunus Emre iki mısradaki şöyle belirtir:

*Yaratılmışı severiz,
Yaratandan ötürü*

Yunus Emre, insanlar arasında kesinlikle din, ırk ayrımı yapmaz. Ona göre bütün insanlar kardeşler:

*Hakkı gerçek sevenlere
Cümle âlem kardeş gelir.*

İnsanlar birbirini sevmelidir ve birbirine karşı kin tutmamalıdır. Kin ve düşmanlık olgun insanlara göre değildir. Olgun insanlar birbirine kin tutmaz, düşmanca davranmaz. İnsanları birbirine düşüren kin ve düşmanlığa Yunus Emre düşmandır:

*Düşmanımız kindir bizim,
Biz kimseye kin tutmayız.
Kamu âlem birdir bize,*

Aristo günümüzden iki bin dört yüzyıl önce bütün

insanlara seslenerek "kendini bil" demiştir. Yunus Emre'ye göre de insan önce kendini bilmelidir. Kendini bilmeyen bir insan, diğer insanları ve evreni anlayamaz. Kendini bilmeyen insanların okuması da boşunadır. Çünkü evrenin ölçüsü insanın kendisidir.

Bu nedenle ilim insanın kendisini tanımasıyla başlar:

*İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir.
Sen kendin bilmezsin
Bu nice okumaktır.*

İnsanlar genellikle mal mülk için birbirleriyle kavga ederler. Ülkeler, yeni topraklar elde etmek için savaşır. Oysa dünya bir otele benzer. Hepimiz bir otele gider, oradaki eşyaları yalnızca otelde kaldığımız sürece kullanır, sonra hepsini otele bırakarak ayrılırız. Bu dünyaya gelenler de çıplak gelir, çıplak gider. Hiç kimse tarlaların, bahçelerin, yaşadığı toprakların ilk sahiplerini bilmez. Binlerce yıldan beri insanlar bu topraklarda yaşamıştır. Ancak hiç kimse öbür dünyaya bir avuç toprak bile götürememiş, kendisi toprak olmuş ve toprağı beslemiştir. Bu nedenle mal mülk yalandır. Bu nedenle Yunus Emre herkesin çok önem verdiği mal mülk konusunda şöyle der.

*Mal sahibi, mülk sahibi,
Hani bunun ilk sahibi?
Mal da yalan, mülk de yalan,
Var biraz da sen oyalan.*

İnsanı inşaa yapan sevgidir, bilgisidir, hoşgörüdür. Bunun için Yunus Emre'nin dediğini yapalım. Renk, ırk, din ve mezhep ayrımı gözetmeden bütün insanları sevelim:

*Gelin tanış olalım,
İşin kolayın tutalım.
Sevelim sevilelim,
Dünya kimseye kalmaz.*

Dilbilgisi**Ek Eylem**

Ad soylu sözcüklerin yüklem görevinde kullanılmalarını sağlayan yardımcı eyleme **ek eylem** denir. Ek eylem ad cümleleri yapar. Bu nedenle ek eylem Türkçede çok kullanılır ve Türkçenin yapısına büyük bir esneklik verir.

Ek Eylemin Çekimi

Ek eylemin çekiminde dört kip vardır.

Geniş zaman : -im, -sin, -dir, -iz, -sınız, -dirler

Belirli geçmiş zaman : -dı

Belirsiz geçmiş zaman : -mış

Dilek-Koşul kipi : -sa (-se)

Geniş Zaman: -im, -sin, -dir, -iz, -sınız, -dirler

Ben	insanım	insan değilim	insan mıyım?	insan değil miyim?
Sen	insansın	insan değilsin	insan mısın?	insan değil misin?
O	insandır	insan değildir	insan mı?	insan değil mi?
Biz	insanız	insan değiliz	insan mıyız?	insan değil miyiz?
Siz	insansınız	insan değilsiniz	insan mısınız?	insan değil misiniz?
Onlar	insanırlar	insan değildirler	insan mılar?	insan değil miler?

Belirli Geçmiş Zaman: -dı

Ben	insandım	insan değildim	insan mıydım?	insan değil miydim?
Sen	insandın	insan değildin	insan mıydın?	insan değil miydın?
O	insandı	insan değildi	insan mıydı?	insan değil miydi?
Biz	insandık	insan değildik	insan mıydık?	insan değil miydik?
Siz	insandınız	insan değildiniz	insan mıydınız?	insan değil miydiniz?
Onlar	insandılar	insan değildiler	insan mıydılar?	insan değil miydiler?

Belirsiz Geçmiş Zaman: -miş

Ben	insan mışım	insan değil mişim	insan mı ymışım ?	insan değil mi ymişim ?
Sen	insan mışsın	insan değil mişsin	insan mı ymışsın ?	insan değil mi ymişsin ?
O	insan mış	insan değil miş	insan mı ymış ?	insan değil mi ymiş ?
Biz	insan mışız	insan değil mişiz	insan mı ymışız ?	insan değil mi ymişiz ?
Siz	insan mışsınız	insan değil mişsiniz	insan mı ymışsınız ?	insan değil mi ymişsiniz ?
Onlar	insan larmış	insan değil mişler	insan mı ymışlar ?	insan değil mi ymişler ?

Dilek-Koşul Kipi: -ise

Ben	insan sam	insan değil sem
Sen	insan san	insan değil sen
O	insan sa	insan değil se
Biz	insan sak	insan değil sek
Siz	insan sanız	insan değil seniz
Onlar	insan salar	insan değil seler

Ek Eylem ve Şimdiki Zaman

Ek eylemin geniş zaman kipi, şimdiki zaman anlamı da verir.

Biz bugün çok mutluyuz.
Ahmet çalışkan bir öğrencidir.
Sizler çok iyi insanlarsınız.
Biz sizlerden daha hızlıyız.

Ek eylemin geniş zaman kipinde üçüncü tekil kişiye gelen **-dır** eki genellikle kullanılmaz.

Uçak, trenden daha hızlı**dır**. → Uçak, trenden daha hızlı.
Nuran çok güzel**dir**. → Nuran çok güzel.
Ayşe çok çalışkan**dır**. → Ayşe çok çalışkan.
Engin akıllı bir çocuk**tur**. → Engin akıllı bir çocuk.

Ek eylem **-dır** eki Türkçede çok kullanılır. Ad ve eylem cümlelerinin sonuna gelir. Kesinlik ve olasılık anlamı verir.

Leylâ, belki de okulun en güzel kızıdır.
Murat, her hâlde şimdi seni düşünüyordur.
Pek çok kimse artık uzaylıların varlığına inanmaktadır.
Aylin sınavı mutlaka başaracaktır.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Hakan ile Maria Türkiye'ye ne için geliyorlar?
2. Hakan ile Maria nereye gidecekler?
3. Dünyada en büyük mutluluk nedir?
4. Enver, arabaya nerede benzin alıyor?
5. Elif'in babası ne iş yapıyor?
6. Asuman Hanım kimdir?
7. Yunus Emre ne zaman yaşamıştır?
8. Yaratılmışlar nelerdir? Onları niçin sevmeliyiz?

2. Lütfen tamamlayınız.

Dünya.... en büyük mutluluk bir insanın işini se-
verek yapması ve bu iş.... para kazanmasıdır. Enver
de fotoğraf çekimlerini sev.... yapmakta ve bu iş....
para kazanmaktadır. Üniversite.... sanat tarihi eğiti-
mi gör..... için aynı mutluluğa Dilek sahiptir.
Gezmek, pek çok yer görmek, güzel.... yakalayabil-
mek için sürekli ola.... bir yerden diğer yere gitmek,
başka bir deyişle güzellik avcısı ol.... ne güzeldir!

3. Lütfen soru cümlesine çeviriniz.

Sen gençken çok güzeldin. —> Sen gençken çok güzel miydin?

1. Sen eskiden çok iyi bir insandın.
2. Siz lisede öğretmensiniz.
3. Hakan iyi bir futbolcudur.
4. Siz dünyanın en güzel kadınısınız.
5. Onlar çok çalışkan insanlardır.
6. Bu dünyada yaşadığımız için çok mutluyuz.

4. Lütfen belirsiz geçmiş zamana çeviriniz.

Şükrü eskiden iyi bir basketbolcuydu. —> Şükrü eskiden iyi bir basketbolcuymuş.

1. Türkan Hanım gençken çok güzeldi.
2. Aylin lisedeyken çok çalışkan bir öğrenciydi.
3. Fatih, arabayı iyi kullanabilen biridir.
4. Akın, çalışkan ve iyi bir gençtir.
5. Nuran Hanım çok becerikli bir müdürdür.
6. Halil Bey iyi ve dürüst bir muhasebecidir.
7. Aylin, güzel resim yapan iyi bir grafikerdir.

5. Lütfen Dilek-Koşul kipiyle cümle kurunuz.

Siz iyi insansınız.
Fakirlere yardım ediniz.	}	Siz iyi insansınız, fakirlere yardım ediniz.
Murat çalışkan öğrencidir.
Sınavları başarabilir.	}	
Aylin güzel bir kızdır.
Yarışmada derece alabilir.	}	
Siz çok zenginsiniz.
Bol bol tatil yapabilirsiniz.	}	
Enver iyi bir fotoğrafçıdır.
Güzel resimler çekebilir.	}	

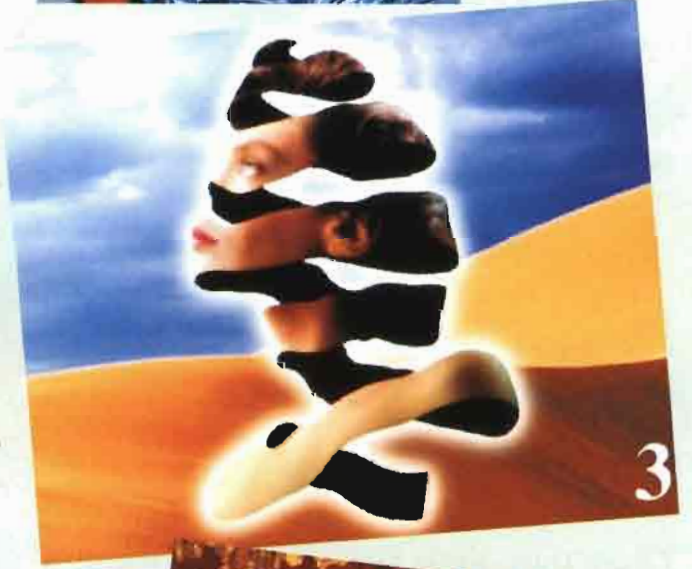
TEKRAR OYUNU

Oyunun Kuralları

1. Bir kişi sayı sayısın.
1,2,3,4,5,6,7,8,9 ...

2. Başka bir kişi "DUR!" desin.

3. Bu sayının bulunduğu resmi tiyatro
biçiminde oynayın ya da anlatın.

İlâhi Âşk

Yunus Emre'ye göre bu dünya gelip geçicidir. Asıl olan bu evrenin yaratıcısı Tanrı'yı anlayabilinecek ve onu sevmektir.. Yunus Emre, çiçeklerde, ağaçlarda, denizlerde her yerde, her şeyde Tanrı'yı görür. Yara-

tilan her şey, ona yaratıcı Tanrı'yı hatırlatır. Bu nedenle o gerçek aşkı Tanrı'da bulur. Tanrı'ya olan sevgisini, ve aşkını aşağıdaki şiirde, günümüzden yedi yüz yıl önce şöyle anlatır.

Bana Seni Gerek Seni

Âşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dünü günü,
Bana seni gerek seni

Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Âşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni

Âşkın aşıklar öldürür
Âşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur
Bana seni gerek seni

Âşkın sarabından içem
Mecnun olup dağa düşem
Sensin dün gün endişem
Bana seni gerek seni

Süflere sohbet gerek
Ahilere ahret gerek
Mecnunlara Leylâ gerek
Bana seni gerek seni

Eğer beni öldüreler
Külüm göğe savuralar
Topragım anda çağıra
Bana seni gerek seni

Yunus durur benim adım
Gün geçtikçe artar odum
İki cihânda maksudum
Bana seni gerek seni

Ders 10

Yüzük

İnsanlar tarih boyunca yerleşmek için su ve deniz kenarlarını tercih etmişlerdir. Bu nedenle genellikle en büyük uygarlıklar Ege ve Akdeniz kıyılarında kurulmuştur. Akdeniz’de ortalama sekiz ay denize girilir. Büyük İskender Kaş ve Antalya taraflarına geldiğinde buralarda Şubat ayında güllerin açtığını görmüş ve ordusuyla kışı burada geçirmeye karar vermiş.

Ünlü şair Homeros İzmir’de, ünlü tarihçi Herodot, Marmaris yakınlarında Datça’da yetişmiştir. Datça yakınlarında bulunan Knidos’ta ise zaman saatini bulan ünlü bilgin ve filozof Eudoksos yaşamıştır. Günümüz düşünce ve felsefesine yön veren Sokrates, Platon, Aristoteles, Anaksimenes, Anaksimandras, Pitagoras gibi ünlü filozofların beyinleri Akdeniz’in eşsiz ilham kaynaklarıyla beslenmiştir. Ayrıca dünya tarihinin en büyük uygarlıkları olan Mısır, Roma, Helen, Likya gibi uygarlıklarını Akdeniz’in parlak güneşi aydınlatmıştır.

Nedar’ın yenilgisinden sonra biraz rahatlayan Budi, İrem adlı bir kadınla tanışır. Budi’den çok hoşlanan İrem, ona Akdeniz’in güzelliklerini göstermek ister. Budi, Oğuz’dan izin alarak kısa bir tatile çıkar. İrem’le birlikte Kaş’a gelirler. Bir rastlantı sonucu Enver ile Dilek’in kaldığı pansiyona yerleşirler. Enver ve Dilek, Budi’yi hemen tanırlar ve onunla konuşmak isterler.

Enver : Merhaba.

Budi : Merhaba.

Enver : Oturabilir miyiz?

Budi : Buyrun, oturun.

Enver : Sağolun.

Budi : Buyrun.

Enver : Benim adım Enver.

Dilek : Benim adım da Dilek.

Budi : Benim adım da Budi.

Enver : Memnun oldum. Şey, televizyonda gördüğümüz uzaylıya çok benziyorsunuz. Siz uzaylı mısınız?

Budi : Evet uzaylıyım. Nekko gezegenindenim. Nereden buldunuz bu yüzüğü?

Dilek : Truva’da bulduk. Parmağıma taktım, şimdi bir türlü çıkmıyor.

Budi : Bu yüzük Nekko gezegenine aittir.

Enver : Öyle mi? Şey, parmağından nasıl çıkabiliriz?

Budi : Ben çıkarırım. Verin elinizi.

Dilek : Ahh!

Enver : Nihayet yüzük sahibini buldu. Ben sana demiş miydim, bu yüzüğün uzayla ilgisi var diye.

Dilek : Biz yarın yatla Kekova gezisine çıkacağız, sen de gelir misin?

Budi : İstanbul’da İrem adlı bir kızla tanışmıştım. Tatili burada geçiriyor. İsterseniz onunla birlikte geliriz.

Dalyan'a Gidiş

Ayşe, müdürün odasından hızla ayrıldı. Vakit akşam olmuştu. Bir taksiye atlayarak eve geldi. Hemen Dal-
yan'a gidip oradaki olayları yerinde izlemek istiyordu.
Eve geldi. Anne ve babası yemek yiyordu. Onu yeme-
ğe davet ettiler.

Ayşe : İyi akşamlar! Afiyet olsun!

Nermin : Hemen otur kızım.

Ayşe : Yemek yiyemeyeceğim anne. Bir saat sonra
uçacağım kalkıyor.

Erdal : Ne uçağı. Nereye gene?

Ayşe : Dalyan'a. Dalyan'da denize bir uçan daire
düşmüş. İçinden bir uzaylı çıkmış.

Maria : Gene mi uzaylı?

Ayşe : Bir balıkçı yardım etmek istemiş. Uzaylı ba-
lıkçıyı denize atıp, tekneyi alıp kaçmış.

Ailelerde Yakınlaşma

Burcu : Dersler yüzünden bu yazı Ankara'da geçire-
ceğim.

Elif : Genellikle nereye gidiyorsunuz yaz tatillerin-
de?

Burcu : Belli bir yer yok. Sen ne yapacaksın bu yaz?
Bir yere gidecek misin?

Elif : Ağustos sonunda arkadaşlarla bir haftalığı-
na Bodrum'a gitmek istiyoruz.

Burcu : Ağabeyim de bu yaz bir yere gitmeyecek.
Oysa her yaz mutlaka tatile giderdi.

Elif : Neden?

Burcu : Bir şey söylemedi. Seninle ilgili olabilir. Belki
beraber gidersiniz ha?

Elif : Zannetmem. Burcu, Köksal çok mu kıskanç?

Burcu : Yoo, ağabeyim o kadar kıskanç değildir;
ama çok duyarlıdır. Ben kalkayım artık.

Elif : Benim vaktim var, otursaydın biraz daha.

Burcu : Eve gideceğim. Annem son günlerde pek iyi
değil.

Elif : Geçmiş olsun. Umarım, önemli bir şeyi
yoktur.

Burcu : Ağabeyim yarın için doktordan randevu aldı.

Elif : Annene geçmiş olsun dileklerimi söylersen
sevinirim.

Burcu : Seni çok merak ediyor. Ne zaman tanışacak-
sınız?

Elif : Bizimkiler de Köksal'ı merak ediyor. İşleri bir
düzene sokalım. Bir tanışma merasimi yapa-
rız her hâlde.

Burcu : Ben kalkıyorum.

Elif : Seni geçireyim.

Burcu : Olur.

Elif : Yine beklerim.

Burcu : Oldu, gelirim.

10A Mimar Sinan (1490,1588)

Mimar Sinan dünyaca ünlü Türk mimarıdır. On altıncı yüzyılda yaşamıştır. Osmanlı İmparatorlarının en büyük padişahlarından biri olan Kanuni Sultan Süley-

man, Mimar Sinan'ı çok takdir etmiş ve ona pek çok eser yaptırmıştır. Her biri ayrı bir sanat şaheseri olan bu eserlerin çoğu günümüze kadar gelmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman bir gün Mimar Sinan!ı yanına çağırđı ve ondan o güne kadar atalarının yaptırdığı camilerden çok daha güzel bir cami yapmasını istedi. Mimar Sinan camiı yapabilmek için önce İstanbul'un en güzel tepelerinden birini seçti. Yapacağı caminin İstanbul'un her tarafından görölmesi gerekiyordu. 1549 'da caminin yapımına başladı. Ülkenin her tarafından inşaatta kullanılmak üzere güzel taşlar getirildi. Aradan altı yıl geçti. Yaşlı padişah sabırsızlanıyor, caminin bir an önce bitmesini istiyordu. Sinan ise acele etmiyor, inşaata titizlikle devam ediyordu. Bu arada Sinan'ın düşmanları sürekli olarak padişaha onu kötölüyor, caminin yapımını özellikle ağırdan aldığıını söylüyorlardı.

Bu söylentilere çok sinirlenen padişah, bir gün ansızın camiye gitti. Sinan caminin mihrap ve minber kısımlarının düzeltilmesi işiyle meşguldü. Padişah, Sinan'ın fazla oyalanmamasını, camiı en kısa sürede bitirmesini istedi. Aradan bir süre daha geçti. Cami bir türlü bitmiyor, Mimar Sinan, padişahı devamlı olarak oyalıyordu. Sinan'ın düşmanları da her fırsattan istifade ederek, onu padişaha kötöllemeye devam ediyorlardı. Bir gün yine fena hâlde sinirlenen padişah, Sinan'ı yanına çağırđı.

Sinan, Padişahın öfkesini sezmiş, dikkatli olmazsa kafasının uçurulacağını anlamıştı. Soğukkanlılığını yitirmedi. Padişah yine caminin neden bu kadar geciktiğini sordu. Sinan tamamen sakin bir sesle cevap verdi: "Sultanım, bugüne kadar binanın temelleri henüz yerine oturmamıştı. Bu temeller üzerine yapılan cami uzun ömürlü olmazdı. Oysa ben size yapacağım caminin, sizin şan ve şöhratiniz kadar uzun ömürlü olmasını istedim. Temellerin yerine oturmasını bunun için bekledim. Artık temeller yerine oturmuştur. Camiyi iki ay içerisinde size teslim edeceğim" dedi. Hiç kimse Sinan'ın camiyi iki ayda bitireceğine inanmadı. Ona çılgın gözüyle baktılar. Sinan sözünü tuttu. İki ay içerisinde caminin yapımını bitirdi.

Caminin güzelliği karşısında padişahın gözleri kamaştı. İki ay gibi kısa bir sürede bu muhteşem yapının ortaya çıkmasına o da çok şaşırmıştı. Caminin açılış töreninde bu işi yapacak en değerli elin Sinan'ın eli olduğunu söyleyerek, açılışı ona yaptırdı. Süleymaniye Camisinin yapımından sonra Sinan, 67 yaşında şan ve şöhratin doruk noktasına çıktı.

Kanuni Sultan Süleyman'dan sonra, yerine II. Selim tahta geçti. II. Selim, Mimar Sinan'dan o güne kadar yapılan bütün camilerden daha güzel bir cami yapmasını istedi. Bunun üzerine Sinan, II. Selim için de Edirne'deki Selimiye Camisini yaptı. Sanat tarihçileri her iki eseri de çok güzel bulmakla birlikte, Selimiye Camisinin daha güzel olduğunu söylerler.

Mimar Sinan'ın üç yüz elli civarında eseri vardır. Bunlardan seksen bir tanesi cami, geri kalanları saray,

medrese, köprü gibi eserlerdir. Bunların hepsi de günümüzde ayrı ayrı birer sanat şaheseri kabul edilmekte ve her geçen yıl, büyük sanatkar Mimar Sinan'ın değerini biraz daha artırmaktadır.

Dilbilgisi**Var, Yok**

Var, yok sözcükleri ad soylu sözcüklerdir. Bu sözcükler ek eylemle çekime girerek yüklem gibi kullanılırlar. Bilindiği gibi ek eylemin çekiminde yalnızca dört kip vardır.

Geniş Zaman: -ım, -sın, -dır, -ız, -sınız, -dırlar

Ben	varım	yokum
Sen	varsın	yoksun
O	vardır	yoktur
Biz	varız	yokuz
Siz	varsınız	yoksunuz
Onlar	vardırlar	yokturlar

Üçüncü tekil ve çoğul kişilerde **-dır** eki genellikle söylenmez.

Hasan'da kalem vardır. → Hasan'da kalem var.
Onlarda para vardır. → Onlarda para var.

Var, yok sözcükleri ile kullanılan **-dır** eki cümleye gerçek anlamının yanı sıra olasılık anlamı da verir.

Murat'ın her hâlde bir arabası vardır.
Belki de Leylâ evde yoktur.
Elif'in henüz evi yoktur.
Ayla'nın belki de sağlık sorunları vardır.

Belirli Geçmiş Zaman: -dı

Ben	vardım	yoktum
Sen	vardın	yoktun
O	vardı	yoktu
Biz	vardık	yoktuk
Siz	vardınız	yoktunuz
Onlar	vardılar	yoktular

Dün Ankara'da büyük bir tören vardı.
Hasan amcamın eskiden büyük bir çiftliği vardı.
Geçen yıl şirkette bu sorunların hiçbiri yoktu.
Dünkü maçta biz yoktuk.
Budi'nin yanında İrem vardı.

Belirsiz Geçmiş Zaman: -mış

Ben	varmışım	yokmuşum
Sen	varmışsın	yokmuşsun
O	varmış	yokmuş
Biz	varmışız	yokmuşuz
Siz	varmışsınız	yokmuşsunuz
Onlar	varmışlar	yokmuşlar

Hatice Hanımın çok parası varmış.

Toplantıda Müdür Bey de varmış.

Meltem Hanımın oturacak evi bile yokmuş.

Dünkü maçta hiç yer yokmuş.

Kaş'ta büyük binalar yokmuş.

Dilek-Koşul Kipi: -sa (-se) Belirli Geçmiş Zaman: -dı

Ben	varsam	yoksam
Sen	varsan	yoksan
O	varsa	yoksa
Biz	varsak	yoksak
Siz	varsanız	yoksanız
Onlar	varsalar	yoksalar

Vaktiniz varsa, size bir kahve ikram edeyim.

Paranız yoksa, size borç verebilirim.

Arabanız varsa, yarın pikniğe gidelim

İşin yoksa, akşama bize gel.

Dalgıç elbisesi varsa, denize dalalım.

Ek Eylemin Bileşik Zamanlı Eylemlerle Kullanılışı

Var, yok sözcükleri ad soylu sözcüklerdir. Ek eylem bu sözcüklere gelerek eylem gibi kullanılmalarını sağlar. Daha önce gördüğümüz gibi ek eylem normal eylemlerle de kullanılarak bileşik zamanlı eylemleri yaparlar.

Hikâye Bileşik Zamanı
seviyordum
seviyordun
seviyordu
seviyorduk
seviyordunuz
seviyorlardı

Rivayet Bileşik Zamanı
seviyordum
seviyormuşsun
seviyormuş
seviyormuşuz
seviyormuşsunuz
seviyorlarmış

Koşul Bileşik Zamanı
seviyorsam
seviyorsan
seviyorsa
seviyorsak
seviyorsanız
seviyorlarsa

Alıştırıcılar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. En büyük uygarlıklar nerede kurulmuştur?
2. Homeros ve Herodot nerede yaşamışlardır?
3. Akdeniz’de hangi ünlüler yaşamıştır?
4. Ayşe, Dalyan’a niçin gidiyor?
5. Doktora kim gidiyor?
6. Mimar Sinan kaçınıcı yüzyılda yaşamıştır?
7. Süleymaniye Camisi kim için yapıldı?
8. Mimar Sinan’ın kaç eseri vardır?

2. Lütfen belirsiz geçmiş zamana çeviriniz.

Eskiden bu ormanda pek çok hayvan vardı. —> Eskiden bu ormanda pek çok hayvan varmış.

1. Dünkü maçta sen vardın.
2. Senin güzel bir araban vardı.
3. Halil’in hiç parası yok.
4. Sinemada hiç yer yoktu.
5. Antalya’da çok güzel oteller vardı.
6. O gün havada tek bulut yoktu.
7. Arabada siyah gözlüklü insanlar vardı.
8. Dün toplantıda sen yoktun.

3. Lütfen tamamlayınız.

	Geniş Zaman		Belirli Geçmiş Zaman		Belirsiz Geçmiş Zaman		Dilek-Koşul Kipi	
Ben	varım	yokum	vardım	yoktum	varmışım	yokmuşum	varsam	yoksam
Sen	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....
O	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....
Biz	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....
Siz	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....
Onlar	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....	var.....	yok.....

4. Lütfen soru cümlesine çeviriniz.

Hatice Hanımın hiç çocuğu yoktu. —> Hatice Hanımın hiç çocuğu yok mu?

1. Sende hiç onur yok.
2. Dilek'in parmağında bir yüzük var.
3. Budi'nin yanında İrem vardı.
4. Enver'in bir fotoğraf makinası vardı.
5. Köksal'ın annesinin pek hâli yoktu.
6. Ayşe'nin, Dalyan'da işi vardı.
7. Denizin dibinde iki uçan daire vardı.
8. Mimar Sinan'ın büyük bir ünü var.

5. Lütfen tamamlayınız.

Cami bir türlü bitmiyor, Mimar Sinan padişahı devamlı olarak oyalıyordu. Sinan'ın düşmanları da her fırsattan istifade ede..., onu padişaha kötüleme... devam ediyor... Bir gün yine fena hâlde sinirle... padişah, Sinan'ı yanına çağırdı. Sinan, padişahın öfkesini sez..., dikkatli olmaz.... kafasının uçurulacağını anlamış... Soğukkanlılığını yitirme... Padişah, yine caminin neden bu kadar gecikti... sordu. Sinan tamamen sakin bir sesle cevap verdi. "Sultanım, bugüne kadar binanın temelleri henüz yerine oturma... Bu temeller üzerine yapılan cami uzun ömürlü olmaz... Oysa ben size yapacağım caminin, sizin şan ve şöhretiniz kadar uzun ömür... olmasını iste... Temellerin yerine oturmasını bunun için bekledim.

Güneşlenen Dev

Kaş'ın üç yanı yüce dağlarla çevrilidir. Önü ise açık denizdir. Kıyının üç mil kadar ilerisinde Meis adası bulunur. Meis, Yunancada göz anlamına gelir. Böylece Kaş ile göz birbirini tamamlar. Gerçekten de uçaktan bakıldığında Kaş ile Meis adasının görünümü insan vücudundaki kaş ve göze benzer. Doğada bazen bu tip ilginç benzetmelere rastlıyoruz.

Kaş'ta deniz bazen koyu şarap mavisi, bazen de zümrüt yeşilidir. Yat limanında daima dalgıç tekneleri bulunur. Dalmayı sevenler için Kaş ve çevresi ideal bir yerdir. Kaş'ta büyük, yedi-sekiz katlı binalar yoktur. Eski Kaş evleri genellikle iki katlıdır. Evlerin bahçelerinde birbirinden güzel, rengârenk çiçekler bulunur. Dik yamaçlı dağlarda bulunan Likya mezarları geçmişten geleceğe uzanan ölümsüz anıtlardır. Likyalılara ait anıt mezarlardan biri de Kaş'ın minik caddelerinden birini süslemektedir.

Likyalılar, tarih boyunca özellikle Fethiye ve Kaş çevresine yerleşmişlerdir. Fethiye ve Kaş çevresinde Likyalı-

lardan kalma pek çok antik kent vardır. Bu kentlerin en önemlilerinden biri Kaş yakınlarında bulunan Xsantos'tur.

Xsantos eskiden Likyalıların başkenti idi. Bu kent görkemli, fakat talihsiz bir başkentti.

Perslerin saldırısı sırasında Likyalılar kahramanca savaşmış, ölmüş; ama asla teslim olmamışlardır. Savaş sırasında çocukları ve kadınları iç kaleye hapsedmiş ve onları Perslere teslim etmemek için diri diri yakmışlardır. Persler, galip gelince sağ kalan Xsantosluların hepsi intihar etmiş, bir tek kişi bile düşmana teslim olmamıştır. Bu nedenle Homeros İlyada adlı eserinde Xsantosluların bu akıl almaz kahramanlıklarından söz eder.

Xsantos'un birkaç kilometre uzağında bulunan Letoon, Likya birliğinin kutsal kentidir. Yine Xsantos'un yakınlarında bulunan Patara, Aziz Nicholas'un, yani Noel Babanın doğum yeridir.

Kaş; sessiz, sakin, dinlendirici, geçmişle geleceğin uzlaştığı mistik bir tatil beldesidir.

Budi ve İrem Kaş çevresini de tanımaya karar verirler. Bu nedenle Enver ile Dilek'in Kekova davetlerini kabul ederler. Hepsi birlikte yat limanında küçük bir gezintiye çıkarlar.

Budi : Bu maviliği evrenin hiçbir yerinde göremeyiz.

Enver : Az daha hepsini kaybediyorduk. Dünyamız uzaylı Oğuz sayesinde kurtuldu. Ona ne kadar teşekkür etsek azdır.

Budi : Teşekkür etmenize gerek yok. Bu güzelliklerin yok olmasına kimse göz yumamaz. Oğuz da bu nedenle bütün gücünü kullandı.

Dilek : Dalgıç teknelerine geliyoruz. Kaş, daima deniz sporlarının önemli merkezlerinden biridir.

İrem : Şu karşıdaki dağa dikkat ettiniz mi?

Enver : Hangisine?

İrem : Üzerinde iki kaya olan dağa.

Dilek : Evet, nesi var?

İrem : Dikkatli bakınca uyuyan bir devi andırıyor.

Dilek : Nasıl yani?

İrem : Bakın, şu küçük kaya devin kafası. Büyük kaya da devin gövdesi ve bacakları.

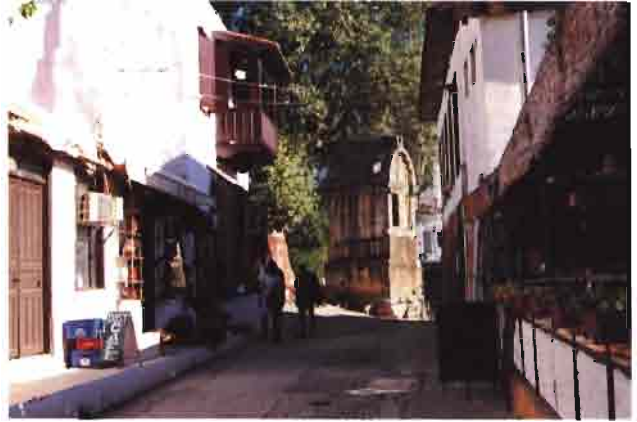
Enver : Sanki dev uzanmış, güneşleniyor.

İrem : İyi bir benzetme. Güneşlenen dev.

Dilek : Aman bırakın dağları da şu denizin güzelliğine bakın.

Enver : Haydi bir fotoğrafınızı çekeyim. Bu son pozdu, filmim kalmadı, gidip bir film alayım.

Dilek : Eczaneden bana bir ağrı kesici alır mısın? Biraz başım ağrıyor.

11A Büyükbaba Köksal'ı Araştırıyor

Evlilik yalnızca evlenen iki kişiyi mi ilgilendirir? Türkiye'de aileler arasındaki ilişkiye de çok önem verilir. Bu nedenle evlenen çiftlerin aileleri evlilikten önce ön araştırmalar yapar. Damat ve gelin adayları hakkında bilgiler edinirler. Aile toplumun çekirdeğidir. Bireylerin sağlıklı yetişebilmeleri için ailenin yapısı ve ailedeki huzur çok önemlidir.

Elif'in büyükbabası da bir iş bahanesiyle Köksal'ı ziyaret eder ve onun hakkında bilgiler edinmeye çalışır.

Köksal : İmardan arsanızın durumunu öğrenmemiz gerekiyor. Plâna bakmadan bir çalışma yapmam mümkün değil efendim.

Büyükbaba : Siz öğrenebilir misiniz acaba?

Köksal : Tapunun fotokopisini bana bırakın, ben yarın hâllerim.

Büyükbaba : Buralı mısın evlâdım?

Köksal : Aslen Samsunluyum efendim. Babam memur olduğu için, Türkiye'nin bir çok yerini dolaştık. Son yıllarında da Ankara'da

çalıştım. Ben de üniversiteyi burada bitirdim. Buraya yerleştik.

Büyükbaba : Baban hayatta değil galiba?

Köksal : İki yıl önce onu kaybettik. Annem ve kardeşimle oturuyorum.

Büyükbaba : Kendi eviniz her hâlde ha?

Köksal : Evet, babadan kalma. Pardon efendim. Elif merhaba! Yo, konuşabiliriz. Bir saat

sonra. Tamam tamam ben seni alırım, tamam görüşürüz.

Büyükbaba : İşiniz varsa, ben rahatsız etmeyeyim, kalkayım Köksal Bey.

Köksal : Yo, yo, yo efendim. Önemli bir şey değil, buyrun lütfen.

Büyükbaba : Kadınlar bekletilmeyi sevmezler malûm. Arkadaşın galiba?

Köksal : Evet, bir arkadaşım.

Büyükbaba : Bizim zamanımızda nerde arkadaşlık. Şimdi kız erkek tanışıyor, birbirlerini tanıyorlar, sonra evlilik kararı alıyorlar. Eee, sen de evlenmeyi düşünüyorsundur her hâlde.

Köksal : Daha erken. Birbirimizi biraz tanıyalım. Sevgi ve saygıdan emin olduktan sonra.

11B Eğri Minareli Cami

Süleymaniye Camisinin yapımı tamamlanmıştı. Binlerce insan camiye görmeye geliyordu. Kalabalığın içerisinde bir çocuk dikkatle minarelerden birini inceliyordu. Minareye uzun uzun baktıktan sonra yanındaki bir adama "Amca bak, şu minare eğri değil mi?" diye sordu. Adam minareye baktı. Bu arada birkaç kişi daha geldi. Çocuğun gösterdiği minarenin eğri olup olmadığını tartışmaya başladılar. O sırada halkın arasında Mimar Sinan da dolaşıyordu. Tartışmayı duydu. Çocuğun yanına gelerek hangi minarenin eğri olduğunu sordu.

Ustabaşı ve işçiler toplandılar. Uzun ve kalın bir halat buldular. İki işçi minarenin tepesine çıktı. Halatın bir ucunu minareye bağladılar, diğer ucunu da aşağı salıverdiler. Aşağıda bulunan işçiler halatın ucundan tuttular. Mimar Sinan çocuğu minarenin hangi tarafa doğru eğri olduğunu sordu. Çocuk "Bakın amca, minare sol tarafa doğru eğri" dedi. Mimar Sinan işçilere ipi sağ tarafa doğru çekmelerini söyledi. İşçiler halatı bütün güç-

leriyle sağ tarafa doğru çektiler. Halk toplanmış, olup biteni büyük bir merakla seyrediyordu. Az sonra Mimar Sinan çocuğa yeniden sordu: "Nasıl yavrum, minare doğruldu mu? Çocuk "Azıcık doğruldu. Biraz daha sağa çekerseniz tamamen doğrulur" diye cevap verdi. İşçiler halatı sağa doğru biraz daha çektiler. Çocuk sevinçle "Tamam, minare dosdoğru oldu" dedi.

Bunun üzerine işçiler halatı topladılar. Herkes gidince ustabaşı, Mimar Sinan'a sordu: "Hiç halat çekmekle minare doğrulur mu?" Mimar Sinan "Elbette doğrulmaz" diye cevap verdi.

"Öyleyse neden halatla minareyi doğrultmaya çalıştık? Hiç bu kadar küçük bir çocuğun sözüne bakılır mı?"

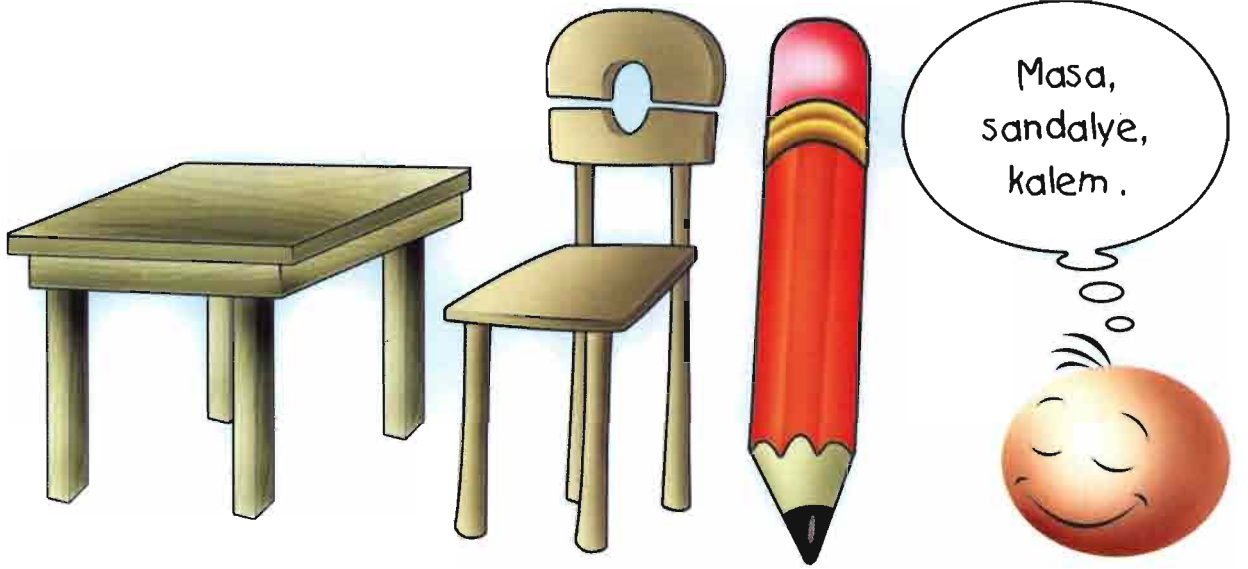
Mimar Sinan güldü, sakalını sıvazlayarak "Küçük bir çocuk, minarenin eğri olduğunu söyler. Etrafa bir söylenti yayılır. Herkes minarenin eğri olup olmadığını tartışmaya başlar. Bu da bizim şöhretimize gölge düşürür. Bu sebeple bu küçük oyunu oynadık" dedi.

Dilbilgisi

Sözcük Türleri

Türkçede sekiz sözcük türü vardır.

Ad: Varlıkları bildiren sözcüklere **ad** denir. Evrende bulunan her varlığın bir adı vardır. Adlar; somut adlar, soyut adlar, özel adlar, cins adlar gibi çeşitli gruplara ayrılırlar.
okul, masa, sandalye, duygu, düşünce, sevgi, Ahmet, Dilek gibi.

Sıfat: Varlıkların özelliklerini belirten ve adlardan önce gelen sözcüklere **sıfat** denir.
güzel kadın, küçük ev, bu kalem, hangi çocuk, tertemiz oda, bazı öğrenciler gibi.

Adıl: Adların yerini tutan sözcüklere **adıl** denir. Adıllar; kişi adıları, işaret adıları, soru adıları gibi çeşitli bölümlere ayrılırlar.
ben, sen, bu, şu, kim, kimler, ne, neler, kaç, hangi, kendim, kendisi gibi.

Belirteç: Eylemlerden, sıfatlardan önce gelerek bunların anlamını etkileyen sözcüklere **belirteç** denir.
Belirteçler, zaman belirteçleri, yer, yön belirteçleri, ölçü belirteçleri gibi kendi aralarında bölümlere ayrılır.
şimdi, yarın, akşamleyin, az, çok, sabaha karşı, akşama doğru, hızlı, yavaş, ileri, geri, önce, sonra, birdenbire, ansızın gibi.

İlgeç: Sözcükler arasında ilgi kuran sözcüklere **ilgeç** denir.
gibi, kadar, için, ile, göre, üzere.

Bağlaç: Eş görevli sözcükleri, sözcük öbeklerini ve cümleleri birbirine bağlayan sözcüklere **bağlaç** denir. Bağlaç olarak en çok kullanılan sözcükler şunlardır:
ama, çünkü, ve, ya da, fakat, eğer, veya, lâkin, oysa, yahut, ancak, oysaki, yalnız, halbuki...

Ünlem: Sevinme, üzülmeye, kızma, korku, şaşkınlık gibi duyguları belirten sözcüklere **ünlem** denir.

Bravo, yarışta birinci oldun!

Aaa, bu ev ne kadar güzel!

Hey, buraya bak!

Aman Tanrım, bu adam açlıktan ölecek!

Eylem: Bir iş, oluş, hareket, durum bildiren sözcüklere eylem denir. İş, oluş, hareket, durum bildiren eylemlere şu örnekler verilebilir:

İş: yemek, içmek, çalışmak, okumak, yemek yapmak...

oluş: büyümek, yaşlanmak, güzelleşmek, olgunlaşmak...

hareket: koşmak, gitmek, gelmek, yüzmek, atlamak...

durum: uyumak, oturmak, düşünmek, üzmek, sevinmek...

İlk yedi sözcük türü olan ad, sıfat, adıl, belirteç, ilgeç, bağlaç ve ünlem ad soylu sözcüklerdir. Bu sözcükler ek eylem sayesinde eylemlere dönüşür ve ad cümleleri kurarlar. Ayrıca ek eylem, normal eylemlere de gelerek pek çok yeni eylemler yapar. Bu nedenle ek eylem Türkçede çok önemlidir.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Likyalıların başkenti neresiydi?
2. Noel Babanın doğum yeri neresidir?
3. Köksal nerelidir?
4. Köksal'ın evi var mı?
5. Köksal hemen evlenmek istiyor mu?
6. Süleymaniye Camisinin minaresi eğri mi yapılıyor?

2. Lütfen bağlaçlarla cümle kurunuz.

Dün size geldim. } Dün size geldim, fakat seni evde bulamadım.
Seni evde bulamadım.

Bu evi alamıyorum. }
Param yok.

Sana telefon ettim. }
Sen evde yoktun.

Budi, dünyamızı seviyor. }
O dünyalı değil.

Enver fotoğraf çekiyor. }
Onun filmi bitiyor.

3. Lütfen belirteç bulunan cümleleri işaretleyiniz.

1. ☐ Mimar Sinan, Süleymaniye camisini hızla yaptı.
☐ Bir çocuk minarenin eğri olduğunu söyledi.
☐ Mimar Sinan sabahları erken kalkardı.
☐ Süleymaniye Camisi, Sinan'ın en güzel eseridir.
2. ☐ Budi ile İrem Kekova'ya gidecekler.
☐ Budi, Dilek'in parmağındaki yüzüğü yavaşça çıkardı.
☐ Budi, Kaş'taki sessizliği çok sevdi.
☐ Likyalılar, pek çok antik tiyatro yaptılar.

4. Lütfen ilgeç ile cümle kurunuz.

Sen + kız + gibi + melek → Sen melek gibi güzel bir kızsın.

1. bu + çiçek + için + senin + almak
2. ev + kadar + bugün + yürümek
3. bisiklet + okul + her sabah + ile + gitmek
4. resim + bu + göre + bana + çok güzel
5. aslan + gibi + Ahmet + kuvvetli
6. İstanbul + gitmek + ile + otobüs + Serpil
7. senin + ben + için + her şey + yapmak
8. dağ tepe + çıkmak + kadar + ben

5. Lütfen sıfat bulunan cümleleri işaretleyiniz.

1. ☐ Budi ile İrem Kaş'ta tatil yapıyorlar.
☐ Enver, Budi ile tanışmak istiyor.
☐ Kaş'ta küçük evler vardır.
☐ Enver ile Dilek güzel bir pansiyonda kalıyorlar.
2. ☐ Likyalılar kahraman insanlardı.
☐ Köksal, Samsun'da doğmuştur.
☐ Köksal'ın eski bir evi vardır.
☐ Büyükbaba Köksal'ı beğeniyor.

Ders 1 2

Denizin Altındaki Kent

Dünyanın çeşitli bölgelerinde bir türlü sırrı tam olarak çözilemeyen bölgeler vardır. Örneğin *Bermuda Şeytan Üçgeni* bunlardan biridir. Akdeniz'in en gizemli ve güzel bölgesi Kekova'dır. Bu bölgenin sırları da henüz tam olarak çözilememiştir.

Kekova, Kaş'a ortalama kırk mil uzaklıktadır. Her gün yüzlerce insan Kaş'tan teknelere binerek Kekova'yı ziyarete gelirler. Kekova'nın en önemli özelliği denizin içinde antik bir kent bulunmasıdır. Tahminlere göre yıllarca önce bir deprem olmuş ve buradaki kent suların içine gömülmüştür. Kaptan Cousteau da Kekova'ya gelerek uzun süren araştırmalar yapmış, ancak sular altındaki kentin sırrını tam olarak çözmemiştir.

Kekova'nın en güzel ve görkemli yerlerinden biri de burada bulunan Simena kalesidir. Kalenin tepesindeki kuleye çıktığınız zaman, gözlerinizin önüne inanmayacağınız güzellikte bir manzara serilir. Kalede Likya, Roma, Bizans ve Selçuklu dönemlerine ait eserler vardır.

Romalılardan kalan minik bir tiyatro, belki de dünyanın en küçük tiyatrosudur. Kalenin surları Selçuklular ve Bizanslılar tarafından yapılmıştır.

Kale, tam denizin kenarındadır. Yarıyı denizin içinde, diğer yarıyı denizin dışında bulunan bir Likya mezarı Kekova'nın simgesi olmuştur. Kalenin çevresinde bulunan tek katlı minicik evlerde Kekova'nın yerli halkı oturmaktadır. Kekova sit alanı olduğu için buraya turistik tesis ya da yeni bina yapmak yasaktır. Bu nedenle Kekova'da binlerce yıl öncesinin güzelliğini ve sadeliğini bulursunuz. Yerli halk, kaleye gelen turistlere el yapımı halılar, kilimler ve yazmalar satar.

Türkler, Anadolu'ya on birinci yüzyılda gelmiş ve Osmanlı İmparatorluğunu kurarak çeşitli milletlerden pek çok insanla bir arada yaşamışlardır. İşte bu nedenle Simena kalesinde de pek çok uygarlığın izlerini bir arada görmek mümkündür.

Dilek, Enver ve İrem oldukça dik olan kaleye tırmanırlar. Budi biraz geride kalır. Dilek, Budi'nin yorulduğunu sanır.

Dilek : Budi yoruldu galiba?

İrem : Bizimle gelmemesinin sebebi yorulmak değil, imparatoru Oğuz'la bağlantı kuracak. Onunla görüşmesi gerekiyormuş.

Enver : Burası bir doğa harikası. Mümkün olsa burada küçük bir ev yaptırıp ömrümü burada geçirebilsem.

İrem : Ne kadar küçük bir tiyatro.

Dilek : Likya Bölgesinin en küçük tiyatrosu.

İrem : Demek sadece burda oturanlara hitap ediyormuş.

Dilek : Büyük bir olasılıkla öyle.

Enver : Benim burada işim bitti. Hadi tekneye gidelim.

Dilek : İyi olur, biraz da tekneyle dolaşalım.

12A Köksal Beğenildi

- Büyükbaba : Ooo! Kolay gelsin Şadiye Hanım.
Babaaanne : Sağol. Hoş geldin.
Büyükbaba : Yine mutfaktasın bakıyorum.
Babaaanne : Ben mutfakta olmasam kim olacak? Size yemekleri kim yapacak? Maşallah sabah çıkıyorsun, akşam geliyorsun eve.
Büyükbaba : Canım çok önemli bir iş üzerindeyim Şadiye Hanım. Torunumuzun geleceği için çok önemli.
Babaaanne : Ha, yani tahkikat sürüyor.
Büyükbaba : Elbette! Hem de bütün yönleriyle, bütün hızıyla...
Babaaanne : Bugün neler öğrendin?
Büyükbaba : Bana bak, çocuk çok efendi, babasını kaybetmiş, annesi ve kardeşiyle birlikte yaşıyor, ev de kendinin.

- Babaaanne : Aklın fikrin evde. Ev önemli değil. Oğlanın niyeti ne?
Büyükbaba : Ciddi; ama o kadar acelesi yok galiba. Şimdilik bu kadar Şadiye Hanım. Dur bakalım, salatayı da ben yapacağım. Yemeğe biraz da benim katkım olsun.

12B Köksal'ın Annesi Hasta mı?

Köksal'ın annesi Ayla Hanım kendini biraz rahatsız hissediyor. Evdeki divana uzanır, biraz dinlenmek ister. Bu sırada Burcu elinde kitaplarla okuldan gelir. Annesini divanda uyurken görür. Onun hasta olduğunu düşünerek telaşlanır.

- Burcu : Hasta mısın anne? Sen bu saatlerde hiç uymazsın.
Ayla : Uyku değil kızım. Kendimi son günlerde hiç iyi hissetmiyorum.
Burcu : Öyleyse, ağabeyim yarın seni doktora götürsün.
Ayla : Havadandır. Artık kalkayım, vakit akşam oldu.
Burcu : Yok, yok! Sen biraz daha dinlen. Ben yemeği hazırlarım.
Ayla : Bir şeyim yok kızım. Yemeği birlikte yaparız. Birazdan Köksal da gelir.
Burcu : Bir dakika anne, telefon çalıyor.
Ayla : Sen telefona bak.
Burcu : Efendim, ağabey!
Köksal : İyi akşamlar Burcu. Ben bu akşam yemeğe geleceğim.

- Burcu : Gelemeyecek misin? Niçin?
Köksal : Bu akşam yemeği Elif'le birlikte yiyeceğiz.
Burcu : Çok güzel! Elif'e selâm söyle! İyi eğlenceler!
Ayla : Köksal ne diyor?
Burcu : Köksal beyefendi bu akşam yemeğe gelecekmış. Elif Hanımla birlikte dışarda yemek yiyeceklermiş.
Ayla : Bunlar işi iyice ilerletmişler kızım.
Burcu : Yakında kayınpolade olacaksın anne.
Ayla : Olacağım, ama şu kızı henüz bir türlü göremedim.

Serenad

Yeşil pencereden bir gül at bana
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına,
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak
Ben aşkımla bahar getirdim sana.
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.

Şeffaf damlalarla titreyen ağır
Goncanın altında bükülmüş her sâk;
Senin için dallardan süzülen ıtır,
Senin için yasemin, karanfil, zambak...

Bir kuş sesi gelir dudaklarımdan
Gözlerin gönlümde açar nergisler,
Düşen bir öpüştür yanaklarımdan
Mor akasyalarla ürperen seher.

Pencereden bir gül attığım zaman
Işıklarla dolacak kalbimin içi.
Geçiyorum mevsim gibi kapından
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Ahmet Muhip Diranat

Dilbilgisi

Yardımcı Eylemler: olmak, etmek

Ad soylu sözcükler ile bileşik eylemler kurar. *olmak, etmek* eylemlerine **yardımcı eylemler** denir.

Olmak

Bu eylem bütün ad ve ad soylu sözcüklerle kullanılır: *var olmak, yok olmak, iyi olmak, kötü olmak, güzel olmak, hasta olmak, sağlıklı olmak...* gibi.

	var olmak	var olmamak	hasta olmak	hasta olmamak
Ben	var oldum	var olmadım	hasta oldum	hasta olmadım
Sen	var oldun	var olmadın	hasta oldun	hasta olmadın
O	var oldu	var olmadı	hasta oldu	hasta olmadı
Biz	var olduk	var olmadık	hasta olduk	hasta olmadık
Siz	var oldunuz	var olmadınız	hasta oldunuz	hasta olmadınız
Onlar	var oldular	var olmadılar	hasta oldular	hasta olmadılar

Olmak ya da olmamak, işte bütün sorun bu.
 Sarışın bir kıza âşık oldum.
 Sizinle tanıştığımıza memnun oldum.
 Bugün hepimiz mutlu olduk.
 Soğuktan hepimiz hasta olduk.
 Çocuk korkudan sapsarı oldu.
 Bahçede çiçekler çok güzel oldu.
 Doğal beslenirseniz sağlıklı olursunuz.
 Evlendikten sonra çok mutlu oldum.
 Elektrik kesilince, evin içi karanlık oldu.
 Bugün bütün üzüntülerim yok oldu.
 Gürültüden rahatsız mı oldunuz?
 Düşmanların hepsi yok oldu mu?
 Bu elbise üzerime iyi oldu mu?
 Sizce bu yaptığınız doğru oldu mu?

Etmek

Bu yardımcı eylem ad ve ad soylu sözcüklere gelerek bileşik eylemler yapar: *yardım etmek, söz etmek, deli etmek, göz etmek, var etmek, yok etmek, yağma etmek...* gibi.

Düşmanlar bütün evleri **yağma ettiler**.

Siz bu konudan bana hiç **söz etmediniz**.

Halil, bir ara arkadaşına **göz ederek** onu dışarı çağırdı.

Siz, bu kurumu yoktan **var ettiniz**.

Hayırsız evlât, babasının servetini kısa sürede **yok etti**.

Size yardım **edebilir miyim?**

Başarılı olabilmek için bu işin sonuna kadar **sabretmeliyiz**.

Zavallı adam, bütün malını mülkünü **kaybetti**.

Sizde her gün yeni özellikler **keşfediyorum**.

Bana biraz da kardeşinizden **bahseder misiniz?**

etmek eyleminden önce gelen sözcüğün son hecesinde ses değişimi olursa **etmek** eylemi bu sözcükle bitişik yazılır:

hüküm	→	hükmetmek
kayıp	→	kaybetmek
bahis	→	bahsetmek
emir	→	emretmek
sabır	→	sabretmek

keşif	→	keşfetmek
azim	→	azmetmek
devir	→	devretmek
akis	→	aksetmek
af	→	affetmek

Alıştırmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Kekova, Kaş'a ne kadar uzaklıktadır?
2. Kekova'nın en önemli özelliği nedir?
3. Kekova'da kim araştırma yapmıştır?
4. Kalede hangi dönemlere ait eserler vardır?
5. Türkler, Anadolu'ya ne zaman gelmişlerdir?
6. Büyükbaba, hangi konuda araştırma yapıyor?
7. Köksal'ın babası var mı?
8. Köksal, akşam yemeğini kiminle yiyor?

2. Lütfen tamamlayınız.

Kekova'nın en güzel ve görkemli yerlerinden biri de burada bulun... Simena kalesidir. Kalenin tepesinde.... kuleye çıktığımız zaman, gözlerinizin önüne inanamayacağınız güzellikte bir manzara serilir. Kale... Likya, Roma, Bizans ve Selçuklu dönemlerine ait eserler vardır. Romalılardan kal... minik bir tiyatro, belki... dünyanın en küçük tiyatrosudur. Kalenin surları Selçuklular ve Bizanslı... tarafın... yapılmıştır.

Türkler, Anadolu'ya on birinci yüzyıl... gelmiş ve Osmanlı İmparatorluğunu kurar... çeşitli milletlerden pek çok insanla bir arada yaşamışlardır.

3. Lütfen cümle kurunuz.

1. âşık olmak	İlk kez ortaokulda âşık oldum.
2. mutlu olmak	
3. hasta olmak	
4. güzel olmak	
5. var olmak	
6. yok olmak	
7. kıpkırmızı olmak	
8. sağlıklı olmak	

4. Lütfen cümle kurunuz.

söz etmek —> Size bu konudan ilk kez söz ediyorum.

1. göz etmek
2. var etmek
3. yok etmek
4. deli etmek
5. yağma etmek
6. hayal etmek
7. yardım etmek
8. teşekkür etmek

5. Lütfen cümle kurunuz.

Ayşe + aksetmek + su + hayal —> Ayşe'nin hayali suya aksetti.

1. Amerika + keşfetmek + ne zaman
2. dün + cüzdan + ben + kaybetmek
3. insan + azmetmek + için + başarı
4. büyükler + affetmek + hata + küçükler + yapmak
5. komutan + emretmek + sert sesle + askerler
6. bu + işler + devretmek + sana
7. insanlar + başarmak + için + sabretmek
8. krallar + ülke + hükmetmek + tek başlarına

Ders 13

Bu Dünya Kimin?

Günümüzden dört buçuk milyar yıl önceydi. Güneş'te büyük bir patlama oldu. Güneşten kopan parçalar, dokuz gezegeni ve uyduları oluşturdu. O zamanlar dünyamız ateşten bir küreydi. Uzak boşlukta yavaş yavaş soğudu. Derken suda hayat başladı. Bitkiler yerşerdi, hayvanlar çoğaldı. Dünyamız güzelleşti, evrenin en güzel gezegeni oldu.

Günün birinde insanoğlu ortaya çıktı. Önce ateşi buldu. Alet kullanmaya başladı. Daha sonra aklını da kullanmaya başlayınca işler karıştı. Doğanın düzeni alt üst oldu. Ormanlar yandı. Pek çok hayvan türü yok oldu. Doğal denge bozuldu. Yeşilliklerin yerini taş ve betondan yapılmış binalar aldı. Denizler, göller, dereler, ırmaklar, okyanuslar kirlendi.

Akıllı insanoğlu bununla da yetinmedi. Ateşli ve kimyasal silâhlar yaptı. Lâv silâhlarıyla birbirlerini yaktdılar. Makineli tüfekler, toplar, bombalar savaşlarda ateş ve kan kustu. Bu da yetmedi, insanlar fırınlarda yakıldı,

zehirli gaz odalarında toplu olarak imha edildi. Bunlardan daha kötüsü olur mu? Oldu, atom bombası icat edildi. Bir anda binlerce insan yok oldu. Ölenler kurtuldu. Ölmeyen insanların çoğu sakat kaldı. Radyasyonun etkisiyle derileri soyuldu. Acı çekerek, inim inim inleyerek öldüler. Atom bombasının atıldığı yerlerde yıllarca ot bitmedi. Daha sonra dünyaya gelen çocukların çoğu sakat doğdu. Kısacası insanoğlu mavi gezegeni kirletti ve doğal dengeyi bozdu.

Bir düşünelim; bugüne dek hangi hayvan doğaya zarar verdi? Milyonlarca yıl bitkiler ve hayvanlar doğayla tam bir uyum içinde yaşamadı mı?

Öyleyse insanoğlu doğaya niçin zarar veriyor? İnsan doğanın bir parçası değil mi? Doğayı yok eden insan, kendi geleceğini yok etmiyor mu? Uygar sayılan ülkeler birbirlerine göz dağı vermek için atom bombası denemelerine niçin devam ediyor?

Biz insanlar, bu soruların cevaplarını vermekte biraz zorluk çekebiliriz. Çünkü bireysel olarak çoğumuz barış, huzur ve mutluluk istiyoruz. Ama siyasî otoriteler hiç boş durmuyor. Sürekli savaş hazırlıkları yapıyorlar. Buna hiçbirimiz engel olamıyoruz. Çünkü daha önce de sözünü ettiğimiz gibi savaş bir içgüdü. İnsanlar kendilerini ve gezegenimizi yok etme pahasına savaşıyor, savaşıyor, savaşıyor... Dünyadaki savaşlar yetmiyormuş gibi bir de uzay savaşlarına hazırlanmamız gerekiyor.

Peki bu dünya kimin? Bütün bitkilerin, hayvanların

ve insanların ortak malı değil mi? Ama insanoğlu bu dünyayı yalnızca kendinin sanıyor. Oysa dünya hepimize yeter. Hep birlikte ona sahip çıkarak onu koruyoruz. Dünyayı korumak, kendi geleceğimizi korumaktır.

Kekova da dünyada korunması gereken bu ender bölgelerden biridir. Budi, İrem, Dilek ve Enver, Kekova'da bir tekne gezisi yapıyorlar. Enver, denizin altındaki batık kent ile ilgileniyor. Budi, Dilek'le uzaydaki zaman ile dünyadaki zaman farkını tartışıyor.

Enver : Kaptan Cousteau, Kekova'ya gelmiş ve burada uzun süren araştırmalar yapmış.

İrem : Biliyorum. Onun su altı araştırmalarını televizyonda zevkle izliyoruz.

Enver : Bakınız teknenin altında ve her yerde batık bir kent var. Evlerin duvarlarının bir kısmı denizin dışında, bir kısmı içinde. Bilim adamlarının tahminlerine göre eskiden bir deprem olmuş. Her şey sulara gömülmüş.

İrem : Ne zaman olmuş deprem?

Enver : Tarihini kimse bilmiyor. Şimdilik her şey

tahminden ibaret.

Dilek : Kaç yaşındasın Budi?

Budi : Bin iki yüz otuz.

Dilek : Dalga geçme Budi.

Budi : Dalga geçer miyim? Sizin dünyanızın hesabına göre, ben bin iki yüz otuz yaşındayım. Bizim uzay hesabına göre otuz yaşındayım.

Dilek : Şaka yapıyorsun!

Budi : Sen Albert Einstein'in izafiyet teorisini okumadın mı? Uzaydaki zaman ile dünyadaki zaman birbirinden çok farklıdır.

13A Tanışma İsteği

Vakit akşamdı. Köksal ile Elif bir kafeteryada buluştular. Elif'in neşesi yerindeydi. Onun mutlu olması Köksal'ı da sevindirdi. İkisi de birer portakal suyu söylediler. Köksal, aralarındaki ilişkiyi artık bir sonuca bağlamak istiyordu. Aynı istek Elif'te de vardı. Köksal sözü fazla uzatmadan hemen konuya girdi.

Köksal : Annem seninle tanışmak istiyor.

Elif : Bizimkiler de seninle tanışmak istiyor. Özellikle babaannem seni çok merak ediyor.

Köksal : Cumartesi günü annemi de alıp bir yerlere

gitmeye ne dersin?

Elif : Olur, sonra da bizimkilerle tanışırsın.

Köksal : Oldu, tamam.

13B Üç Arkadaş

Çok fakir, ama çok zeki bir adam hiç bilmediği bir şehre gelmiş. Kendine bir iş bulmuş, çalışmış çabalamış kısa zamanda şehrin en zengin adamlarından biri olmuş. Çok akıllı ve becerikli olan bu insanın, kısa zamanda bu kadar zengin olması bazı kimseleri rahatsız etmiş. İçlerinden biri ülkenin kralına bir mektup yazarak, bu adamın bu kadar büyük serveti nasıl elde ettiğinin araştırılmasını istemiş. Ülkenin kralı, çok adaletli, sert ve yolsuzluklara asla tahammülü olmayan iyi biriymiş. En ufak hatada suçluların boynunu vurdurmuş. Hemen en güvendiği müfettişlerinden birini yollayarak,

bu zengin adamın denetlenmesini istemiş. Müfettiş şehre gelir gelmez zengin adama haber yollamış ve bir gün sonra saat 09.00'da yargılanacağını bildirmiş. Bu haberi duyunca zengin adam çok korkmuş. Çünkü kralın ve müfettişin en ufak bir hatayı bile affetmediğini, suçlu kimselerin hemen idama mahkûm edildiğini biliyormuş. Bütün insanlar kötü günlerinde hep arkadaşlarından yardım isterler. Zengin adamın da üç arkadaşı varmış. Birincisiyle çok yakın dostmuş ve her gün yirmi dört saat hep onunla berabermiş. Onsuz hiçbir iş yapmaz, içtikleri su ayrı gitmezmiş.

Hemen en çok güvendiği, sevdiği arkadaşına durumu anlatmış ve ertesi gün soruşturmaya onun da gelmesini istemiş. Arkadaşı ona karşı son derece soğuk davranarak bu isteği reddetmiş. Zengin adam son derece şaşkın, üzgün ve kırılmış bir hâlde ikinci arkadaşına gitmiş. İkinci arkadaşıyla fazla bir samimiyeti yokmuş. Onunla ara sıra görüşür, konuşur, sohbet edermiş. Durumu ona anlatmış. Arkadaşı onu teselli etmiş, güven vermiş ve onunla ertesi gün müfettişin yanına beraber gitmeye söz vermiş. Zengin adam mutlu olmuş. Ancak, korkudan kâbus dolu bir gece geçirmiş. Ertesi gün arkadaşısı sözünü tutmuş ve onu müfettişin kapısına kadar götürmüş, fakat kapıdan içeri girmeye korkmuş. Zengin adama "Ben içeri giremem. Ama sana kapıyı açayım, sen gir, ben burada beklerim." demiş. Kapıyı açmış ve zengin adamı içeri itivermiş, zengin adam içeride müfettişle yalnız kalmış. Korkudan dili dolaşmış, şaşırılmış, terlemeye başlamış. Müfettişin sorularına doğru dürüst cevap verememiş. Müfettiş de bu yargılama sonunda, ufak tefek birkaç hata yüzünden onu idama mahkûm etmiş. Bu sırada kapı birden bire açılmış, içeriye zengin adamın üçüncü arkadaşısı girmiş. Yargılama sonucunu öğrenince müfettişe kızmış. Yargılanan insanların yap-

tıkları iyiliklerin de değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş ve adalet terazisinin bir kefesine iyiliklerin, öbür kefesine kötülüklerin konarak tartılmadan verilen kararların adaletsiz ve yanlış olacağını söylemiş. Daha sonra da zengin adamın açları doyurduğunu, çıplakları giydirdiğini, fakir çocukları okulda okuttuğunu uzun uzadıya anlatmış. Bu savunma müfettişi çok etkilemiş ve zengin adamı hem affetmiş, hem de onu güzel şeylerle ödüllendirmiş.

Yukarıda anlattığımız bu öykü temsili bir öyküdür ve bütün insanlar için geçerlidir. Hepimiz bu dünyaya çıplak olarak geliriz ve üç arkadaş ediniriz. Birinci arkadaşımız, en yakın dostumuz mal mülktür. Günün yirmi dört saati onunla birlikte yaşarız. Ancak ölüp de öbür dünyaya gittiğimizde bizi ilk terk eden, mal mülktür. Biz bir çay kaşığı, bir toplu iğneyi dahi öbür dünyaya götüremeyiz. İkinci arkadaşımız akrabalarımız, dostlarımız ve arkadaşlarımızdır. Biz öldüğümüz zaman bunlar bizi mezara, yani müfettişin odasına kadar götürürler, ama içeri kimse giremez. Biz mezarda yalnız başımıza kalırız. Biz mezarda yalnızken içeri giren ve bizi savunan üçüncü dostumuz, bu dünyada yaptığımız iyiliklerdir.

Dilbilgisi

Yardımcı Eylemler ve Ortaçlar

olmak yardımcı eylemi genellikle *geçmiş, gelecek ve geniş zaman* ortaçlarıyla kullanılır:

Geçmiş Zaman Ortaçı: -miş + olmak

Bir kez denizler ve okyanuslar **kirlenmiş oldu**.

İnsanlar doğaya zarar vererek kendi geleceklerini yok **etmiş oldular**.

Biraz sonra Budi bize **yetişmiş olacak**.

Böylece Nedar'ı bir kez daha **yenmiş olduk**.

Geniş Zaman Ortaçı: -ar (-er) + olmak

İnsanlar dünyaya zarar **verir oldular**.

Savaştan sonra çocuklar sakat **doğar oldu**.

Denizlerde balıklar **yaşayamaz oldular**.

İnsanlar birbirlerini **yok eder oldular**.

Gelecek Zaman Ortaçı: -acak (-ecek) + olmak

Elif, üzüntüden ağlayacak gibi oldu.

Budi, kaleye çıkarken bir an düşecek gibi oldu.

Korkudan onlara her şeyi söyleyecek oldum.

Bir an araba devrilecek gibi oldu.

Yardımcı eylemler ne zaman bitişik yazılır?

Yardımcı eylemlerden önce gelen sözcükler ses değişikliğine uğrarlarsa, yardımcı eylemlerle bitişik yazılırlar.

	olmak	etmek
af	→ affolmak	affetmek
hapis	→ hapsolmak	hapsetmek
red	→ reddolmak	reddetmek
kayıp	→ kaybolmak	kaybetmek
devir	→ devrolmak	devretmek

Yardımcı eylemlerden önce gelen sözcüklerde ses değişikliği genellikle ünlü düşmesi biçiminde olur. Bu ses değişikliği genellikle Arapça'dan Türkçeye gelen yabancı kökenli sözcüklerde görülür.

Ünlü Düşmesi

sabır	→	sabretmek	meyil	→	meyletmek
keşif	→	keşfetmek	hüküm	→	hükmetmek
resim	→	resmetmek	emir	→	emretmek
nakil	→	nakletmek	seyir	→	seyretmek
kasıt	→	kastetmek	şükür	→	şükretmek
fikir	→	fikretmek	hapis	→	hapsetmek
kayıp	→	kaybetmek	zehir	→	zehretmek

Yardımcı eylemlerle birleşen az sayıda Arapça kökenli sözcüklerde ses türemesi görülür:

af	→	affetmek
red	→	reddetmek

Genellikle **etmek** yardımcı geçişli, **olmak** yardımcı eylemi geçişsizdir.

Geçişli

Benim evi size devredebilirim.
Bu konuyu kendinize fazla dert etmeyiniz.
Hırsızları niçin affediyorsunuz?
Bu projeyi kabul edelim.

Geçişsiz

Bu iş başımıza **dert oldu**.
Dün üzüntüden **deli olacaktık**.
Bu kurum sizin sayenizde **var oldu**.
Sizden sonra bütün kötülükler **yok oldu**.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Hayvanlar doğaya niçin zarar vermiyor?
2. Kekova'da kim araştırma yapıyor?
3. Kekova'da denizin içinde ne var?
4. Kent niçin sulara gömülmüş?
5. İnsanlar dünyada kaç arkadaş edinirler?
6. Bizi ilk terkeden arkadaş kimdir?
7. Bizi hiç terk etmeyen arkadaş kimdir?
8. Zengin olmak bir suç mudur?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Lütfen cevap veriniz.

Olayları daha önceden hisseder misin? —> Olayları daha önceden hissederim.

1. Polis hırsızları hapsedi mi?
2. Sizin mahkemelik davanız reddoldu mu?
3. Amerika kim tarafından keşfedildi?
4. Tanrı'ya verdiği nimetler için şükrediyor musunuz?
5. Zor zamanlarda sabretmeyi biliyor musunuz?
6. Çantanızı nerede kaybettiniz?
7. Hatalı insanları affeder misiniz?
8. Bir işi bitirinceye kadar azmeder misin?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Lütfen bitişik yazılan yardımcı eylemleri işaretleyiniz.

- ☐ berbat etmek
☐ hapis olmak
☐ red etmek
☐ yok etmek

- ☐ yağma etmek
☐ kayıp etmek
☐ deli etmek
☐ af etmek

- ☐ yardım etmek
☐ keşif etmek
☐ yolcu etmek
☐ hakaret etmek

- ☐ söz etmek
☐ his etmek
☐ zan etmek
☐ kabul etmek

- ☐ şükür etmek
☐ memnun etmek
☐ azim etmek
☐ teşekkür etmek

- ☐ var olmak
☐ kayıp olmak
☐ devir olmak
☐ mutlu olmak

4. Lütfen cümleleri kutulardaki uygun sözcüklerle tamamlayınız.

1. Savaşlar sırasında küçük çocuklar ve yaşlılar da
2. İnsanlar ozon tabakasının delinmesine
3. Deprem olunca koca kent deniz sularına
4. Köksal'ın annesi Elif'le bir an önce tanışmak
5. Elif, akşam, eve geç kalınca babaanne onu
6. Müfettişler, zengin adamı haksız yere idama
5. Bizi hiç terk etmeyen en yakın dostumuz yaptığımız
6. Mutlu bir gelecek için insanlar birbirlerini

çok merak etti.

mahkûm ettiler.

iyiliklerdir.

öldüler.

sevmelidirler.

sebept oldular.

gömüldü.

istedi.

Ders 14

Anne Sütü

Uzun yıllar anne sütünde demir eksikliği tartışıldı. Çünkü laboratuvarın kaba çizgili raporları, bebeğin demir ihtiyacı ile anne sütündeki demir miktarı arasında bir çelişki tespit etmişti. Anne sütündeki demir, bebeğin günlük demir ihtiyacından azdı. Olayın tespitinden pek memnun görünen mama firmaları hemen atağa geçip anne sütü yerine mamayı yerleştirdiler.

Ortada eksik olan neydi? Biri çıkıp akılcı bilim açısından yorum yapmamıştı. Denilebilir ki; bu laboratuvar sonucunu bilim adamı başka türlü yorumlayamazdı. Çünkü bilim adamında eksik olan, olaylara geniş açıdan bakma alışkanlığının olmayışındır. O devrin bilim adamı, en azından anne sütüyle beslenen bebeklerin daha sağlıklı olduğunu gözlemek zorundaydı. Nitekim bu çağlarda çok ünlü bir bilim adamı Ord. Prof. Eichstein bu sonucun derinlemesine araştırılması gerektiğini savundu ve anne sütünden vazgeçmedi. Otuz yıl önce yaşanan bir tartışma sırasında bebeklerin karaciğerin-

de kan yapıldığı biliniyordu. Fakat kimse laboratuvar sonuçlarını bu açıdan inceleyip yorumlamayı düşünmek istemedi.

Bu çağlarda daha büyük bir yanlışlık yapıldı. Bebeklere ağızdan ilâç şeklinde demir verildi. Halbuki bebek bağırsağının epiteli, demire karşı çok hassastır ve uzun süre bağırsaklarında besin emme düzeni bozulan bir kuşak ortaya çıktı. Sanki fakir ülkelerde beslenme bozukluğuyla çile çeken bebeklere, dünyanın zengin ülkelerinde tıbbî hata ile yenileri katılıyordu.

Sonunda olay anlaşıldı: Bebeklerin yaşamlarının ilk sekiz ayında kan bebeğin karaciğerinde yapılır. Kemik iliği daha sonraki yıllarda faaliyete geçer ve karaciğerinden kan yapımını devralır. Bebek bağırsakları demire karşı hassas olduğu için bebek karaciğerine 6-8 aylık demir depo edilmiş olarak doğar. İşte anne sütünde demirin eksik olma nedeni budur.

Bu harikulâde hassas biyolojik olayın tespitinden sonra, Birleşmiş Milletler Sağlık Teşkilâtı anne sütü konusunda mama endüstrisinin dev çıkarlarını sınırlamak için olaya el koydu. Mama reklamları sırasında anne sütünün övülmesini zorunlu kıldı.

Anne sütünün eleştirisi bambaşka bir yeni araştırmaya neden oldu. Anne sütü üzerinde araştırma yapan bilim adamları anne sütünde, özellikle ilk altı ayda tüm hastalıklara karşı bağışıklık maddeleri olduğunu tespit ettiler.

Bugün iyice bilinmektedir ki; ilk altı aylık anne sütünde, virütik hastalıklara, çeşitli ateşli hastalıklar yapan streptokok ve stafilokok gibi bakterilere karşı bağışıklık maddeleri vardır. Anne sütündeki bu immunoglobulinler bebeklerde bademciğin çalışmaya başladığı altıncı aya kadar devam eder.

Anne sütüyle bebek arasındaki bu harikalar harikası iletişim öylesine sağlamdır ki; bebek ve anne âdeta bayrak yarışı gibi emaneti elden ele sunar.

Bu arada çok önemli bir noktaya değinmeden geçmeyelim. Bebeklerin yapılarında aşırı olan birçok besin, kanıların aksine fevkalâde sakıncalıdır. Aminoasitlerin çok karışık zincirleri çeşitli globulinler bebeklere çoğu kez besin yerine zehir etkisi yapar. Hâlâ eski alışkanlıklara uyarak bebeklere beyin, karaciğer gibi besinlerle takviyeye kalkmak çok ciddi bilimsel bir hatadır.

Bebekler nasıl bademcikler teşekkül edene kadar ba-

ğışıklık açısından anne sütü garantisi altında iseler, dişler çıkana kadar da besin açısından anne sütü garantisindedirler. Ek beslemeler daima hekim kontrolü altında yapılmalıdır.

Çocukların ruhsal yapılarının incelenmesinde ünlü Filipinler araştırması anne sütünün önemine bir kat daha önem katmıştır. Bu deneyde bilim adamları dünyanın çeşitli ülkelerinde çocuklarda ruh hastalıkları oranını incelemiştir. Filipinler'de ve Endonezya adalarında ruh hastası çocuklara minimum düzeyde rastlanmıştır. Bu uzun araştırma sonucunda çocuklarda güven duygusunun, ancak anneyi en az 1-2 yıl emmekle teşekkül ettiği anlaşılmıştır.

Anne sütü bebeği beslerken, bir yandan ona biyolojik hayat sunmakta, bir yandan da insanın hayatta en muhtaç olduğu duyguyu, güven duygusunu vermektedir. Güçlü hir maddesel yapı yeterince güven duygusu kazanmazsa neye yarar ki?

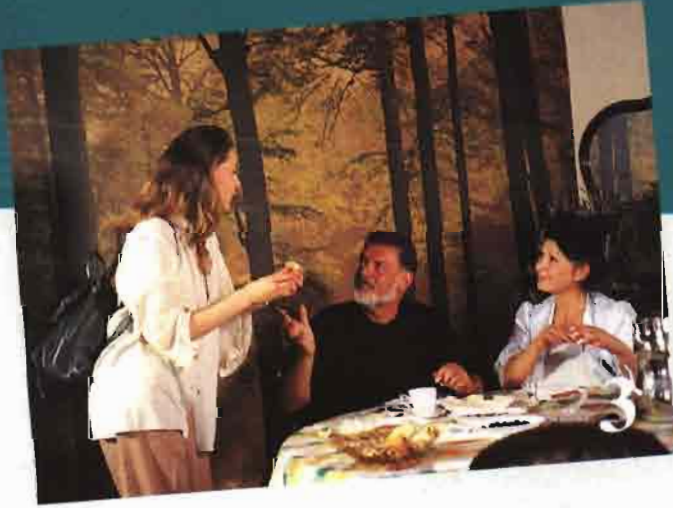
Kaynaklar şimdi anne sütüne dönmenin mutluluğuna kavuştular. Gelecek kuşaklar daha sağlıklı olacak.

TEKRAR OYUNU

Oyunun Kuralları

1. Bir kişi sayı saysın.
1,2,3,4,5,6,7,8,9 ...
2. Başka bir kişi "DUR!" desin.
3. Bu sayının bulunduğu resmi tiyatro biçiminde oynayın ya da anlatın.

Dilbilgisi: Genel Tekrar**Bileşik Zamanlı Eylemler**

Bileşik zamanlı eylemler biraz zor gibi gözüktür. Ama aslında çok kolaydır. Yalın zamanlı eylemlere **-dı, -mış, -sa** ekleri getirilerek bileşik zamanlı eylemler yapılır. Bu konuda öğrendiklerimizi kısaca şöyle özetleyebiliriz.

Hikâye Bileşik Zamanı: -dı

Yalın zamanlı eylemlere **-dı** eki gelirse hikâye bileşik zamanı olur. Hikâye bileşik zamanı bildirme ve isteme kipleriyle çekime girer.

Şimdiki Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil geliyordu.
Belirli Geçmiş Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil geldi di .
Belirsiz Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil gelmiş ti .
Geniş Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil gelird i .
Gelecek Zamanın Hikâyesi	—>	Serpil gelecekt i .
İstek Kipinin Hikâyesi	—>	Serpil geleyd i .
Dilek-Koşul Kipinin Hikâyesi	—>	Serpil gelseyd i .
Gereklik Kipinin Hikâyesi	—>	Serpil gelmeliyd i .

Rivayet Bileşik Zamanı: -mış

Yalın zamanlı eylemlere **-mış** eki gelirse rivayet bileşik zamanı olur. Belirli geçmiş zamanın rivayeti yoktur.

Şimdiki Zamanın Rivayeti	—>	Hasan okuyormuş.
Belirsiz Geçmiş Zamanın Rivayeti	—>	Hasan okumuşmuş.
Geniş Zamanın Rivayeti	—>	Hasan okurmuş.
Gelecek Zamanın Rivayeti	—>	Hasan okuyacakmış.
İstek Kipinin Rivayeti	—>	Hasan okuyaymış.
Dilek-Koşul Kipinin Rivayeti	—>	Hasan okusaymış.
Gereklik Kipinin Rivayeti	—>	Hasan okumalıymış.

Koşul Bileşik Zamanı: -sa

Yalın zamanlı eylemlere **-sa (-se)** eki getirilerek koşul bileşik zamanı yapılır. Koşul bileşik zamanın dilek-koşul ve istek kipi yoktur.

Şimdiki Zamanın Koşulu	—>	Akın biliyorsa.
Belirli Geçmiş Zamanın Koşulu	—>	Akın bildiyse.
Belirsiz Zamanın Koşulu	—>	Akın bilmişse.
Geniş Zamanın Koşulu	—>	Akın bilirse.
Gelecek Zamanın Koşulu	—>	Akın bilecekse.
Gereklik Kipinin Koşulu	—>	Akın bilmeliyse.

EYLEM ÇEKİMİ

BİLDİRME KİPLERİ						İSTEME KİPLERİ				
	Şimdiki Zaman	Belirli Geçmiş Zaman	Belirsiz Geçmiş Zaman	Gelecek Zaman	Geniş Zaman	Dilek-Koşul Kipi	İstek Kipi	Gereklik Kipi	Emir Kipi	
Yalın Zaman	geliyorum geliyorsun geliyor geliyoruz geliyorsunuz geliyorlar	geldim geldin geldi geldik geldiniz geldiler	gelmişim gelmişsin gelmiş gelmişiz gelmişsiniz gelmişler	geleceğim geleceksin gelecek geleceğiz geleceksiniz gelecekler	gelirim gelirsin gelir geliriz gelirsiniz gelirler	gelsem gelsen gelse gelsek gelseniz gelseler	geleyim gelesin gele gelelim gelesiniz geleler	gelmeliyim gelmelisin gelmeli gelmeliyiz gelmelisiniz gelmeliler	... gel gelsin ... gelin, geliniz gelsinler	
Hikâye Bileşik Zamanı	geliyordum geliyordun geliyorduk geliyordunuz geliyordular	geliyordum geliyordun geliyorduk geliyordunuz geliyordular	gelmiştim gelmiştin gelmişti gelmiştik gelmiştiniz gelmiştiler	gelecektim gelecektin gelecekti gelecektik gelecektiniz gelecektiler	gelirdim gelirdin gelirdi gelirdik gelirdiniz gelirdiler	gelseydim gelseydin gelseydi gelseydik gelseydiniz gelseydiler	geleydim geleydin geleydi geleydik geleydiniz geleydiler	gelmeliydim gelmeliydin gelmeliydi gelmeliydik gelmeliydiniz gelmeliydiler	yok	
Rivayet Bileşik Zamanı	geliyordum geliyordun geliyorduk geliyordunuz geliyordular	yok	gelmiştim gelmiştin gelmişti gelmiştik gelmiştiniz gelmiştiler	gelecektim gelecektin gelecekti gelecektik gelecektiniz gelecektiler	gelirdim gelirdin gelirdi gelirdik gelirdiniz gelirdiler	gelseydim gelseydin gelseydi gelseydik gelseydiniz gelseydiler	geleytim geleydin geleydi geleydik geleydiniz geleydiler	gelmeliydim gelmeliydin gelmeliydi gelmeliydik gelmeliydiniz gelmeliydiler	yok	
Koşul Bileşik Zamanı	geliyorsam geliyorsan geliyorsa geliyorsanız geliyorsanız	geldiysem geldiyse geldiyse geldiysek geldiyse geldiyse	gelmişsem gelmişsen gelmişse gelmişsek gelmişseniz gelmişseler	geleceksem gelecekse gelecekse geleceksek gelecekse gelecekse	gelirsem gelirsen gelirse gelirsek gelirseniz gelirler	yok	yok	gelmeliysem gelmeliyse gelmeliyse gelmeliysek gelmeliysez gelmeliysez	yok	

Belirteçler

Eylemlerden, sıfatlardan, belirteçlerden önce gelerek bunların anlamlarını etkileyen sözcüklere **belirteç** denir. Belirteçler önüne geldikleri sözcüklerin anlamlarını *zaman, yer, ölçü, nitelik* ve *soru* bakımından etkiler.

Zaman Belirteçleri

Genellikle zaman belirteçleri olarak kullanılan sözcükler şunlardır: *dün, bugün, şimdi, yarın, sabahleyin, akşamleyin, öğleden sonra, gece, gündüz, bu yıl, gelecek yıl...* gibi.

Oğuz, o gece **çok erken** yatmıştı.
General İsmail, Oğuz'u **gece yarısı** aradı.
Enver ile Dilek **sabahleyin** deniz bisikletine bindiler.

Yer, Yön Belirteçleri

Yer, yön belirteci olarak kullanılan bazı sözcükler şunlardır: *ön, arka, ileri, geri, alt, üst, sağ, sol, aşağı, yukarı* gibi.

Dilek, yamaç paraşütüne binerek dağdan **aşağı** indi.
Deniz kenarındaki insanlar **yukarıya** bakıyorlardı.
Dağın tepesine çıkınca, şoför jipi **sağa** park etti.

Ölçü Belirteçleri

Ölçü belirteci olarak kullanılan bazı sözcükler şunlardır: *az, çok, en çok, en az, pek çok, pek az, biraz, çok fazla, çok az...* gibi.

Çiçekler arasında **en çok** gülü severim.
Serpil **çok güzel** tenis oynuyor.
Oğuz, **sabaha kadar** baskını izledi.

Niteleme ve Durum Belirteçleri

Araba çok **hızlı** gidiyordu.
Benimle biraz **yavaş** konuşur musun?
Güzel kadın, on yıldır **yalnız** yaşıyordu.

Soru Belirteçleri

Soru belirteci olarak kullanılan bazı sözcükler şunlardır: *ne, nasıl, niçin, nereden, neden, hani, ne biçim, ne kadar...* gibi.

Eylemlerin ve sıfatların anlamlarını soru yoluyla belirleyen sözcüklerdir.

Romalılar size **niçin** saldırıyor?
2001 yılına **nasıl** döneriz?
Siz **nereden** geliyorsunuz?

İkilemeler:

Bir konuyu daha güzel ve etkili anlatabilmek için aralarında ses benzerliği bulunan sözcüklerin yan yana kullanılmasına **ikileme** denir. İkilemelerde aynı, yakın ve zıt anlamlı sözcükler yan yana kullanılabilir.

Balıkçı **dalgın dalgın** kürek çekiyordu.

İkilemeler Türkçede çok kullanılır. Sözcükleri tekrar etmek dile ayrı bir ahenk kazandırır ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu nedenle ikilemeler Türkçeye şiirsel bir anlam kazandırır.

Sözcük Türleri

Türkçede sekiz sözcük türü vardır: Ad, sıfat, adıl, belirteç, ilgeç, bağlaç, ünlem ve eylem.

Bu sözcüklerin ilk yedisi ad

- 1) **Ad Soylu Sözcükler** : Ad, sıfat, adıl, belirteç, ilgeç, bağlaç, ünlem.
 2) **Eylemler** : Etken eylem, edilgen eylem, ettirgen eylem, işteş eylem, dönüşlü eylem, geçişli eylem, geçişsiz eylem.

Ad Cümlesi:

Ad ya da ad soylu sözcüklere ek eylem getirilerek kurulan cümlelere **ad cümleleri** denir. *güzel, iyi, kötü, mutlu, mutsuz* gibi sözcükler ad soylu sözcüklerdir. Bu sözcükler tek başlarına yüklem olamazlar. Ancak ek eylem yardımıyla yüklem olabilirler.

Eylem Cümlesi:

Yüklemi çekimli bir eylem olan cümleye **eylem cümlesi** denir.

Var, Yok

Var, yok sözcükleri ad soylu sözcüklerdir. Bu sözcükler ek eylemle çekime girerek yüklem gibi kullanılırlar. Bilindiği gibi ek eylemin çekiminde yalnızca dört kip vardır.

Geniş Zaman: -ım, -sın, -dır, -ız, -sınız, -dırlar

Ben	varım	yokum
Sen	varsın	yoksun
O	vardır	yoktur
Biz	varız	yokuz
Siz	varsınız	yoksunuz
Onlar	vardırlar	yokturlar

Belirli Geçmiş Zaman: -dı

Ben	vardım	yoktum
Sen	vardın	yoktun
O	vardı	yoktu
Biz	vardık	yoktuk
Siz	vardınız	yoktunuz
Onlar	vardılar	yoktular

Belirsiz Geçmiş Zaman: -mıŖ

Ben	varmıŖım	yokmuŖum
Sen	varmıŖsın	yokmuŖsun
O	varmıŖ	yokmuŖ
Biz	varmıŖsınız	yokmuŖsunuz
Siz	varmıŖsınız	yokmuŖsunuz
Onlar	varmıŖlar	yokmuŖlar

Dilek-KoŖul Kipi: -sa (-se)

Ben	varsam	yoksam
Sen	varsan	yoksan
O	varsa	yoksa
Biz	varsak	yoksak
Siz	varsanız	yoksanız
Onlar	varsalar	yoksalar

Sözcük Türleri

Türkçede sekiz sözcük türü vardır.

Ad: Varlıkları bildiren sözcüklere ad denir. Evrende bulunan her varlığın bir adı vardır. Adlar somut adlar, soyutlar, özel adlar, cins adlar gibi çeŖitli gruplara ayrılırlar.

okul, masa, sandalye, duygu, düşünce, sevgi, Ahmet, Dilek gibi.

Sıfat: Varlıkların özelliklerini belirten ve adlardan önce gelen sözcüklere sıfat denir. güzel kadın, küçük ev, bu kalem, hangi çocuk, tertemiz oda, bazı öğrenciler gibi.

Adıl: Adların yerini tutan sözcüklere adıl denir. Adıllar; kiŖi adılları, işaret adılları, soru adılları gibi çeŖitli bölümlere ayrılırlar.

ben, sen, bu, Ŗu, kim, kimler, ne, neler, kaç, hangi, kendim, kendisi gibi.

Belirteç: Eylemlerden, sıfatlardan önce gelerek bunların anlamını etkileyen sözcüklere belirteç denir. Belirteçler; zaman belirteçleri, yer, yön belirteçleri, ölçü belirteçleri gibi kendi aralarında bölümlere ayrılır. Ŗimdi, yarın, akŖamleyin, az, çok, sabaha karŖı, akŖama doğru, hızlı, yavaŖ, ileri, geri gibi.

İlgeç: Sözcükler arasında ilgi kuran sözcüklere ilgeç denir. gibi, kadar, için, ile, göre, üzere.

Bağlaç: EŖ görevli sözcükleri, sözcük öbeklerini ve cümleleri birbirine bağlayan sözcüklere bağlaç denir. Bağlaç olarak en çok kullanılan sözcükler Ŗunlardır:

ama, çünkü, ve, ya da, fakat, eğer, veya, lâkin, oysa, yahut, ancak, oysaki, yalnız, halbuki...

Ünlem: Sevinme, üzölme, kızma, korku, ŖaŖkınlık gibi duyguları belirten sözcüklere ünlem denir. Bravo, yarıŖta birinci oldun!

Eylem: Bir iŖ, oluŖ, hareket, durum bildiren sözcüklere eylem denir. İŖ, oluŖ, hareket, durum bildiren eylemlere Ŗu örnekler verilebilir:

İŖ: yemek, içmek, çalıŖmak, okumak, yemek yapmak...

oluŖ: büyümek, yaŖlanmak, güzelleŖmek, olgunlaŖmak...

hareket: koŖmak, gitmek, gelmek, yüzmek, atlamak...

durum: uyumak, oturmak, düşünmek, üzölme, sevinmek...

İlk yedi sözcük türü olan ad, sıfat, adıl, belirteç, ilgeç, bağlaç ve ünlem ad soylu sözcüklerdir. Bu sözcükler ek eylem sayesinde eylemlere dönüşür ve ad cümleleri kurarlar. Ayrıca ek eylem, normal eylemlere de gelerek pek çok yeni eylem yapar. Bu nedenle ek eylem Türkçede çok önemlidir.

Yardımcı Eylemler: olmak, etmek

Ad soylu sözcükler ile bileşik eylemler kurar. *olmak, etmek* eylemlerine **yardımcı eylemler** denir.

Olmak

Bu eylem bütün ad ve ad soylu sözcüklerle kullanılır: *var olmak, yok olmak, iyi olmak, kötü olmak, güzel olmak, hasta olmak, sağlıklı olmak...* gibi.

	var olmak	var olmamak	hasta olmak	hasta olmamak
Ben	var oldum	var olmadım	hasta oldum	hasta olmadım
Sen	var oldun	var olmadın	hasta oldun	hasta olmadın
O	var oldu	var olmadı	hasta oldu	hasta olmadı
Biz	var olduk	var olmadık	hasta olduk	hasta olmadık
Siz	var oldunuz	var olmadınız	hasta oldunuz	hasta olmadınız
Onlar	var oldular	var olmadılar	hasta oldular	hasta olmadılar

Yardımcı eylemler ne zaman bitişik yazılır?

Yardımcı eylemlerden önce gelen sözcükler ses değişikliğine uğrarlarsa, yardımcı eylemlerle bitişik yazılırlar.

	olmak	etmek
af	→ affolmak	affetmek
hapis	→ hapsolmak	hapsetmek
red	→ reddolmak	reddetmek
kayıp	→ kaybolmak	kaybetmek
devir	→ devrolmak	devretmek

Yardımcı eylemlerden önce gelen sözcüklerde ses değişikliği genellikle ünlü düşmesi biçiminde olur. Bu ses değişikliği genellikle Arapçadan Türkçeye gelen yabancı kökenli sözcüklerde görülür.

Ünlü Düşmesi

sabır	→	sabretmek	meyil	→	meyletmek
keşif	→	keşfetmek	hüküm	→	hükmetmek
resim	→	resmetmek	emir	→	emretmek
nakil	→	nakletmek	seyir	→	seyretmek
kasıt	→	kastetmek	şükür	→	şükretmek
fikir	→	fikretmek	hapis	→	hapsetmek
kayıp	→	kaybetmek	zehir	→	zehretmek